

N:o 2.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål; Gifven Stockholms Slott den 30 December 1878.

Sedan 1868 års Kyrkomöte, jemte anmälan om behovet af den gällande kyrkolagens omarbetning, anhållit, att Kongl. Maj:t till en början täcktes låta ombesörja en revision af den ecklesiastika rättegångsordningen och de presterliga befordringslagarna, samt en af Kongl. Maj:t tillsatt komité, den 2 Oktober 1873, afgifvit förslag till ny kyrkolag, och utlåtanden deröfver blifvit infordrade från domkapitlen och Högsta Domstolen, har Kongl. Maj:t till senast församlade Kyrkomöte framställt förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster samt till förordning om straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, så affattade, att det ena förslaget kunde antagas oberoende af det andra; hvarefter Kyrkomötet, som ansett förändringar i vissa delar nödiga, anmält sitt godkännande af de båda författningsförslagen med en i nämnda delar förändrad lydelse.

Kongl. Maj:t, som ytterligare hört Högsta Domstolen öfver de sålunda förändrade förslagen samt angående ett med det ena af dem sammanhängande föreslaget tillägg till 25 kap. Strafflagen, har funnit sig kunna godkänna de af Kyrkomötet vidtagna ändringar och vill fördenskull, med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets protokoll, jemlikt 87 § Regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till

1:o) Förordning angående tillsättning af presterliga tjänster;

Bih. till Riksd. Prot. 1879. 1 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

2:o) Förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål; och

3:o) Förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen; af hvilka de två sistnämnda förordningarne ega det inbördes sammanhang, att den ena icke kan, oberoende af den andra, antagas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Louis De Geer.

Förslag

till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster.

Med upphäfvande af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843 samt af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar i öfrigt innehålla, stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall, der ej annorledes stadgadt är, det domkapitel, under hvilket tjensten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning, med utsättande af dag då ansökningstiden går till ända.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom trettio dagar efter den, då ansökningstid går till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjänst njute prest befodringsrätt endast inom det stift han tillhör, der icke vidsträcktare rätt är genom denna förordning eller särskildt af Konungen honom meddelad.

2. Befodringsrätt till presterlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befodran komma i fråga.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjänst, eller medan besvär, som han anført öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjänst.

§ 6.

1. Den, som är till komministers- eller kapellpredikantstjänst utnämnd, men densamma icke tillträd, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjänst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehått den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befordrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjänst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjänst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på förslaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjänst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrödt, jemte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annan dermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, den tid icke må vid tjänstårsberäkningen afdragas. För tjänstgöring före fyllda tjugutre år må tjänstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjänstebefattning, der sökanden flera sådana samtidigt bestridt.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjänstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjänst äfven för notarie- och amanuens-tjänster vid dom-

kapitlen, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjänstår. Ej må någon såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid förslags upprättande skall biskopen, eller den hans ställe företräder, först afgifva sitt utlåtande öfver de sökande efter de i § 9 föreskrifna grunder och med angifvande af den ordning, i hvilken han finner dem böra uppföras, hvarefter skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit, dervid, i händelse af lika röster, ordförandens röst gifver utslaget. Lag samma vare, der flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjänsteförteckning och jemväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets pröfning lagligen egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behöriga sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behöriga, företråde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behörige, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, och är vid annan presterlig tjänst än kyrkoherdetjänst endast en å förslaget uppförd, varde det förklarande lika med val ansedt; är det kyrkoherdetjänst, eller äro vid annan presterlig tjänst två å förslaget uppförde, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig

anmält, eller nöjes församlingen icke åt ofullständigt förslag, annäle domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjensten sökte, vunnit annan befordran eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den sökta tjensten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfares vidare som i § 13 sägs; skolan, der någon förut förslaget sökt, men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke utan att han densamma uttryckligen förnyat komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin* dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med predikande och altartjenst i den kyrka, vid hvilken ledigheten är, eller, om flera kyrkor under tjensten lyda, och domkapitlet icke annorlunda bestämmer, i moderkyrkan. Är med den lediga tjensten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjenst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling der han aflägger prof utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göra derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjenstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjenst. Är han förut der anställd, då må han kunna med den tjenstgöring fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågo- och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anföres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prestman dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna förordning öfverensstämmer.

2. Visas att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgad; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än fastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund och att icke heller någon må med rösträtt, hvarom nu sagdt är, i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarar en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit eller, på framställning af vederbörande kyrkostämma, varder af Konungen fastställd, skall gälla hvad derom är eller, på kyrkostämmans framställning, blifver af Konungen förordnad. Lag samma vare i fråga om särskild röstgrund vid prestval i pastorat, som omfattar både stads- och landsförsamling, så ock om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodag för beredande af val till kyrkoherdetjenst ege församlingen, om hon det önskar, begära att uppgifven prestman skall såsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras, och må fråga härom väckas alle-

nast af den, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstädes är. Begäres till annan presterlig tjenst fjerde profpredikant, varde frågan ej upptagen.

2. Är frågan så väckt, som nu sagdt är, då skall genom omröstning utrönas, huruvida församlingen äskar fjerde profpredikant. Bifaller församlingen det derom väckta förslag med den röstöfvervigt, hvarom i nästföljande moment stadgas, och är endast en prestman uppgifven, vare han till fjerde profpredikant begärd. Äro två eller flere prestmän uppgifne, anställles ny omröstning till utrönande, hvilken af dem skall till fjerde profpredikant begäras. Omröstningen skall öppet verkställas och må endast den rösta, som jemlikt mom. 1 behörig är att i frågan talan föra. Hvar röstandes mening varde för en röst räknad.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförde röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samme prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som på grund af § 3 eller eljest är obehörig att på förslaget uppföras, eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stånde församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget, och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

6. Har, då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, församlingen, på sätt nu är sagdt, till fjerde profpredikant kallat prestman, som behörig är, och har den prestman kallelsen emottagit, skall med tjenstens tillsättande vidare förfaras som om regal kyrkoherdetjenst finnes stadgad.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsättes valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall öppet verkställas och i öfrigt sålunda, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvori de i den justerade vallängden förekomma. Vid uppropet framträdde till valbordet en hvar väljande för sig, att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträdte och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17 — 30 i afseende å profpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stäld under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, på nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt att vittnen höras må, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgadt.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrät-

taren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet uppropad, eller rösträtt blifvit någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göre domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmaldt till det protokoll, som innehåller beslutet.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är, eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogildt.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § omförmälda grund, bör, vid äfventyr som i § 32 mom. 2 sägs, vid besvären fogas bevis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anføres, må af domkapitlet anmärkning mot valåtgärderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöre domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvära.

§ 37.

Är till konsistoriel prestlägenhet val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig, eller aflidit, eller fått förslaget sig afsäga, varde tjensten till ny ansökning kungjord. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till regal kyrkoherdetjenst val hållet, och inträffar att den, som

vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarne äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han från förslaget skild; skolande i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet aflidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göra derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

1. Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förseas med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna förordning annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flera, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flera, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt.

2. Fullmakt utfärdas af domkapitlet och dateras den dag valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad, eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskild förunnad. Enahanda rätt tillkomme ock tjenstgörande hofpredikant, som fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är auslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälla hvad derom är eller blifver af Konungen stadgadt.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Januari 1880.

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är till ansökning kungjord, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar som, då denna förordning träder i tillämpning, är, utöfver hvad i förordningen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår, eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas, sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.

Förslag

till förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Med upphäfvande af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar innehålla angående straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, så ock af hvad förordningen om fylleri och dryckenskap den 16 November 1841 innehåller angående ansvar för prest, som är af starka drycker öfverlastad, förordnas som följer:

§ 1.

Affaller prest från den rena evangeliska läran, sådan den i Guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter uppenbarad, genom den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad blifvit; varde afsatt.

§ 2.

Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot den rena evangeliska läran, och låter han af undervisning och förmaning inför domkapitlet sig icke förmås till återkallelse deraf; varde afsatt. Finnes prest å nyo, på sätt nu är sagdt, förkunna eller utsprida lärosats, som han en gång återkallat, då skall, äfven om han sin villomening å nyo återkalla vill, till afsättning dömas.

§ 3.

Röjer prest om hemligt skriftermål annat, än hvad honom enligt gällande kyrkolag tillåtet är att uppenbara; varde afsatt.

§ 4.

1. Är prest förvunnen att vid val, som föregår tillsättning af presterlig tjänst, dervid han varit under omröstning, hafva köpt röst eller genom hot eller tubbande stört valfriheten eller eljest i valet obehörigen verkat; dömes såsom i allmän strafflag sägs.

2. Har prest, för vinnande af befordran till presterlig tjenst, ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjensten; varde afsatt. Lag samma vare, der prest eljest, på annat sätt än i mom. 1 sägs, gifvit eller utfäst vedergällning i ändamål att varda till presterlig tjenst befordrad.

§ 5.

Gör prest egenvilligt vid allmän gudstjenst eller kyrklig förrättning afvikelse från den antagna kyrkohandboken, eller begagnar han annat i kyrkohandboken intaget formulär, än i hvart särskildt fall begagnas bör, eller inblandar han i predikan eller kristendomsundervisning hvad otillständigt är, eller visar han olydnad mot domkapitlet, biskopen eller annan förman i det som embetet angår; dömes till varning eller, vid försvårande omständigheter, till mistning af embetet på viss tid.

§ 6.

Begår prest i sitt embete sådan förbrytelse, som i allmän strafflag eller annan författning, hvilken ej är att hänföra till kyrkolag, är uttryckligen och särskildt nämnd såsom brott af embetsman; straffes såsom i den lag eller författning för hvart fall sägs.

§ 7.

Begår prest uppsåtligen på annat sätt än förut är sagdt förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter prest uppsåtligen, i afsigt, som sagd är, sin embetspligt; varde afsatt. Var det af förhastande, som presten sig förgick, och kom deraf ingen eller ringa skada; då må till varning eller till mistning af embetet på viss tid dömas.

§ 8.

Visar prest vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar derå satt; dömes till varning eller till mistning af embetet på viss tid. Aro omständigheterna synnerligen försvårande, må till afsättning dömas.

§ 9.

Har prest utan lof eller tillkännagifvet förfall afhållit sig från tjenstgöring och ej kunnat med kallelse träffas eller inställas: kommer han ej inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarne ågått; varde afsatt.

§ 10.

Finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt.

§ 11.

Inlåter sig prest med handtering eller köpslagan, som hans embete icke anstår, eller befattar han sig såsom sakförare med utförande af rättgångar, som honom eller hans embete icke röra, eller ligger han genom eget förvållande i kif och osämja med embetsbröder eller åhörare, eller åstadkommer han eljest genom sitt lefverne eller någon sin gerning, utan att brott är begånget, hvarå straff efter allmän strafflag bör följa, uppenbar förargelse; dömes till varning eller mistning af embetet på viss tid eller, der omständigheterna äro synnerligen försvårande, till afsättning.

§ 12.

1. Har prest begått brott, därför han till förlust af medborgerligt förtroende eller till straffarbete eller till dödsstraff dömes; varde tillika dömd till afsättning, ändå att brottet utom embetet begånget är.

2. Har prest begått brott, därför han omedelbart till fängelse dömes; varde tillika dömd till mistning af embetet under den ådömda fängelsetiden, ändå att brottet utom embetet begånget är.

§ 13.

1. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit omedelbart till fängelse dömd, och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom förverkadt är; varde särskildt dömd till afsättning.

2. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit till böter dömd och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom fläckas eller spilles; varde särskildt dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

§ 14.

Är prest utom riket för brott straffad; skall, derest brottet bör enligt § 13 medföra varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning, sådan påföljd honom här i riket ådömas.

§ 15.

Var der prest, under en lagföring, förvunnen att hafva begått flera af de förbrytelser, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 och 11 sagda äro: är straffet å endera förbrytelsen svårare än å annan; då skall det svårare straffet ådömas: är hvardera förbrytelsen belagd med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall förbrytelse, för hvilken särskildt straff icke ådömes, betraktas såsom försvårande omständighet.

§ 16.

För förbrytelse, som i §§ 8 och 11 sägs, så ock för annan förbrytelse, hvarå straffet är i denna förordning bestämdt till endast varning eller mistning af embetet på viss tid, vare det straff förfallet, om förbrytelsen ej blifvit åtalad inom fem år från den dag, då den begicks.

§ 17.

1. Afsättning innebär för prest förlust af prestembetet och den särskilda tjenst han inom kyrkan innehar.

2. Mistning af embetet på viss tid innebär för den dertill dömd, under den tid, obehörighet att utöfva prestembetet samt förlust af de rättigheter och förmåner, som äro förenade med den tjenst han inom kyrkan innehar.

3. Mistning af embetet på viss tid må icke ådömas för kortare tid än en månad eller för längre tid än ett år, der icke bestämmelsen i § 12 mom. 2 föranleder större utsträckning i tiden för embetets mistning.

§ 18.

1. Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma. Är det förbrytelse, som i § 5, 7 eller 8 sagd är, och innefattar den förbrytelse tillika annat brott, hvarå straff enligt allmän strafflag bör följa, och som kan åtalas af annan än målsäganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott af verldslig rätt blifvit slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i § 13 eller 14 sägs, skall ådömas af domkapitel.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i § 6 sägs, så ock för brott, hvarå straff efter allmän strafflag eller annan icke till kyrkolag hänförlig författning bör följa, men som ej är att anse såsom embetsbrott, skall upptagas vid verldslig rätt.

4. Afsättning eller mistning af embetet på viss tid i fall, som i § 12 sägs, skall ådömas af samma domstol som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.

§ 19.

1. Har prest blifvit till afsättning dömd, men laga kraft å domen ej kommit, eller har han blifvit för gröfre brott tilltalad, men dom öfver honom ej fallit; må, när omständigheterna dertill föranleda, domkapitel besluta, att han skall från embetets utöfning sig afhålla, till dess annorlunda förordnad varder.

2. Prest, som jemlikt mom. 1 från embetsutöfning afhålles, eger, der han ordinarie tjenst i församling innehar, under tiden åtnjuta de med tjensten förenade löneförmåner, dock med afdrag af hvad den, som tjensten förrättar, tillkomma bör.

§ 20.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Januari 1880.

2. Förbrytelse, som före nämnda dag är af prest begången, men för hvilken dessförinnan straff ej är bestämdt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej öfverklagadt varder, skall efter den nya förordningen straffas, om det straff, som efter samma förordning bör ådömas, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning varit för förbrytelsen stadgadt.

3. De i § 16 här ofvan gifna bestämmelser skola tillämpas äfven i afseende på förbrytelser, som äro begångna innan denna förordning blef gällande.

4. Mål, som före nämnda dag är hos domstol anhängiggjordt, skall af samma domstol, utan hinder af hvad i denna förordning stadgas, fortfarande handläggas och afgöras, i den mån sådant enligt äldre lag eller författning domstolen tillkom.

Förslag

till förordning angående tillägg till 25 kap. strafflagen.

Efter sista § i 25 kap. strafflagen skall tilläggas en § af följande lydelse:

23 §.

Förbryter prest sig, på sätt i 16, 17 eller 19 § sägs, straffes efter kyrkolag. Om dömande till mistning af embete på viss tid eller afsättning, då prest begår brott utom embetet, gälle ock hvad i kyrkolag stadgas.

Denna förordning skall till efterrättelse lända från och med den 1 Januari 1880.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 29 September 1876,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: LAGERSTRÅLE,
 THYSELIUS,
 CARLSON,
 Friherre ALSTRÖMER,
 WEIDENHIJELM,
 LOVÉN,
 Friherre von OTTER,
 FORSSELL.

Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet anmälde i underdånighet:

Det af komitén för ombesörjande af en revision utaf 1686 års kyrkolag utarbetade, medelst underdånig skrifvelse den 2 Oktober 1873 öfverlemnade förslag till kyrkolag och kyrkostadgar jemte motiv till ofvanberörda förslag äfvensom särskilda af två komiténs ledamöter Biskopen m. m. Doktor P. Genberg och Riksarkivarien m. m. Doktor J. J. Nordström afgifna yttranden.

Hans Maj:t Konungen förordnade, i enlighet med Statsrådets tillstyrkan, att öfver ifrågavarande förslag till kyrkolag Högsta Domstolens utlåtande skulle, för det ändamål § 87 Regeringsformen omförmäler, genom nôte ur protokollet infordras.

Ex protocollo
C. P. Hagberg.

*Protokoll öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta
Domstol Fredagen den 25 Januari 1878.*

Andra rummet:

Närvarande:

Justitieråden: CARLESON,
WRETMAN,
NAUMANN,
VON HOFSTEN,
LINDHAGEN,
SVEDELIUS,
ÖSTERGREN.

Fortsattes och afslutades handläggningen af det till Högsta Domstolens utlåtande öfverlemnade förslag till kyrkolag; af hvilket förslag ett tryckt exemplar bifogas detta protokoll.

Beträffande förslaget i allmänhet yttrade:

Justitierådet *Carleson*: Efter min tanke är förslagets antaglighet beroende i främsta rummet deraf, huruvida begreppet kyrkolag blifvit uppfattadt i den mening det har i Regeringsformens 87 § 2 mom., hvilket föreskrifver den behandling förslaget bör undergå för att varda lag. Att icke Regeringsformens berörde § förstår med kyrkolag hvad ordet egentligen och närmast innebär, utan använder det i inskränkta betydelse, är uppenbart redan deraf, att någon del af lagstiftningen rörande kyrkliga ärenden ostridigt faller under § 89; men den betydelse, hvaruti ordet rätteligen bör förstås, är deremot mindre uppenbar. Grundlagen har undvikit definitioner och nyttjat orden enligt språkbruket i understundom sväfvande betydelse, öfverlemnande åt

rättsutvecklingen att fastställa begrepp, hvilkas noggranna bestämmande varit af mindre praktisk vikt. Om icke detta erkännes och tages till ledning vid tolkning af Regeringsformens 87 §, skall ordet kyrkolag, likasom orden allmän civil- och criminallag, komma att missförstås. Ingetdera är af grundlagen nyttjadt i vetenskaplig bemärkelse. De betecknade begreppens af språkbruket gifna innehåll är blott till en del bestämdt och man har således att förklara dem med ledning af detta kända innehåll och de förhållanden, hvarunder en förklaring måste ske. Huruvida fördelarne eller olägenheterne af grundlagens berörda uttrycksätt äro öfvervägande tillkommer mig ej att nu undersöka eller yttra; dock torde kunna erinras att intill senaste representationsförändring, eller så länge statskyrkan representerades på riksdagen genom prestandet, hade behovet af en laggild förklaring af ordet kyrkolag i statsrättslig betydelse framträdt ännu mindre än behovet af en dylik förklaring af de begge andra lagbenämningarne. Vid representationsförändringen åter och i sammanhang med den undergick lagstiftningsformen för hvad grundlagen kallade kyrkolag en ändring, som visade huruledes sjelfva kyrkolagsbegreppet blifvit fattadt, och detta begrepp erhöi derigenom en förklaring, som begreppen allmän civil- och criminallag fortfarande sakna. Medgifvas må likväl att rättshistorien utreder och förklarar de begge senare begreppen under det den snarare invecklar och fördunklar det förra, ty »Kongl. Maj:ts Kyrkio-Lag och Ordning af den 3 September 1686», vanligen benämnd 1686 års kyrkolag, hade till syftemål, på sätt inledningen tillkännagifver, att inbegripa både kyrkolag och »Ordning vid Gudtjenstens förrättande och allt öfrigt som i någon måtto rör och angår Kyrkiowäsendet och Lärostandet», samt innehåller till största delen stadganden och föreskrifter, som aldrig varit af lagstiftningen betraktade och behandlade såsom kyrkolag i statsrättslig mening. Hvarken benämningen eller innehållet af utgångna påbud visar att den kyrkliga lagstiftningen gjort någon bestämd skilnad mellan sina olika verksamhetsområden. En fortfarande sammanblandning af dem, hur oskadlig den ock må hafva förefallit under den tid, de kyrkliga och borgerliga representationerne voro förenade, kan emellertid icke undgå att medföra svärlösta och under vissa omständigheter ytterst farliga förvecklingar i den mån de numera skilda representationerne göra sig till målsmän för stridiga intressen — en sakernes gång, som ligger i deras natur; och nödig förtänksamhet härutinnan har måhända inverkat på förevarande förslag. I allt fall har detsammas upprättande och framställning gjort uppgåendet af skiljolinierna mellan de ifrågavarande lagstiftningsområdena, eller uppvisandet af delningsgrunden för deras åtskiljande, till en nödvändighet.

Huruvida förslaget lyckats eller misslyckats deruti, beror af riktigheten eller oriktigheten i det svar det lemnar på frågan hvad Regeringsformens 87 § förstår med kyrkolag och detta svar är antydt i den underdåniga skrifvelse, hvarmed förslaget aflemnats af den komité, hvilken författat detsamma.

I nyssnämnda skrifvelse yttras, bland annat, »att af de stadganden, som obestriddligen ligga inom den kyrkliga lagstiftningens område, icke alla äro af den vikt att den i 87 § Regeringsformen för kyrkolag föreskrifna lagstiftningsordning kan anses för dem oundgängligen påkallad och att i följd häraf en skilnad bör göras mellan egentlig *kyrkolag*, såsom sammanfattningen af de lagbestämningar, hvilka utgöra föremål för Konungens, Riksdagens och Kyrkomötets gemensamma lagstiftningsrätt, och hvad som lämpligen kan benämnas och i ett tidigare kyrkolagsförslag blifvit benämndt *kyrkostadgar*, fattade såsom sådane stadganden rörande kyrkoväsendet, som tillhöra Konungens lagstiftningsrätt allenæ». Det af komitén förutsedda spörsmålet huru den tänkt sig, att gränseskilnaden mellan kyrkolag å ena och kyrkostadgar å andra sidan kunde uppdragas, har den afvisat med hänvisningen till resultatet af sina arbeten och synes således hafva antagit att icke det för sjelfva rättsnormerna kännetecknande i deras innehåll, utan lagstiftarens uppskattning af deras vikt, skulle afgöra deras egenskap af kyrkolag. Med denna uppfattning öfverensstämmar ock förslaget fastän ganska många af dess bestämmelser näppeligen lära tillerkännas någon allmän vikt. Efter berörde åsigt skulle betydelsen af ordet kyrkolag i Regeringsformens 87 § 2 mom. inskränka sig till den af särskild benämning å *sådan* kyrkolag, för hvilken i nämnde moment öfvermålade lagstiftningsform användes, och då vid slikt antagande det saknades för tillämpningen af samma form hvarje regel af objektiv giltighet, skulle de lagstiftande makternes kompetens i kyrkomål rättsligen bero af öfverensstämmelsen i deras omdöme derom. Någon laglig gränseskilnad mellan maktområdena eller laga delningsgrund för deras åtskiljande vore efter samma åsigt för närvarande fåfångt att efterforska; och gränsebestämningen för framtiden borde gifvas genom den nu föreslagna lagen. Ett sådant afgörande af frågan om de lagstiftande makternes kompetens förhindras likväl deraf att frågan är statsrättslig samt endast i eller genom grundlagen får besvaras; och den öfvermålade uppfattningen, ehvad helst må tala för den, har i det anförda grundlagsstadgandets lydelse inget stöd utom det, som hemtas från lydelsens förmenta obestämdhet, samt förbjudes af grundlagens ändamål för så vidt förhållandet mellan statsmakterne skulle, i stället att ordnas, inledas i, på laglig väg olösliga, förvecklingar genom lagstift-

ningsrättens delning efter de delandes uppskattning af föremålets understundom omtvistade vigt. Den grundlagstolkning förslaget förutsätter kan därför, såsom jag tror, omöjligen vara riktig. Frågan om den rätta qvarstår, men svaret ligger, om jag ej misstager mig, mycket närmare än man vill erkänna.

När Regeringsformens 87 § 2 mom. stadgat, att Riksdagen eger gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag, dock att dervid erfordras samtycke jemväl af allmänt kyrkomöte, har, såsom förut är nämndt, begreppet kyrkolag icke definierats, men det väsentligaste af innehållet tillkännagifvits och tillika anvisning, huruledes begreppet får närmare bestämmas, blifvit lemnad. Af ålder har benämningen *lag* i det offentliga lagspråket och synnerligen i grundlagarnes varit förbehållen för rättsbestämmelser till efterrättelse för samhällets medlemmar i allmänhet. Stadganden af annan beskaffenhet, såsom exempelvis till efterrättelse för samhällsmedlemmar i viss ställning, för myndigheter, särskilda menigheter eller församlingar, hafva deremot så sällan erhållit namnet *lag* att, när det skett, benämningen framstått såsom undantag från en regel. Det är emellertid obestriddt att ordet *lag* jemväl i det offentliga lagspråket nyttjas i sin vidsträcktare betydelse, men liksom för att undanröjda all tvekan om benämningens omfattnings i 87 § Regeringsformen voro derstädes ursprungligen begagnade orden »*allmän* Civil- och Criminal- samt Kyrkolag» och samma ord upprepade i 33 § af 1810 års Riksdagsordning. Den vid 1866 års ändring af Regeringsformen ur 87 § bortfallna bestämningen: »*allmän*» för hvad der kallas kyrkolag bibehölls i den nya Riksdagsordningen (§§ 42 och 54), hvilken måste anses öfverensstämma med Regeringsformen, och då »grundlagarne skola efter deras ordalydelse i hvarje särskildt fall tillämpas», lär också begreppet *allmän* böra fortfarande anses kännetecknande för hvad Regeringsformen i 87 § 2 mom. förstår med kyrkolag. Att Regeringsformens sistnämnde § och mom. hafva ensamt statskyrkan till föremål för den stadgade lagstiftningsformen är själfklart, och ostridigt torde jemväl vara att stadgandet ej åsyftat någon rubbning i Konungens ekonomiska och administrativa lagstiftningsrätt, som för rena kyrkoärenden användts. I följd deraf skall begreppet kyrkolag enligt 87 § Regeringsformen innefatta rättsbestämmelse eller åtminstone i rättslig form gifven bestämmelse i afseende å statskyrkan till efterrättelse för samhällets medlemmar i allmänhet. Detta innehålls närmare bestämning beror af lagstiftningen, men lagstiftningsformen utesluter ärenden, hvilka till följd af sin egen beskaffenhet ej angå både den borgerliga och den kyrkliga representationen eller, med andra ord, både staten och kyrkan, hvilket är förhållandet

med kyrkans enskilda angelägenheter, så att med ordet kyrkolag i 87 § Regeringsformen bör förstås ungefär detsamma, som *lag angående förhållandet mellan statskyrkan och staten*. Kyrkolag skulle således vara grundlagens benämning på hvad rättsvetenskapen kallar den *yttre* kyrkorätten, och denna uppfattning synes ock hafva af en i sakens natur liggande nödvändighet gjort sig gällande i ty att vår *inre* kyrkorätt är nästan uteslutande en skapelse af den lagstiftningsmakt, som tillerkänts Konungen allena. Ehvad helst må hafva varit orsak dertill, visar sig deraf huruledes grundlagen tolkades innan Rikets Ständers rätt till deltagande i stiftandet af kyrkolag öfverflyttades till Riksdag och Kyrkomöte gemensamt, och samma tolkning erhöll ett uttryck och godkännande genom den nya anordningen, som af Ständernes kyrkliga lagstiftningsmakt gaf kyrkomötet blott en röst till bifall eller afslag och sålunda förutsatt att hufvuddelen af de kyrkliga ärendena eller de, som uteslutande angingo kyrkan, ej kunde blifva föremål för hvad grundlagen benämnde kyrkolag. Anledningen till den år 1866 skedda ändringen af 87 § Regeringsformen var, såsom bekant är, alldeles icke någon förment ofullkomlighet i stadgandet om den kyrkliga lagstiftningsmaktens fördelning mellan Konungen och representationen eller något känt behof att närmare bestämma kyrkolagsbegreppets omfång, utan endast omsorgen om kyrkans intresse i de lagstiftningsärenden, hvaruti presteståndet förut egt att deltaga. Den vid kyrkomötets ja eller nej bundna lagstiftningsmakten med en form, hvilken uppenbarligen var allt för tung och svårhandterlig att användas så ofta, som behandlingen af alla slags kyrkomål erfordrade, egnade sig allena för dem af blandadt kyrklig och borgerlig art. För de rent kyrkliga hade den varit så mycket olämpligare, som statens inblandning i kyrkans enskilda angelägenheter och ordnandet af hennes förhållande till sig sjelf sällan om ens någonsin kunde vara för någondera önskvärd.

Enligt förslaget skulle icke allenast den lagstiftningsrätt Konungen allena af ålder utöfvat utan äfven hans förvaltningsmakt betydligt inskränkas, men kyrkomötets inflytande betydligt ökas samt riksdagen och kyrkomötet komma att djupt ingripa i hvarandras särskilda verksamhetssfer i det till exempel den kommunala beskattningsrätten gjordes till en del beroende af kyrkomötets samtycke samt liturgiska och andra, kyrkan ensam rörande delar af kyrkoordningen underkastades lagstiftningen af en riksdag, hvars medlemmar ej behöfva tillhöra statskyrkan eller ens bekänna sig till kristen lära eller tro. Det sannolika syftemålet härmed har varit att åt kyrkomötet förskaffa rätt till deltagande i lagstiftningen rörande den inre kyrkorätten; men, om än icke ernåendet af detta syftemål skulle, såsom jag sökt i möjligaste korthet

ådagalägga, fordra en grundlagsändring, synes mig den föreslagna utvägen böra med hänsyn till ej mindre statens än kyrkans intresse alldeles afrådas. Formen för stiftande, ändring och upphäfvande af kyrkolag är såsom komitén anmärkt allt för invecklad att alltid kunna med nödig skyndsamhet användas och karaktersskillnaden mellan den borgerliga och den kyrkliga representationen är för stor att icke förr eller senare inträffande slitningar mellan dem måste förutses. Så väl det förra, som det senare förhållandet manar till den största möjliga inskränkning af kyrkolagens omfång i stället att förslaget sträfvat i rakt motsatt riktning. Gemensamhet i lagstiftningen rörande den yttre kyrkorätten eller blandadt borgerliga och kyrkliga ärenden medför tillräckligt många oundvikliga beröringspunkter för riksdagen och kyrkomötet samt förhandlingar dem emellan, att hvarje tillökning blir redan såsom sådan en olägenhet. Lika beskaffad gemensamhet i lagstiftningen om den inre kyrkorätten, eller kyrkans enskilda angelägenheter, skulle dessutom medföra den till sina följder oberäkneliga oformligheten att göra ordnandet af kyrkans förhållande till sig själf så beroende af riksdagens lagstiftning att kyrkan saknade makt och rätt att undanröjda inom henne själf liggande anledningar till söndring — om ej till upplösning.

Med rätta har den komité, som författat förslaget, anmärkt att »en uteslutande efter historiska grunder uppgjord gränsbestämning mellan kyrkolag och kyrkostadgar leder dertill att de aldri flesta och deribland de mest maktpåliggande kyrkliga rättsbestämmelser och normer skulle undandragas den lagstiftningsordning, som i 87 § Rege- ringsformen utstakas,» och på sätt, här ofvan blifvit anfördt, synes hvarken grundlagen eller sakförhållandena tillåta något väsentligt utvidgande af kyrkolagens område utöfver den af ålder häfdade gränsen eller den, som af kyrkans och statens förhållanden till hvarandra oundgängligen påkallas. Att denna gräns ej kan allestädes uppdragas efter snörräta och fullkomligt oföränderliga linier är en oundviklig följd af statens ställning till en statskyrka, men innefattar inget skäl att till beggaderas skada intvinga någondra på den andras ostridiga område.

Då nu vid granskning af ifrågavarande förslag befinnes att hela 3:dje kap. om döpelsen, 4:de kap. om allmänt skriftermål och den heliga nattvarden, 5:te kap. om konfirmation, 7:de kap. om barnaföderskors kyrkogång och 11:te kap. om kyrkotukt samt större eller mindre delar af de flesta öfriga kapitlen angå kyrkans inre ordning; att 19:de kap. om kyrkostämman, 20:de kap. om kyrkoråd, 23:dje kap. om visitationer och 24:de kap. om prestnöte, jemte flera andra kapitel innehålla en mängd anordningar rörande kyrkans enskilda yttre ekonomi, med hvil-

ken lika litet, som med den inre kyrkoordningen, riksdagen har att skaffa, och att dessutom i förslaget intagits ett betydligt antal af reglementariska, rent administrativa föreskrifter, hvilkas förvandlande till kyrkolag förmenats vara påkalladt dels af sammanhanget, dels af önskvärdheten att undvika tillökning af kyrkostadgarnes antal, men af föreskrifternes egen beskaffenhet förbjudes, så nödgas jag för min del i underdånighet tillstyrka, att förslaget icke må godkännas eller åtminstone underkastas en fullständig omarbetning med iakttagande af att till kyrkolag hänföres endast stadganden tillhörande yttre kyrkorätten eller angående förhållandet mellan statskyrkan och staten. Antagligheten af hvad förslaget innehåller i afseende å den inre kyrkorätten eller ordnandet af hennes förhållande till sig själf beror för öfrigt, efter min tanke, så väsentligen af derom bland kyrkans medlemmar rådande åsikter, att jag, då kyrkomötet ej varit i tillfälle att yttra sig i ämnet, anser mig för närvarande sakna tillräckligt objektiv grund för uttalandet af ett omdöme derom.

Emellertid och som den omständigheten, att Kongl. Maj:t skulle finna förslaget icke vara i dess helhet antagligt eller erfordra omarbetning, icke torde utgöra hinder för Kongl. Maj:t att med eller utan ändring eller jemkning godkänna en del af förslaget, hvilken ej står i ovilkorligt samband med det öfriga och lämpligen låter sig derifrån skilja, såsom förhållandet synes vara med kap. 15 om tillsättning af presterliga tjänster, kap. 16 om straff för förbrytelse af prest och om domstol i sådane mål, kap. 22 om biskopar och kap. 26 om domkapitel, innefattande hufvudsakligast de presterliga befördringslagarne och den ecklesiastika rättegångsordningen, som ansetts företrädesvis påkalla revision och, till följd af prestens i svenska kyrkan egenskap af på en gång kyrkans och statens tjenare, lära tillhöra kyrkolagen, så tror jag mig böra om dessa kapitel särskildt yttra mig och har dervid ingenting annat att erinra än här nedan blifvit af mig vid vissa §§ anfördt.

Justitierådet *Naumann*: Innan jag går att vid förslagets särskilda §§ framställa de anmärkningar, dessa föranleda, finner jag mig böra, såsom en allmän Inledning, fästa uppmärksamheten vid följande hufvudmoment:

1:o. Konungens enligt förslaget förändrade maktställning i afseende på Kyrkan.

a) Den administrativa lagstiftningen.

Som bekant är, har Konungen i Sverige ända sedan reformationstiden varit ansedd för »Svenska Församlingens Hufvud- och Styresman», så att, såsom det uttryckes i 10 kap. 1 § af nu gällande Kyrklag, åt Konungen i dess rike är af Gud anförtrodd *uppsigt, vård och försvar* i afseende på kyrkan. Det såkallade *territorial-systemet*, enligt hvilket statens öfverhufvud ej allenast har kyrkhögheten, utan äfven *kyrkmakten* står till hans förfogande, är det hos oss antagna med ringa modifikation. Detta har blifvit så tillämpadt, att Konungen utan Riksståndens medverkan tid efter annan vidtagit ändringar i sjelfva kyrklagen och beslutat liturgiska anordningar samt utfärdat s. k. kyrkstadgar, äfven sedan 1809-års grundlag tydligen påbjudit, att Riksens Ständer egde gemensamt med Konungen stifta *Kyrklag*.

Sedan svenska kyrkan enligt Kongl. förordningen den 16 November 1863 fått en representation genom *Kyrkmötet* med rättighet till veto i fråga om ändringar i nämnda lag, har man med mera omsorg begynt att bestämma detta begrepp till skilnad från administrativa *Kyrkstadgar*.

Dessa sistnämnda skulle hafva att sysselsätta sig med ej allenast sådana detaljföreskrifter, hvilka, om de ock anginge samma *föremål*, som i kyrklagen behandlas, likväl, såsom varande alltför vidlyftiga och jemförelsevis mindre betydande samt af föränderlig natur, icke kunde i egentlig kyrklag inrymmas, men till hvilka denna gäfvade de ledande grundsatserna, eller hvilka voro nödiga för lagens behöriga verkställighet; ej allenast anordningar rörande göromålen gång hos de myndigheter, som för denna verkställighet erfordrades, utan i allmänhet sådana förfoganden, som hade den väsentliga karakteren att icke innefatta någon bestämning eller ändring af den enskildes rättstillstånd eller hans förmåner med hänseende till kyrkförsamlingen såsom ett helt, — till kyrkan.

Att denna skilnad emellan kyrklag och kyrkstadgar kan vara svår att i lagstiftningen genomföra, må ej förnekas, men en sådan svårighet får icke leda derhän, att Konungen skulle beröfvas i vidsträcktare mån sin administrativa lagstiftningsrätt i dessa ämnen.

Detta skulle dock ske om förevarande kyrklagsförslag vunne framgång, då nemligen förslaget intager i kyrklag en mängd förvaltningsstadganden, hvilka således framgent icke skulle få ändras utan med Kyrkmötets bifall, i samstämmighet med Konung och Riksdag; — och att bland denna sistnämndas ledamöter kunna komma att finnas personer, flera eller färre, som icke tillhöra svenska kyrkförsamlingen, ja som icke ens bekänna christen lära, hafva vi oss af gällande Riksdagsordning bekant.

Under den speciella granskningen kommer förslagets tendens i denna riktning noggsamt att visa sig. Såsom exempel till hvilken ytterlighet detsamma härvid gör sig skyldigt, må nu blott anmärkas föreskrifterna i 26 kap. §§ 15—22 om antagande af notarie och amanuens i domkapitel, och om dessa underordnade tjänstemäns göromål, samt i § 23 om antagande och afskedande af vaktmästare. Tanken faller jemförelsevis på en Allmän Civillag, hvilken specificerade rådhus- eller hofrättsnotariernas och amanuensernas tjänstegöromål eller stadgade om vaktbetjeningen hos dessa domstolar.

Det sätt, på hvilket våra Konungar utöfvat sin administrativa rätt på kyrkliga området, efter vederbörandes hörande, gifver i sanning kyrkans män ingen anledning att föreslå en rubbning af de i rikets grundlag uppställda rämärken för konungamakten och dess utöfvande.

Jag kan derföre ej annat än biträda komité-ledamoten Biskop *Genbergs* i allmänna ordalag uttala reservation mot förevarande förslag i hvad det afser en slik inskränkning af Konungens makt i kyrk-ärenden.

b) Liturgiska anordningar.

Att frågor om antagande af ny bibelöversättning, psalmbok, evangeliibok, kyrkhandbok och katekes höra till de ämnen, som allmänna kyrkmötet eger handlägga, är klart deraf att de företrädesvis äro att räkna till hvad i § 9 af Kongl. förordningen den 16 November 1863 om allmänt kyrkmöte benämnas »kyrkliga mål», och visar sig dessutom uttryckligen i § 10, der en särskild behandling föreskrifves i afseende på dessa frågor. Men derigenom hafva de icke öfvergått till området af *kyrklag*, utan äro, intill dess genom positivt stadgande härom annorlunda förordnas än hvad genom långvarig praxis finnes vedertaget, liturgiska anordningar att hänföra till kyrkstadgar, så att kyrkmötet väl afgifver utlåtande men icke har något veto i dessa frågor.

I förevarande förslag är i § 9 mom. 3 stadgadt: »Utan allmänt

kyrkmötes *samttycke* må Konungen ej till allmänt bruk i svenska kyrkan påbjuda bibelöfversättning, psalmbok, evangeliibok, kyrkhandbok eller katekes». Äfven härutinnan åsyftar förslaget alltså en inskränkning i konungamaktens befogenhet.

Om det nu måste medgifvas, att en förändring vore önskvärd, genom hvilken en sådan inskränkning skedde i dessa särskilda ämnen, så att kyrkmötets bifall oundgängligen erfordrades i fråga om ordnandet af kyrkans kult, så må dock ingalunda lemnas ur sigte, att det icke tillhör kyrklag att stadga angående konungamaktens gränser och befogenhet, utan sådant har sin plats i rikets Grundlag, till hvilken kyrklagen har att hänföra sig. Vill man alltså i liturgiska och dermed sammanhängande ämnen tillägga kyrkmötet *veto*, så må dylikt i laga ordning ske uti Regeringsformen, i hvars 87 §, eller på annat lämpligt ställe, ett tillägg af ofvan antydda lydelse kunde få sin plats. En annan fråga är huruvida ett slikt stadgande vore att tillråda i en tid, som den närvarande, då söndringar på kyrkområdet icke sällan förekomma, samt innan en förbättring af *kyrkrepresentationen* blifvit tillvägabragt, derom, som bekant är, samma representation sjelf gjort hemställa, — till hvilket ämne vi återkomma vid den speciella granskningen.

I afseende på hvad sålunda är yttradt och hemställt samt framdeles i detta utlåtande förekommer, bör icke lemnas ur sigte, att det är vår svenska *statskyrka*, för hvilken här skall reglementeras, helst nu icke kan rimligen vara fråga om att genom grundlagsändringar tillvägabringa en skilsmessa mellan kyrkan och staten, utan fasthellre, med iakttagande af den varsamhet, som särskildt i detta maktpåliggande ämne är oafvislig, söka förebygga lika mycket införande af en högkyrklig hierarki med sina romerskt-katolska tendenser, som statskyrkans förvandling till en presbyterianförsamling.

2:o. Exkommunikationen.

I Finlands kyrklag af den 6 December 1869 är kyrkherdes befogenhet att såsom ett kyrkstraff eller tillämpning af den så kallade kyrktukten från den heliga nattvarden utestänga församlingsmedlem alldeles upphäfd.

I motiverna till det år 1863 utgifna förslag till lag för den evangelisk-lutherska kyrkan i nämnda land framhålles i afseende på ett dylikt utestängande: att detsamma icke har något stöd af den Heliga Skrift; att kyrkan icke har rätt att använda sådana tuktmedel,

hvilka sårande gripa in i syndarens personliga förhållande till Christus; att detta sker om församlingen utesluter någon från nattvardens begående, emedan nattvardsgästen i nattvarden, oberoende af prest och församling, träder i förhållande till sin frälsare; att här icke är fråga om någon rätt, som kyrkan gifver och således äfven skulle kunna återtaga, utan om en rätt, som Christus gifvit åt dem, hvilka trädt i lifsgemenskap med honom; att Guds nådevägar med menniskan äro många och underbara och att det kan derföre inträffa, att en person, som, vid anmälandet, presten afrådt från nattvardens begående, kan under det skriftetal, till hvars åhörande han icke desto mindre inställt sig, eller ock på något annat sätt, finna sig af Guds Ande så träffad, att just detta tillfälle blifver utgångspunkten för hans väckelse och nyfödelse, begynnelsen till ett nytt lif, och att nattvardens begående då blir för honom ett stärkande nådemedel, medan ett bestämdt förbud att begå Herrans nattvard kunde hos honom åstadkomma förbittring och förhärdelse, och ett förbigående af honom vid sjelfva nattvardsbordet antingen kunde utsläcka den tända lifsgnistan i hans inre eller ock försänka honom i djupare sorg och bedröfvelse; att kyrkan visserligen bör uppbjuda hela sin förmåga att genom varningar ur Guds ord förekomma ett ovärdigt begående af nattvarden, men att om den varnade likväl går dertill, detta blifver en synd för honom, men icke för kyrkan; att kyrkan ingalunda får vara overksam vid motarbetande af det uppenbara hyckleriet och den fräcka indifferentismen, på ett sätt som öfverensstämmer med hennes väsende, men att den lutherska kyrkan aldrig åsyftat att genom ogudaktiga medlemmars uteslutande åstadkomma en fullkomligt ren och helig församling i den mening flera mindre sekter uppfatta detta begrepp, helst hon väl vet, att, enligt Herrans ord, ogräset och hvetet skola växa blandade om hvarandra intill skördetiden.

Derför hade ock det Finska kyrklagsförslaget upphäft prests rätt att i denna mening från nattvarden utesluta församlingsmedlem, men derjemte anmärkt, att till denna heliga måltid tillträde icke finge lemnas åt fånar, eller af starka drycker öfverlastade eller åt dem, som eljest synbarligen voro af oredig sinnesförfattning, eller åt barn före konfirmationen (detta dock villkorligen), eller åt sådane kommunikanter, som just vid tillfället för nattvardens begående, vare sig att detta skedde enskildt eller offentligen, tydligen ådagalade uppenbar obotfärdighet.

Hvad förslaget sålunda tillstyrkt är, såsom ofvan blifvit antydt, numera i Finland lag.

Men samma förslag hade tillämpat grundsatsen i dess fulla konse-

qvens. Det hade upphäft äfven hvarje annan ecklesiastik myndighets befogenhet att exkommunicera. En stor del af presterskapet opponerade sig häremot, åberopande »nyckelmakten» (potestas clavium) o. s. v., och lagstiftaren vacklade samt valde ett slags medelväg, då i 101 § af 1869 års Finska kyrklag stadgades, att om kyrkrådet förklarat någon förlustig rättigheten att vara vittne vid dop, att deltaga i val af ledamöter i kyrkrådet, af ombud vid kyrkmöte och af valmän dertill, samt att sjelf till nämnda befattningar väljas, skulle *domkapitlet*, hvilket kyrkrådets beslut härom blifvit underställt, kunna förklara den till nämnda ansvar fällde på bestämd tid oskicklig att Herrans nattvard begå.

Häri genom blef grundsatsen sönderbruten. Jag finner mig, på ofvan anförda skäl, föranlåten hemställa: att i en blifvande ny kyrklag rättigheten att exkommunicera församlingsmedlem, att som ett kyrkstraff använda uteslutandet från Herrans heliga nattvard, måtte alldeles upphöra, vare sig att denna rättighet hittills ansetts kunna utöfvas af kyrkherde, kyrkråd, domkapitel, biskop eller annan kyrkans tjänare, samt således det högvärdiga sakramentet framgent icke ens få sken af att missbrukas till ett slags polisanstalt.

3:o. Ämnenas anordning.

Den billiga fordran på ett någorlunda systematiskt ordnande af ämnena i en lag skulle utan tvifvel vara bättre tillgodosedd, derest, efter andra kyrklagars föredöme, en indelning af ungefär följande beskaffenhet hade blifvit fullständigt iakttagen:

Första Afdelningen.

Om svenska evangeliska kyrkan i allmänhet.

1 kap. Om kyrkans bekännelse (i hvilket kapitel inga andra ämnen bort inblandas).

2 kap. Om kyrkans medlemmar (hvertill ock hörer om utträde från kyrkan).

3 kap. Om kyrkans författning, — hvilket ämne naturligen har sin plats framför stadganderna om församlingens särskilda funktionärer.

Andra afdelningen.

Om kyrkans heliga handlingar, med sina 4:de—13:de särskilda kapitel: om allmän gudstjenst, döpelsen, kristlig uppfostran och undervisning (deribland om konfirmationen och om främmande trosförvandters öfvergång till vår kyrka), skriftermål, Herrans nattvard, vigsel till äktenskap, jordfästning, enskild själavård, församlingens rätt att varna och tillrättavisa.

Tredje Afdelningen.

Om kyrktjensten (de kyrkliga befattningarne).

14 kap. Om prestembetet i allmänhet.

15 kap. Om de särskilda presttjänsterna i församlingarna.

16 kap. Om klockare, organister och annan jemförelsevis lägre kyrkbetjening.

Fjerde afdelningen.

Om kyrkans egendom.

Kyrkor, begravningsplatser, jordagods, lös egendom, kyrkomedlens förvaltning.

Femte Afdelningen.

Om de särskilda församlingarnes vård af sina kyrkliga angelägenheter, i hvilken afdelning kunde inrymmas: allmänna stadganden om kyrkstämman, om kyrkråd, om kyrkvärdar.

Sjette Afdelningen.

Om uppsigten öfver kyrkförsamlingarne, med dertill hörande särskilda kapitel om biskopsembete och domkapitel, om kontraktsprostar, om prestmöte, om kyrkmöte.

Allt med noggrant iakttagande af den regel, att detaljerade anordningar förbehöllos den administrativa lagstiftningen, och att till de ämnen, som i vår allmänna strafflag eller i rikets grundlagar innefattas, endast lemnades hänvisningar.

Till dessa allmänna anmärkningar tillåter jag mig foga en af språklig natur, den nemligen, att bokstafven *o*, hvilken såsom den gamla genitivändelsen ännu brukas i sammansättningar med ordet

»kyrka» (tillförene »kyrckia»), måtte uteslutas såsom mindre lämplig, samt alltså skrivas kyrklag, men icke kyrkolag; kyrkordning, men icke kyrkoordning; kyrkråd, men icke kyrkoråd, kyrktukt, men icke kyrkotukt o. s. v.

De öfriga anmärkningar, jag finner mig pliktig framställa, skola vid särskilda §§ få sin plats, och anser jag mig böra deltaga i sådana anmärkningar äfven vid de stycken af förslaget, hvilka efter min mening icke böra intagas i kyrklag, utan hänvisas till kyrkstadgar.

Justitierådet *Lindhagen*: Om ock egenskapen af statskyrka gifver åt svenska kyrkan en större stadga, än hon eljest måhända skulle ega; så verkar det nära sambandet med staten å andra sidan afledande och hämmande på hennes verksamhet för hvad som utgör hennes egentliga mål — utvecklingen af det kristliga lifvet och sedlig förädling hos hennes medlemmar. Detta framkallar naturligen hos dem, som nitälska derför att svenska kyrkan och hennes församlingar må väl fylla sin bestämmelse, en sträfvan att göra nämnda kyrka fristående och uti sin verksamhet oberoende af staten i så mycket som med hennes egenskap af statskyrka låter sig förena. I det föreliggande förslaget äro visserligen flera stadganden införda i sådan syftning; men komiterade synas dock härvid hafva alltför mycket känt sig bundna af det för tillfället bestående; lika som förslaget i allmänhet synes mera gå ut på att uteslutande gifva lämpliga lagbestämmelser för nu befintliga förhållanden, än att tillika bringa å bane de väsentliga förbättringar, hvaraf svenska kyrkans inrättningar äro i behof, och till hvilkas införande ingen tidpunkt kan vara mera egnad än den, då en ny kyrkolag skall sättas i stället för de, till ej ringa del föräldrade, stadganden, som i sådan egenskap nu gälla. Sammanblandningen af de kyrkliga inrättningarna och deras arbeten med statsinstitutionerna och deras verksamhet står enligt förslaget fortfarande kvar i en stor mängd fall, der sådant icke kan vara af nöden, och derför ej heller synes lämpligt. Så, för att endast anföra några exempel, är i sammanhang med förslaget ingen framställning gjord om att skilja domkapitlet från deras befattning med styrelsen öfver läroverken, hvilket dock är en oefftergiftig åtgärd för kyrkans frigörelse från statsbestyr och derför i Storfurstendömet Finland utgjorde en af de väsentliga utgångspunkterna vid nya kyrkolagens införande; utan fast mera äro, i fråga om domkapitlens sammansättning, elementarläroverkens lärare tagna i anspråk såsom en vigtig beståndsdel. Uti kap. 22 om biskop hänvisas i § 1 uttryckligen till särskilda stadganden om hvad biskop åligger såsom eforus för elementarläroverken och prokansler vid universiteten, lika som vid föreskrifterna om val till erkebiskop och till biskop i

Lund universitetens professorer med hänsyn till prokansleriatet ingå bland valkorporationerna. Äfven på ett lägre stadium visar sig samma företeelse, då i föreskrifterna om tillsättning af förenade klockare- och folkskolelärare-sysslor statsbefattningar och kyrkosysslor alldeles sammanblandas. Vidare har förslaget, såsom det synes utan allt behof, behållit statens inblandning i vården af kyrkans och församlingarnas angelägenheter genom Konungens Befallningshafvande, då det föreskrifver, i kap. 19 att uti en mängd fall besvär öfver kyrkostämmas beslut skola pröfvas af nämnda myndighet, hvilken i dessa frågor icke kan hafva större erfarenhet eller mera intresse än domkapitlen, samt i kap. 21 § 9 till och med stadgar, att Konungens Befallningshafvande skall jemte biskopen hafva omedelbart inseende öfver vården af domkyrkorna och deras egendom. Jemte stadgandena om den religiösa akten jordfästning hafva föreskrifter meddelats om ett rent borgerligt ämne, begravningsväsendet. I kap. 16, som handlar om straff för förbrytelser af prest och om domstol i sådana mål, är, på sätt vid detta kapitel särskildt kommer att erinras, sammanblandningen af stat och kyrka större än hvad önskligt och nyttigt är o. s. v. Hvad angår den i sistnämnda kapitel mycket vidrörda frågan om presterskapets ställning till staten; så ligger anledningen dertill att presterna alltmer dragits från sitt egentliga kall och öfverhopats med derfor främmande bestyr till stor del uti den uppfattningen att presten är en statens embetsman. Vill man återföra presternas verksamhet inom rätta gränserna för deras kall, måste en brytning med nämnda uppfattning föregå, hvilket åter icke kan ske kraftigare än genom lagarne. I afseende härå synes någon olägenhet ej vara att befara deraf att presterna för embetsförseelser ställas uteslutande under kyrkolagen och domkapitlens domsrätt. Det är själfklart att, om prest begår brott mot borgerlig lag, han skall dömas till ansvar derfor enligt denna lag och af allmän domstol lika som hvarje annan medborgare. Lemnas honom särskildt uppdrag af staten, utöfver hans kyrkliga kall, må han kunna för förseelse vid fullgörande af sådant uppdrag likaledes dömas enligt allmän lag och af allmän domstol. Återstå sedan endast förseelserna i hans egenkap af prest. Den lag, kyrkolagen, hvarefter dessa skulle bedömas och i hvilken den speciella domstolens, domkapitlets, sammansättning och verksamhet skulle bestämmas, är till sitt innehåll beroende af Konung och riksdag. Införas nu i denna lag tillfredsställande lagbud i ämnet, så finnes ingen anledning till farhåga att ej presternas embetsbrott skulle blifva vederbörligen beifrade och rättvist bedömda.

Genom hela förslaget går den grundtanke att presten ensam är den egentligen verksamme inom församlingen, och att församlingsmed-

lemmarne sålunda, långt ifrån att betraktas såsom med presten samverkande för utvecklingen af det religiösa lifvet, hufvudsakligen endast äro föremål för hans omvårdnad i detta hänseende. Ingenting kan emellertid för den kristna församlingen vara farligare än ett sådant åskådningssätt. Under den rastlösa verksamhet i alla riktningar, som är utmärkande för vår tid, och der erfarenheten visat, hvilken väldig häftstäng för uppnående af ett gemensamt mål ligger i enade krafter, vore det dåraktigt föreställa sig att en sådan samverkan kunde undvaras på det religiösa området. Det arbete, som fordras för att hos människorna uppehålla och utveckla ett religiöst och sedligt lif, är så vidtomfattande och så genomgripande att det sannerligen tager i anspråk alla de krafter, som derfor kunna vinnas; och man skulle i betänklig grad underskatta omfattningen af detta arbete, om man föreställde sig att det kunde utföras af presterskapet allena. Inom det borgerliga samhället tagas allt mera samtliga dess söner i anspråk för landets värn. På det religiösa och sedliga området, der kampen gäller ej blott yttre fiender utan ock dem, som ligga inom människorna sjelfva, är ett sådant vädjande till gemensam ansträngning ej mindre af nöden. Det är väl sant, att elementen till ett verksamt biträde åt presten kunna inom en stor del församlingar ännu vara ganska ringa; men denna omständighet visar blott ytterligare på vigten deraf att lagarne och institutionerna uppgöras i sådan anda och i sådan riktning att de framkalla i stället för att bortvisa de nödiga krafterna.

Härmed är icke sagdt, att den andliga verksamheten inom församlingarna behöfver prisgifvas åt okunnigheten och hyckleriet eller utsättas för regellösa utsväfningar. Den tid är icke synnerligen aflägsen, då det ännu skulle ansetts samhällsvådligt att öfverlemna åt kommunerna och deras medlemmar en så vidsträckt sjelfstyrelse och en så vidtomfattande verksamhet, som nu eger rum. Erfarenheten har emellertid redan visat, att de nya kommunalrättningarna, långt ifrån att bilda upplösande ämnen, tvärtom stärkt samhällsbanden, och att de kallat till lif en stor rikedom af medborgerliga krafter, som utan dem aldrig skulle sett dagen. Anordningar i enahanda syfte på det kyrkliga området skola der ofelbart medföra liknande verkningar. De bästa krafterna fälbjuda sig icke. Men om samhället genom sina inrättningar vädjar till dem och tager dem i anspråk för en i lagen bestämd verksamhet, då skola de framstå, utveckla sig och åstadkomma stora ting. Intet kan heller vara mera egadt att hålla presten uppe på en hög ståndpunkt, än församlingsmedlemmars deltagande med honom i det religiösa arbetet inom församlingen; ty, då presten skall vara den ledande själen vid detta arbete, måste sjelfkänsla och täflan bidra att egga honom

till utveckling och verksamhet i samma mån som han har goda och dugliga medarbetare vid sin sida.

Några öfvervinneliga svårigheter kunna icke möta för ordnande af de kyrkliga inrättningarna så att de må kunna, vida mera än hittills, göra sig till godo krafter från lekmännens klass. Laglig rätt för lekmännen att deltaga uti och öfva inflytande på det gemensamma arbetet är emellertid det första vilkoret. För sådant ändamål är utan tvifvel nödigt att någon jemkning sker i afseende å kyrkomötets sammanställning, äfvensom att lekmän, utan hänsyn till särskilda medborgareklasser, få tillträde till ledamotskap i domkapitlen. Men framför allt är det af vikt att församlingarna få större inflytande på de religiösa och kyrkliga angelägenheterna, än som för närvarande och i förslaget åt dem anvisats, och särskildt att den delegation af församlingen, som kallas kyrkorådet, hvilken sjunkit ned till en myndighet utan annan egentlig uppgift än att hafva kyrkans ekonomi om hand, höjes till den viktiga bestämmelsen att vara en verksam hjälp vid prestens sida för vården af det religiösa och sedliga lifvet inom församlingen. Äfven sättet, på hvilket församlingarnas själasörjare utses, får härvid icke fränkännas all vikt. I afseende å rösträtten vid prestval hänvisar förslaget till rösträtten vid kyrkostämman, hvilken beräkningsgrund är egnad att hos församlingsmedlemmarne utesluta så godt som allt intresse för prestvalen. Det kan med skäl sättas i fråga om ej här är rätta stället att tillämpa den lika rösträtten efter hufvudtalet för alla röstberättigade. En annan oegentlighet inom svenska kyrkan är den så kallade patronatsrätten; och det förtjenar att, i sammanhang med arbetet för en ny kyrkolag, anställa noggrann utredning huruvida icke denna rätt för enskilda eller korporationer att med församlingarnas uteslutande tillsätta prester må kunna lagligen borttagas. Att den återstod af prebendepastorater, som ännu finnes, bör med det snaraste upphöra, derom böra skiljaktiga meningar knappast finnas; och såsom ett för kyrkan eftersträfvansvärdt mål torde äfven det få anses att åt församlingarna kunde beredas större inflytande på kyrkoherdarnes tillsättning äfven i regala pastorat.

Till en viss grad måste inom hvarje menskligt samfund finnas öfver- och underordnade. Men förslaget går härutinnan längre än som är nödigt och nyttigt. Biskoparne hafva blifvit nog mycket tillgodosedda i afseende å öfverordnad ställning och synas hafva fått sig tilldelad en alltför stor makt, då dem tilldelats rätt att afgöra och ombesörja en mängd mål och ärenden på egen hand utan domkapitlens medverkan, utom det att de gjorts allenaherrskande vid prestmötena.

Under biskoparne är åter en klyfta bildad mellan ett högre presterskap, bestående af prostar och kyrkoherdar, samt ett lägre, bestående af komministrar och kapellpredikanter, hvilka, ehuru större delen af dem skola förestå hvar sin församling, likväl alla gjorts i sin verksamhet beroende af kyrkoherdarne. Denna senare åtskilnad är så mycket mera skadlig, som den möjliggör och befordrar uppkomsten och fortvaron af en klass prester, som äfven till sina egenskaper är underlägsen. Det skäl för en sådan åtskilnad, som må ligga uti farhågan att en del prester måste hela sin tid gå obefordrade, om ej plats för dem beredes inom en lägre sfer, der det ej räknas allt för noga med deras duglighet eller uppförande, förtjenar intet afseende; ty den, som ger sig till prest utan lämpor eller duglighet för kallet, bör förblifva obefordrad. För församlingsvården ligger emellertid stor vikt deruppå att hvarje prest, som förestår församling, härvid får handla sjelfständigt och på eget ansvar. Dessutom utgör det ju ett önskningsmål att, på samma sätt som de särskilda socknarne redan äro såsom världsliga kommuner skilda hvar för sig, de en gång jemväl må blifva det i egenskap af kyrkliga samfund. Om ock, till följd af ekonomiska hinder, lång tid kommer att förflyta innan en sådan förändring må varda öfver allt genomförd, bör dock kyrkolagen icke uppskjuta med att genom sina föreskrifter om presternas tjenstgöring och kompetens göra församlingsföreståndarne likställda, hvarigenom han ej blott möjliggör och underlättar en öfvergång, utan äfven minskar olägenheterna under öfvergångstiden.

I nära samband med denna fråga står den om *pastoralexamen*, hvilken, i sig sjelf olämplig, ej litet bidrager att framkalla och underhålla ofvan nämnda åtskilnad mellan högre och lägre presterskap, då hans afläggande utgör villkoret för befordran till den högre graden. Han verkar ock menligt på prestbildningen, emedan fordringarne vid universiteten ställas lägre än vederbör, under förutsättning att pastoral-examen skall fylla bristen, ehuru han i det afseendet föga eller intet uträttar. Äfven *prestexamen* synes olämplig och till intet tjenande. De theoretiska studier, som fordras för inträde i prestembetet, böra vara undangjorda vid universiteten, der de ock bäst skötas och bäst pröfvas. Anses åter praktiska prof vara af nöden, så kan ändamålet med sådana på intet sätt ernås genom prestexamen, hvilken af de unga männen afläggas strax sedan de lemnat universitetet och innan de varit i tillfälle att vinna någon praktisk erfarenhet om hvad till deras blifvande kall hörer. Både prest- och pastoralexamina verka ock menligt deruti att de lägga stort hinder i vägen för en ändamålsenlig organisation af domkapitlen, emedan, så länge de qvarstå, domkapitlens sammansättning anses böra ske med hänsyn till ledamöternas förmåga att examinera.

Det är visserligen en ingalunda lätt uppgift att afgöra hvilka ämnena böra i kyrkolagen behandlas och hvilka böra vara derifrån uteslutta; men vid en granskning af det nu föreliggande förslaget vill det dock synas uppenbart, att detsamma allt för mycket ingår i detaljer, hvilka ej äro af nöden och icke heller lämpligen böra förekomma uti en lag, om hvars stiftande och förändring Konung, riksdag och kyrkomöte måste alla tre enas. Mycket är af den tillfälliga och föränderliga natur att det lämpligast kan och bör afgöras af Konungen ensam. Annat, som väl torde fordra, att någon myndighet jemte Konungen deltagar i besluten derom, är dock af den speciellt kyrkliga art att riksdagens medverkan till besluten icke borde erfordras, utan frågorna kunna afgöras af Konungen med kyrkomötet, därför lagbestämda former icke torde vara svåra att åstadkomma. Vid den verkställda detaljgranskningen har erinran gjorts om uteslutande af en mängd föreslagna bestämmelser såsom obehöriga eller ej hörande till kyrkolag. Efter min uppfattning synas än flera stadganden böra af samma skäl utgå; men jag har ansett det ändamålslost att genom deras uppräknande ytterligare öka omfånget af Högsta Domstolens underdåniga utlåtande, lika som jag trott mig böra låta en mängd andra detaljanmärkningar falla, då jag om dem varit ensam.

På grund af hvad nu blifvit anfördt och med hänsyn till alla de anmärkningar mot förslagets särskilda delar, som vid granskningen inom Högsta Domstolen i öfrigt framstälts, kan jag icke tillstyrka, att det remitterade förslaget lägges till grund för nådig proposition i ämnet.

Justitierådet *Svedelius*: Efter granskning af det remitterade förslaget, får jag dervid först i allmänhet erinra, att flera stadganden blifvit i förslaget intagne, hvilka rätteligen tillhöra kyrkostadga eller allmän administrativ författning, såsom bestämmelserna i kap. 14 § 2; kap. 17 §§ 1—3; kap. 21 §§ 2—5, 9—16, 20; kap. 26 §§ 7, 15—17, 19—25.

Tillika förekomma andra bestämmelser, hvilka synas föga behöfliga eller alldeles öfverflödiga, såsom föreskrifterna i kap. 11 § 6; kap. 17 § 9; kap. 21 §§ 8, 18.

Åtskillige till Regeringsformen hörande stadganden hafva jemväl blifvit å särskilda ställen (kap. 15 § 46, kap. 22 § 10, kap. 27 § 9) i förslaget införde. Dessa stadganden kunna väl utan olägenhet från förslaget utgå, men derest ifrågavarande bestämmelser för fullständighetens skull anses böra i kyrkolagen omförmälas, torde sådant rätteligen icke kunna ske annorledes än genom hänvisande till Regeringsformens föreskrifter i ämnet.

I öfrigt åberopar jag de speciella anmärkningar, som vid åtskilliga af förslaget stadganden här nedan blifvit af mig anförda.

Justitieråden *Wretman, von Hofsten* och *Östergren* förklarade, att de jemväl ansågo vissa delar af förslaget icke lämpligen tillhöra kyrkolag; och åberopade derom samt i öfrigt sina särskilda här nedan omnämnda yttranden.

I fråga om förslaget särskilda delar framställdes anmärkningar, på sätt här nedan förmäles:

Kap. 1.

§ 1.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* anmärkte, att då ändamålet med denna paragraf ej kunde vara att uttrycka såsom en legal pligt för svenska kyrkans medlemmar att tro och bekänna en viss lära, utan endast att uttala hvad som är den svenska kyrkans bekännelse, borde det å första raden förekommande ordet »skola» uteslutas.

Justitierådet *Naumann* tillade: I Upsala mötes beslut af år 1593, då der talas om Guds rena och saliggörande ord, på hvilket vår religionslära är grundad, tillägges: »hvilket i de helge *profeters, evangelisters* och *apostlars* skrivelser författadt är». I vår nu gällande kyrklag heter det: »Guds heliga ord, det gamla och nya testamentets *profetiske* och *apostoliske* skrifter». Närvarande kyrklagsförslag har ändrat dessa bestämningar och uteslutit orden *profetiske, evangeliske* och *apostoliske*. En sådan ändring synes mig icke vara att tillråda.

Till orden »oförändrade Augsburgiska bekännelsen» torde för tydlighetens skull böra tilläggas: *af år 1530*, i enlighet med 1 kap. 1 § i nu gällande kyrklag.

§ 2.

Justitieråden *Wretman, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo denna paragraf böra uteslutas, enär det lika litet hädanefter som hittills vore behöfligt att i kyrkolagen införa det stadgande paragrafen innehåller.

Justitierådet *Naumann* anmärkte, att orden »evangelii-bok med deri förekommande bönesätt» borde tilläggas.

§ 3.

Justitierådet *Naumann* ansåg denna § böra förflyttas till kapitlet om *prestembetet*.

§ 4.

Justitieråden *Wretman, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo, att i denna paragraf borde införas ett stadgande, hvarigenom frihet lemnades föräldrar, som öfvergått till svenska kyrkan, att, efter egen pröfning af det för barnen nyttigaste, låta dem af dessa barn, hvilka blifvit födde före föräldrarnes öfvergång, uppfostras antingen i svenska kyrkans lära eller i den lära, hvaruti de redan förut erhållit undervisning. Ett sådant stadgande stode i närmaste öfverensstämmelse med hvad hittills utan olägenhet egt rum och i många fall torde en ändring i religionsundervisning, särdeles för barn, som nått en större utveckling, lända till skada just i religiöst hänseende.

§ 5.

Justitieråden *Wretman, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo tredje stycket böra utgå, enär det deri föreskrifna åliggande för kyrkoherden syntes endast medföra onödigt besvär utan egentligt ändamål.

Justitierådet *Naumann* yttrade, att ordet »*okristen*» torde såväl i denna §, som annorstädes i kyrklagen, der det i samma bemärkelse förekommer, ändras till *icke kristen*.

Kap. 2.

§ 1.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Kyrkans kalendarium är något för den svenska lagstiftningen främmande. Derföre och då meningen, äfven utan begagnande af detta uttryck, torde vara fullt klar, bör kyrkans kalendarium icke i kyrkolagen återopas.

Då afsigten ej är att Maria kyrkogång, Mikaelis dag eller Allhelgonadag skola firas såsom särskilda högtidsdagar, synas bestämmelserna härom icke rätteligen höra till kyrkolagen utan hufvudsakligen stå i samband med frågan om predikotexternas ordnande. Vidare torde skäl saknas att, när de kyrkliga förhållandena skola genom ny kyrkolag ordnas, längre behålla Maria bebådelsedag såsom särskild

högtidsdag, utan kan densamma, om den skall behållas såsom högtidsdag, lämpligen, såsom förut skett, med förstnämnda tre högtider förläggas till söndag. Orden »Marie bebådelsedag» samt stycket »dock att — — — söndagen näst förut» böra derföre ur förslaget utgå.

§ 2.

Samme Högsta Domstolens ledamöter yttrade:

De ordalag, hvaruti andra stycket af denna paragraf äro affattade, skulle hindra domkapitel att föreskrifva inställande af högmessogudstjenster skiftevis i en eller annan af ett pastorats kyrkor, der sådant förut icke varit brukligt. Då likväl omständigheterna kunna göra ett dylikt inställande angeläget eller nödvändigt, äfven der det ej förut egt rum, böra ordalagen ändras, så att domkapitlet må kunna i dessa fall förfara efter omständigheterna.

§ 3.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo giltigt skäl saknas att såsom ovilkorlig regel bestämma att, der domkapitlet medgäfvde att predikan till betraktande af Kristi lidandes historia finge förläggas till söndag, denna predikan skulle hållas före högmessogudstjensten.

§ 4.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* erinrade, att rättegångsgudstjenst lika litet som riksdagspredikan eller annan för visst tillfälle föreskrifven gudstjenst borde i kyrkolagen särskildt omnämnas; och att paragrafen derföre borde utgå.

§ 5.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo ordalagen böra så ändras, att hvad här föreskrifves kommer att gälla ej blott om »de gudstjenster, som förr sagda äro», utan om gudstjenst i allmänhet.

§ 6.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* anmärkte, att då det torde fortfarande böra tillkomma Konungen att bestämma angående predikotexter i allmänhet, finnes ej skäl att stadga om sådan rättighet för särskilda fall. Hvad denna paragraf i öfrigt innehölle, syntes vara af liturgisk natur och derföre hafva sin rätta plats icke i kyrkolagen, utan i handboken, der äfven

flera hithörande föreskrifter återfinnas. Paragrafen borde derföre utgå och motsvarande till handboken hörande bestämningar, som nu ej finnas der, i densamma intagas.

Justitierådet *Svedelius* yttrade: Denna paragraf innehåller, bland annat, åtskilliga bestämmelser om predikotexter för särskilde uppgifne söndagar; men enär dessa bestämmelser, såsom liturgiska, hafva sin rätta plats i kyrkohandboken, böra de följaktligen ur kyrkolagen utslutas.

§ 7.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Lagen måste förutsätta såsom en prests skyldighet att med omsorg fullgöra alla sina åligganden utan undantag. Det torde derför ej vara lämpligt att, såsom här skett i första punkten, särskildt föreskrifva, att ett af dem skall sorgfälligt fullgöras.

§ 8.

Justitierådet *Naumann* ansåg ordet »må» böra ändras till: må kunna.

§ 9.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* erinrade, att hvad här föreskrifves ligger redan hufvudsakligen uti det i § 5 gifna stadgande.

§ 11.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Domkapitlets stadfästelse å beslut, som i denna § omförmäles, synes icke vara erforderligt. Om kyrkan genom eldsvåda eller annat olycksfall helt oförutsedt blefve oanvändbar, torde det dessutom ej vara lämpligt att all gudstjenst inställdes till dess man hunnit erhålla domkapitlets stadfästelse å ett kyrkostämmobeslut om tillfällig gudstjenstlokal.

§ 12.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* erinrade, att uttrycket »annan gudstjenst» syntes ej fullt noga återgifva meningen, enär här uppenbarligen ej afsåges rätttegångsgudstjenst eller annan gudstjenst, hvilken för särskildt tillfälle hålles, såsom vid riksdagens början och slut och vid prestmöte; samt att

förslagets författare syntes ej hafva tänkt sig det fall, att kyrkoherde och församling efter samråd om tid för gudstjensts hållande icke blifva eniga.

Kap. 3.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade vid:

§ 3.

Att stadga såsom regel att barndop skall ske i kyrka synes numera mindre lämpligt, sedan dop i kyrka, uppenbarligen af omtänka för barnets helsa, mer och mer kommit ur bruk. Dessutom står stadgandet ej väl till samman med den större frihet, som lemnas i § 6 för der omtalda fall.

§ 4.

Hvad i denna paragrafs andra moment är föreslaget torde böra gälla ej blott om hittebarn, utan om barn i allmänhet, om hvilkas dop säker upplysning icke kan vinnas; och bör dopet verkställas af hvilken prest, som derom anmodas, äfven om en annan förut blifvit vidtalad, men försummat sin pligt. Denna ändring kan lätt åstadkommas genom att utbyta ordet »Hittebarn» mot »Barn» och genom borttagande af ordet »först».

§ 7.

Enär, på sätt vid kap. 11 kommer att yttras, uteslutande ifrån Herrans nattvard ej bör komma i fråga såsom kyrkotuktsmedel, synes föreskriften derom att faddrar skulle vara oförhindrade att begå nattvarden böra ur denna § utgå. Naturligen måste paragrafen jemväl i öfrigt noga rättas efter hvad som kommer att stadgas i nämnda kapitel. Då uttrycket »några personer» är nog obestämmt, hemställes, att detta uttryck måtte utbytas mot orden »minst två».

Kap. 4.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Då det i kapitlets öfverskrift och flera dess paragrafer förekommande uttrycket »allmänt skriftermål» synes tillkommet endast för att skilja detta skriftermål från den enskilda skrift, hvarom förslagets kap. 11 § 3 handlar; men den enskilda skriften för vissa

slag af syndare ej torde kunna med goda skäl försvaras och derföre bör försvinna, tillstyrkes att på nämnda ställen ordet »allmänt» måtte utgå.

§ 1.

Justitierådet *Naumann* hemställde, att denna § måtte erhålla följande lydelse: »Herrans heliga nattvard skall vid den allmänna gudstjensten på sön- och högtidsdagar utdelas så ofta församlingsmedlemmar tillkännagifvit sin önskan att deraf varda delaktige».

§ 6.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: För att förebygga det missförstånd, att enskild syndabekännelse skulle få afläggas i närvaro af öfrige nattvardsgäster, sedan det gemensamma skriftermålet redan börjat, hemställles, att slutet af första stycket måtte sålunda ändras, att derigenom, i öfverensstämmelse med hvad en reservant inom komitén föreslagit, stadgas att, om någon önskar särskildt och allena inför presten förensamman skriftermålet aflägga allmän syndabekännelse och af honom emottaga aflösning, det ej må honom vägras.

§ 9.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Sedan en person vid konfirmationen antagits äga nödig kristendoms-kunskap för att få begå nattvarden, synes det icke lämpligt att han sedermera må kunna från nattvarden uteslutas på grund af bristande kunskap. Det står själasörjaren öppet att uppmana den, som finnes okunnig, att afhålla sig från nattvarden, men derut-över torde hans rätt icke böra sträcka sig. Orden »ega nödortftig kristendoms-kunskap» torde derföre böra nteslutas. I öfverensstämmelse med hvad som blifvit yttradt vid kap. 3 § 7 hemställles, att orden »icke vara jemlikt 11 kap. 2 eller 3 § från tillträde dertill utestängd» måtte få utgå. Slutligen torde ordet »själstillstånd» böra utbytas mot ordet »tillstånd», enär äfven rent fysiska orsaker kunna göra en person oförmögen till den sjelfspröfning, som här är i fråga.

§ 10.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ansågo orden: »utan sådan konfirmation» böra utgå, såsom utgörande allenast en onödig upprepning.

§ 12.

Justitierådet *Naumann* hänförde sig till de anmärkningar, som af justitierådet blifvit framställda rörande exkommunikation i allmänhet, och ansåg denna § böra så redigeras, att den tydligen afsåg endast fånar, druckna och andra dylika i kapitlet om den heliga nattvarden såsom inkompetente särskildt betecknade.

§ 13.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ansågo denna § hafva sin rätta plats närmast efter § 9 i detta kapitel.

Kap. 5.

Vid detta kapitel gjordes af Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* de anmärkningar, som innefattas i följande yttrande:

På sätt en reservant erinrat, har detta kapitel det närmaste samband med det nionde. Hela kapitlet bör derföre sammanslås till en enda paragraf i fyra momenter och inskjutas mellan 3 och 4 §§ af det nionde kapitlet, samt första paragrafen af det nuvarande femte kapitlet undergå den ändring, som genom flyttningen blifver nödvändig.

§ 1.

I öfverensstämmelse med hvad ett domkapitel erinrat, torde ordet »berättigad» böra utbytas mot ordet »mogen».

§ 2.

Att i lag fastställa, att den prest, som slutligen handlagt den förberedande undervisningen, skall förrätta konfirmationen, skulle kunna vålla svårigheter i tillämpningen, såsom då ombyte af församlingslärare egt rum, eller då, såsom i städer ofta brukas, konfirmation förrättas gemensamt för barn, som undervisats af flera olika lärare. Derföre och då ingen olägenhet synes vara att frukta, om lagen i detta ämne iakttog tystnad, hemställes, att orden »förrättas — — — undervisningen och» måtte uteslutas.

Kap. 6.

I afseende på detta kapitel förenade sig Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* i följande anmärkningar:

§ 1.

Det i begge styckena af denna § förekommande uttrycket att äktenskap skall afslutas med vigsel ansågs oegentligt och vilseledande samt på första stället ej låta förena sig med lagbud, som erkänna äktenskap utan vigsel. Kyrkolagen hade endast att meddela föreskrifter om vigsls förrättande, men icke att bestämma hvad som fordras för att ett äktenskap skall vara fullbordadt och giltigt.

§ 2.

Orden »innan vigsel sker» ansågos böra utgå såsom oegentliga och möjligen vilseledande, enär det tillhör borgerliga lagen att bestämma, i hvilka fall lysning skall ske, och enligt denna lag lysning skall ega rum jemväl för äktenskap, der vigsel icke kommer i fråga.

På sätt komiterade anført, höra stadganderne om äktenskaps-hinder till borgerliga lagen; och det vore därför oriktigt att, såsom här i tredje stycket skett, under formen af förbud mot lysning, i kyrkolagen behålla ett speciellt äktenskapshinder.

§ 4.

Stadgandet i fjerde stycket, att vigsel ej må förrättas på jul-, påsk- eller pingstdag, syntes sakna skäl för sig och böra utgå.

Kap. 7.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* förenade sig i följande anmärkning: Barnaqvinnors kyrkogång vore en kyrklig akt, som allt mer förlorade betydelse och ofta till och med vore motbjudande för dem, som därför utgjorde föremålet. Det torde vid sådant förhållande svårligen finnas skäl, att längre i lagen påbjuda densamma; och då bestämmelser om sättet huru vid kyrkogång, der den påkallas, förfaras skall, hade sin rätta plats i handboken, återstode ingen bestämmelse, som skulle i kyrkolagen intagas, hvarför hela kapitlet borde utgå.

Kap. 8.

I afseende på detta kapitel förenade sig Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* i följande anmärkningar:

§ 2.

Det låge icke inom kyrkolagens område att meddela föreskrifter om begrafning och begravningsplatser, hvarom Kongl. Maj:t ock i annan ordning lagstiftat, såsom uti Helsovårdsstadgan för riket med flera påbud. Kyrkolagen hade här endast att stadga om den kyrkliga akt, som låge i jordfästningen; och det hemställdes alltså, att kapitlets öfverskrift och dess särskilda paragrafer måtte så affattas, att de gälde icke begrafning utan allenast jordfästning. På grund häraf bemställdes ock, att §§ 2 och 8 måtte utgå, såsom omfattande ämnen, hvilka ej rätteligen tillhöra kyrkolagen.

§ 5.

Det syntes som skäl saknades att, på sätt i andra stycket skett, inskränka rätten att låta verkställa jordfästningen endast till de orter, der dödsfallet timat eller begrafningen skall ske. Någon olägenhet vore icke heller att befara af att tillåta jordfästning på enskild begravningsplats eller på annat lämpligt ställe, fastän det icke blifvit af församlingen anvisadt. Till följd häraf och då bestämmelsen om orten, der jordfästning skulle ske, borde föregå bestämmelsen om särskilda stället för densamma samt hänvisningen till § 4 vore olämplig, hemställdes, att stadgandena i förevarande § må inskränkas dertill att jordfästning må förrättas å den ort, vederbörande helst åstunda; och att densamma skall förrättas antingen i kyrka eller på begravningsplats eller på annat rum, som till jordfästning blifvit anvisadt.

§ 6.

Tillräckliga skäl saknades för bibehållande af jordfästning i stillhet för andra än dödfödda barn, barn, som utan döpelse dö, till döden eller straffarbete på lifstid dömde förbrytare, som i fängelse dö, samt dem, som blifvit afrättade eller uppsåtligen förgjort sig sjelfva, hvar före hvad paragrafens andra stycke i öfrigt innehåller borde utgå.

§ 7.

Hvad i denna § förekommer syntes lämpligen tillhöra kyrkostadgarne och därför böra ur kyrkolagen utgå.

Kap. 9.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* erinrade vid nedan upptagne §§ af detta kapitel:

§ 1.

Att denna § borde omarbetas så, att han komme att gälla endast de barn, som enligt 1 kap. 4 § skola uppfostras i den rena evangeliska läran.

§ 3.

Att, såsom ett domkapitel föreslagit, andra stycket måtte förändras så, att det blefve medgifvet för prestmän att, ehuru ej anstälde i viss församling, meddela undervisning för konfirmation och att dessutom, såsom vid § 1 i kap. 5 blifvit erinradt, ordet »berättigad» borde utbytas mot ordet »mogen».

§ 4.

Att, när kommunionförhör syntes allt annat än lämpliga och antagligen afskräckte många från att anmäla sig till nattvardens begående, andra stycket i denna § borde utgå.

Justitierådet *Naumann* tillade: att icke heller husförhör borde i kyrkolagen omnämnas, utan borde det få bero på administrativt förordnande, om sådana förhör må anses lämpliga eller icke.

Kap. 10.

§ 2.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Af hvad i denna paragraf förekommer hör en del till allmän lag och det öfriga utgör bestämmelser af så speciel och kasuistisk art, att de närmast utgöra föremål för en instruktion. I in- tetdera fallet höra stadgandena till kyrkolagen. Hvad särskildt angår fjärde stycket, så torde detta ej stå väl tillsammans med Strafflagens kap. 3 § 8; och skulle någon särskild bestämmelse, sådan som den i stycket föreslagna, anses lämplig, så måste den gälla för presterskap, tillhörande ej blott svenska kyrkan utan äfven andra tillåtna religions- samfund, och bör af detta skäl, likasom med hänsyn till sin natur, in- tagas i allmän lag. Af nu anförda skäl torde paragrafen i sin helhet böra ur kyrkolagen utgå.

Justitierådet *Naumann* hemställde tillika, att uttryckligen måtte stadgas, det »*aflösning*» icke finge meddelas utan i sammanhang med ett tilltänkt begående af Herrans heliga nattvard och i noggrann öfverensstämmelse med det i handboken stadgade formulär.

§ 5.

Då den grannlagenhet från prestens sida, som här föreskrifves, borde komma hvarje trosbekännare, äfven icke kristen till godo, ansågo Justitieråden *Wretman*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ordet »kristen» böra utgå.

Kap. 11.

§§ 1—5.

Justitieråden *Wretman* och *von Hofsten* förenade sig i följande yttrande: De föreslagna bestämmelserna om kyrkotukt synas lemna rum för anmärkningar i flera afseenden.

Hvad först angår den enskilda skrift, hvarom 3 § handlar, så torde en gernings syndighet ej få anses betingad deraf att den blifvit bestraffad enligt borgerlig lag, eller ens stå i förhållande till detta straff, utan kan den, som aldrig undergått straff, vara fullt så mycket i behof af tillrättavisning från församlingens sida som den enligt borgerlig lag bestraffade. Det torde derföre saknas skäl att bibehålla en egen art af kyrkotukt för personer, som blifvit af domstol dömda för vissa slag af brott. Och detsamma gäller till alla delar om den föreslagna utsträckningen af den enskilda skriften, äfven till qvinna, som födt oäkta barn.

Vidare synes af de kyrkotuktsmedel, som förslagets 2 § upptager, varning inför presten allena ej lämpligen ibland dem hafva ett rum. Prestens rätt och pligt att varna, der så behof göres, är ett moment uti hans rätt och pligt att öfva enskild själavård. Förslaget omtalar den ock, och med rätta, uti 10 kap. 1 §. Upptages åter denna varning bland kyrkotuktsmedlen, förlorar hon med det samma sin faderliga betydelse, såsom utgörande en af de viktigaste handlingarne vid själavården. Dessutom kunde lätt den olämpliga slutföljd dragas, att man vore legalt pliktig att på kallelse inställa sig inför pastor för att af honom enskildt varnas och att underlåten inställelse kunde medföra den påföljd att varda genom exekutiva maktens åtgärd för pastor instäld.

Uteslutande från nattvarden och dermed från ett nådemedel, hvarigenom den, som utesluter, likasom ställer sig hindrande i vägen

för syndaren, då han vill närma sig sin frälsare, synes ock vara en olämplig, likasom för den äldsta kyrkan okänd kyrkotuktsform.

Af de i 2 § omtalade tuktsmedel återstå således endast varning inför kyrkoherden i närvaro af en eller två aktade och gudfruktige medlemmar af församlingen och varning inför kyrkorådet. Men äfven den af ett domkapitel föreslagna strängare form af kyrkotukt, som skulle bestå deri att den felande förklaras förlustig kyrkligt förtroende, synes hafva skäl för sig. Detta innebär egentligen endast ett församlingens offentligt uttalade omdöme om den felande. Men på det en till sinnelag och handlingssätt uppenbart okyrklig person måtte, så vidt görligt är, hindras att skada det samfund, hvarinom han till namnet qvarstår, skulle ock dermed vara förenad obehörighet till kyrkliga förtroendeuppdrag såsom att vara fadder, samt att väljas till ledamot af kyrkoråd och kyrkomöte.

Omarbetas 2 § efter nu framställda åsigter, blir behandlingssättet efter densamma och efter 4 § alldeles enahanda, hvarföre båda paragraferna kunna sammanföras till en enda.

Att ställa de särskilda formerna af kyrkotukt i det förhållande till hvarandra, att den lindrigare alltid måste föregå den strängare, synes ej fordras af några praktiska skäl. Likasom det ej må anses olämpligt att, om behof göres, underkasta samma person flera på hvarandra följande varningar af samma slag, så bör ock ett strängare kyrkotuktsmedel kunna genast användas, om den felande personens uppförande visar sig det förtjena. Men uppställer man denna regel, så blir införande af anteckningar om meddelade varningar uti kyrkoböcker och prestbetyg alldeles öfverflödigt, och endast förlust af kyrkligt förtroende såsom egande en legal betydelse uti flera riktningar bör i nämnde handlingar intagas.

Varning inför kyrkoherden i närvaro af en eller två aktade och gudfruktige medlemmar af församlingen synes, såsom äfven förslaget innehåller, lämpligen böra beslutas af kyrkoherden. Deremot torde, på det den uti förslagets motiver med skäl såsom vigtig framhållna församlingens medverkan vid kyrkotukten må blifva en verklighet, varningen i kyrkorådet böra beslutas af detta sjelft. Detsamma gäller naturligtvis i ännu högre grad den kyrkotuktsform, som består uti att förklara någon förlustig kyrkligt förtroende. Men då detta slag af kyrkotukt för med sig följder, som sträcka sig äfven utom församlingens gräns, synes kyrkorådets beslut ej böra blifva gällande med mindre en högre kyrklig myndighet, domkapitlet, efter underställning fastställer detsamma.

Äfven om Kongl. förordningen den 11 December 1868 angående

särskilda sammankomster till andaktsöfningar eller motsvarande stadganden komma att fortfarande gälla, synes det vara nödigt att ej blott församlingsmedlemmar utan äfven andra till svenska kyrkan hörande personer, som inom församlingen uppehålla sig, må vara föremål för församlingens kyrkotukt. Eljest skulle annan utväg än den att få ofvannämnda författning tillämpad icke finnas t. ex. mot kyrkoupplösande offentliga föredrag, blott de hållas af kringresande personer från annan ort; och äfven i andra fall kan det vara lämpligt att i församlingen vistande men der ej kyrkoskrifna personer kunna underkastas kyrkotukt.

Justitierådet *Naumann*, som åberopade hvad angående exkommunikation och enskild skrift förut blifvit anmärkt, hemstälde, att det borde få bero på församlingsmedlems förtroende för sin själasörjare om han ville hos denne inställa sig för att emottaga varning vare sig ensam eller i vittnens närvaro; men att församlingsmedlemmen deremot skulle vara pliktig att inför *kyrkrådet* på detsamma kallelse tillstädeskomma; likasom justitierådet ansåg obehörigheten att bekläda vissa kyrkliga förtroendeuppdrag böra gälla endast inom den församling, som ålagt en dylik inkompetens, hvadan i prestbetyg icke borde derom ske anteckning, helst en sådan skulle försvåra möjligheten för den felande att, vid flyttning till annan församling, bättra sitt lefverne. I afseende på ordet »*kyrktukt*» anmärkte justitierådet, att i t. ex. krigslag benämningen »*krigstukt*» väl lät sig användas; men då kyrkan icke utöfvar straffmakt i vanlig mening, utan dess befogenhet inskränker sig till pligten att ur Guds ord varna och tillrättavisa samt att förklara uppenbart förargelseväckande medlemmar obehöriga att bekläda vissa kyrkliga förtroendeuppdrag, borde ordet »*kyrktukt*» ur kyrklagen försvinna och der i stället talas om församlingens rätt att varna och tillrättavisa.

Justitierådet *Lindhagen* instämde med Justitieråden Wretman och von Hofsten i hvad de yttrat om den enskilda skrift, hvarom § 3 handlar, angående den i § 2 omförmälda enskilda varning af själasörjaren, och derom att uteslutande från nattvarden vore otjenligt såsom kyrkotuktsmedel; samt yttrade vidare, att han väl ansåg församlingen ega en naturlig rätt att utöfva en verksam kyrkotukt för upprätthållande af ordning i afseende å lära och lefverne; men då svenska kyrkans egenskap af statskyrka satte henne i allmänna föreställnings-sättet uti så nära samband med staten att den af henne tillämpade kyrkotukt, om den yttrade sig i annat än varningar och förmaningar, ansåges liktydig med borgerligt straff, samt derigenom motverkade i stället för att främja det dermed afsedda ändamål, fann justitierådet

sig icke kunna tillstyrka andra former för kyrkotukt än varning och förmaning dels af själasörjaren i tillkallade församlingsmedlemmars närvaro, dels af kyrkorådet, hvilka begge former af kyrkotukt justitierådet ansåg böra af kyrkorådet åläggas.

Justitierådet *Svedelius* yttrade: I hufvudsaklig öfverensstämmelse med förordningen den 4 Maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande, har i § 3 för särskilda brott och förseelser stadgats den påföljd, att hvar, som blifvit om dylik förbrytelse förvunnen, ej må af den heliga nattvarden komma i åtnjutande, innan han blifvit af själasörjaren enskildt skriftad och aflöst. Att sålunda genom vägradt tillträde till nattvarden tvinga församlingsmedlemmar att brott och förseelser i församlingen erkänna och afbedja, synes icke kunna lända till bättnad för det kristliga lifvet, men väl egnadt att framkalla hycklade bekännelser om botfärdighet. Då förslaget i kap. 10 § 1 inskräpper angelägenheten af den enskilda själavårdens utfövan och tillika i kap. 4 § 13 ålägger själasörjaren att, derest någon, som förer ett lastbart och förargligt lefverne, till nattvardens begående sig anmäler, honom varna och tillråda att från nattvarden sig afhålla, till dess han sig bättrat, torde dessa stadganden i ämnet göra tillfyllest och deremot ifrågavarande § 3 utan olägenhet kunna utgå.

I sådant fall borde äfven rättelse ske i kap. 4 § 9, kap. 8 § 6 mom. 2, kap. 11 § 5 mom. 3, samt kap. 20 § 5.

Justitierådet *Östergren* yttrade: Lika med Justitieråden Wretman och von Hofsten anser jag enskild skrift och uteslutande från nattvarden ej vidare böra såsom kyrkotuktsmedel bibehållas; och instämmer jag uti de af Riksarkivariern Nordström uttalade betänkligheter mot införandet af det nya korrektionsmedel, som omförmäles i 4 §. Efter min mening skulle således kyrkotuktsmedlen inskränkas till varning och förmaningar af kyrkoherde, enskildt eller inför kyrkoråd. Om en sådan inskränkning göres, synes mig hela 11 kap. lämpligen kunna uteslutas, hvaremot uti det kapitel, som handlar om kyrkoråd, för sådan händelse borde införas stadganden om de fall, i hvilka förmaningar och varningar skola gifvas inför kyrkoråd. Om kyrkoherdes rätt att enskildt förmana och varna är stadgadt redan i 10:de kapitlet.

§ 6.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Lindhagen* anmärkte att denna § vore tvetydig derutinnan att ej bestämdt uttalades om eller i hvad mån prest vore underkastad både kyrkotukt och de i 16 kap. stadgade straffpåföljder eller blott ettdera. Vore det förra

meningen, torde paragrafen böra såsom öfverflödigt och äfven vilseledande utgå.

Kap. 12.

§ 1.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde, att i kyrkolagen måtte stadgas blott hvilka kyrkoböcker borde föras, men att bestämmelserna om deras innehåll, såsom varande af mera reglementarisk och föränderlig natur, icke måtte i kyrkolagen införas.

Kap. 13.

§ 5.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Då det i allmänhet tillkommer Konungen att i ekonomisk lagstiftningsväg bestämma, hvilka ämnen skola i särskilda examina ingå och något skäl till afvikelse från denna regel ej torde finnas i afseende å prestexamen, hemställes, att stadgandena i dessa ämnen måtte ur kyrkolagen utgå.

§ 6.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Ej blott billighet och rättvisa utan äfven kyrkans välförstådda intresse tala emot bibehållande af stadgandet att prest skall vara bunden vid visst stift; och hemställes derföre att denna inskränkning uti prests rätt att söka anställning i hvilket stift som helst måtte borttagas.

Justitierådet *Naumann* tillade att han ansåg domkapitlet, och icke biskop ensam, böra pröfva sökandes lämplighet för prestembetet; äfvensom att, derest biskopsembete är ledigt eller biskopen har laga förfall, annan prest inom eller utom domkapitlet, än biskop, må förordnas att prestvigning förrätta, på sätt äfven i Sverige tillförene inträffat, hvarom se *Wallquiists* handbok i ecklesiastika befordringsmål, *Wexiö* 1797, pag. 150, och särskildt not. *d. derstädes*. I Finlands gällande kyrkoordning af den 6 December 1869, § 115, är ett slikt uttryckligt stadgande meddeladt. Det förmenande, som någon gång låter höra sig, att *fulla* prestembetet innehafves endast af biskop, är icke godkändt af protestantiska kyrkan.

§ 7.

Justitierådet *Naumann* ansåg domkapitlet, och icke biskop ensam, böra vara behörigt att meddela *venia concionandi*.

§ 9.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ansågo, att af de skäl, som ofvan vid § 5 blifvit anförda, kyrkolagen ej borde innehålla bestämmelse om pastoralprovets beskaffenhet.

§ 10.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Bestämmelserna om presterliga kunskapsprof hafva hittills ansetts vara af den natur, att Konungen egt medgifva befrielse derifrån, då han funnit skäl dertill förefinnas, och någon tillräcklig grund att för framtiden inskränka denna Konungens rätt torde ej vara för handen. Att, såsom förslaget gör, i kyrkolag intaga bestämmelser, som hänföra sig till vissa teologiska examina, hvilka examina när som helst kunna af Konungen i administrativ lagstiftningsväg till namn och beskaffenhet ändras, torde ej heller vara lämpligt. Slutligen torde den i femte stycket från nu varande lagstiftning hemtade bestämmelse om rätt för vissa universitetslärare, att i stället för prestexamen och pastoralprof få utgifva och inför teologisk fakultet försvara en teologisk afhandling med bifogade teser, icke längre låta sig såsom allmän regel försvaras.

Af dessa skäl hemställes, att första stycket måtte så affattas, att Konungen må hafva rätt att, när han finner lämpligt, befria från den i 3 § föreskrifna teologiska examen; samt att i stället för styckena 2, 3, 4 och 5 ett stadgande måtte intagas derom att Konungen eger bestämma, i hvilka fall befrielse må ega rum från afläggande af prest- eller pastoral-examen.

Kap. 14.

§ 2.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ansågo denna paragraf ej vara i en kyrkolag lämplig, utan böra utgå.

§ 3.

Justitierådet *Naumann* anmärkte, att större delen af detta kapitel §§ innefattade en detaljerad embetsinstruktion, som icke har lämplig plats i kyrklag, utan bör, efter vederbörandes hörande, tillkomma på den administrativa lagstiftningsvägen.

§ 11.

Då det syntes icke vara lämpligt att tillägga prestmöte rätt att fatta bindande beslut i andra frågor än angående sin egen arbetsordning och dylikt, hemställde Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* att orden: »efter de grunder, som inom stiftet på prestmöte faststälde blifvit,» måtte utgå.

§ 12.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Skyldighet att underrätta vederbörande prost och kyrkoherde att adjunkt eller vikarie blifvit förordnad torde rätteligen tillhöra domkapitlet. Hvad af den förordnade kan fordras är endast att han för prosten och kyrkoherden anmäler, att han till ort och ställe ankommit och i tjänstgöring inträdt.

§ 15.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Det sätt, hvarpå första stycket af denna paragraf är affattadt, kan möjligen tolkas såsom ett legalt försvar för det missbruk, att en kyrkoherde är borta från församlingen vecka efter vecka blott med afbrott af en eller annan dag emellan hvarje bortresa. Till förekommande häraf synes önskvärdt, att stycket omskrifves till närmare öfverensstämmelse med nu gällande lag. (Kyrkolagen kap. 19 § 18.)

§ 16.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* förenade sig i följande yttrande: Enligt nu gällande lag och praxis är det den myndighet, som gifvit fullmakt, som meddelar afsked, hvarföre afsked från biskopsembete eller regalt pastorat sökes hos Konungen.

Då denna bestämmelse synes vara naturlig och då det äfven synes vara med god ordning öfverensstämmande att Konungens bifall erfordras till att den må få behålla prestembetet, som afgår från den presterliga tjänst, han innehar, hemställles, att paragrafen måtte ändras i öfverensstämmelse med dessa åsikter.

§ 17.

I enlighet med flera domkapitels yrkande hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att den i andra stycket domkapitel tillagda rätt att besluta, att prest, som blifvit dömd till afsättning, skall, äfven innan domen vunnit laga kraft, afhålla sig från embetets utöfning, må utsträckas jemväl till det fall, att prest är för gröfre brott tilltalad, ehuru dom ännu ej fallit.

Kap. 15.

Justitierådet *Naumann* hemställde, att större delen af detta kapitels innehåll icke måtte få plats i kyrklag, utan ämnets detaljer hänvisas till administrativ stadga.

§ 3.

Justitierådet *Carleson* ansåg paragrafen såsom ett reglementariskt stadgande böra utgå.

§ 4.

I öfverensstämmelse med hvad som blifvit yttradt vid kap. 13 § 6 hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att ifrågavarande paragraf måtte utgå.

§ 7.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Det synes icke finnas giltigt skäl att meddela strängare bestämmelser i afseende å kyrkoherdes rätt att söka annan lägenhet, än de, som i första stycket blifvit föreslagna för komminister och kapellpredikant. Hvad paragrafens andra stycke innehåller, skulle i tillämpningen ofta kunna föranleda obillighet; och svårighet skulle säkerligen ofta uppstå att finna dugliga personer, villiga att emottaga sämre eller besvärligare kyrkoherde-lägenheter, om lagen hindrade dem att söka annan plats förr än fem år förflutit sedan de tillträdde sin innehafvande kyrkoherdetjenst.

§ 8.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo den Konungen nu tillkommande rätt att meddela dispens från förbudet att före uppnådda trettio års ålder ifrågakomma till kyrkoherdetjenst böra bibehållas.

§§ 9—17.

Högsta Domstolens fleste ledamöter yttrade: Enligt Regeringsformens § 28 äro förtjenst och skicklighet de allmänna befordringsgrunderna vid tillsättande af embeten. Att för presterliga tjänster i allmänhet eller för vissa slag deraf uppställa andra befordringsgrunder, torde ej låta sig försvara. Detta hindrar naturligtvis icke att den förtjenst och skicklighet, som anses ådagalägga lämplighet för ett presterligt embete, kan vara på ett särskildt sätt gestaltad.

I detta afseende synes jemte en sökandes tjänsteålder och det nit samt det mer eller mindre berömvärda sätt, hvarpå han skött de befattningar, han hittills innehaft, äfven hans lärdom, ådagalagd såsom förslagens § 10 angifver, böra tagas i betraktande. Men att härvid göra skilnad mellan olika slag af tjänstebefattningar, så att vid somliga lärdomen, vid andra tjänsteåldern och nitet m. m. skulle vara uteslutande eller förherskande befordringsgrund, torde ej kunna med goda skäl försvaras, såsom äfven på det hela erkännes uti motiven till förslaget. Den uti förslaget behållna ehuru förenklade klassindelningen af pastorer synes derföre böra helt och hållet bortfalla. De svårigheter, som kunna finnas att jemföra flera sökandes förtjenst och skicklighet, torde ej vara mera oöfvervinneliga vid uppsättande af förslag till presterliga än till andra tjänster. Af dessa skäl hemställes, att §§ 12, 13, 14 och 15 måtte utgå, samt att §§ 9, 10, 11 och 16 måtte omredigeras i öfverensstämmelse med den åsigt, som ofvan blifvit uttalad. Den 17 § synes böra utgå såsom innehållande endast bestämmelser af så uteslutande reglementarisk art, att de ej böra i kyrkolagen upptagas.

Justitierådet *Svedelius* anförde: Pastoratens fördelning i klasser med särskilda befordringsgrunder för hvardera, inom den ena klassen öfvervägande afseende å lärdom, inom den andra företräde efter tjänsteålder, skicklighet och nit, synes ej vara rätt öfverensstämmande med det allmänna stadgandet i Regeringsformen § 28, att vid befordringar afseende må fästas endast å de sökandes förtjenst och skicklighet. I likhet med andra myndigheter och embetsverk torde jemväl domkapitlen böra erhålla fri pröfningsrätt vid bedömande af kompetente sökandes egenskaper och bestämmande af företräde dem emellan. Enligt min tanke böra således föreskrifterna om särskilda befordringsskäl vid presterliga tjänsters tillsättande ur förslaget helt och hållet utgå, äfvensom de utförliga bestämmelserna om tjänstårsberäkningen i sammanhang dermed rättas.

§ 18.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och

Östergren ansågo orden i första stycket »och hafve de — — — till förslaget» böra utgå, enär denna bestämmelse vore stridande mot grundsatsen att endast förtjenst och skicklighet böra utgöra befordringsgrund.

§§ 20 och 21.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo de i dessa §§ förekommande orden: »enligt 5 §» böra utgå såsom öfverflödiga.

§ 23.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde att första stycket måtte omskrifvas, så att ordalagen må träffa in äfven på de fall, då mindre än tre personer äro på förslag uppförda.

§ 24.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Sista punkten bör skrifvas om så, att rätta meningen dermed må framstå, nemligen att prest blir behörig att komma under omröstning utan prof endast i det fall att han fortfarande varit af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, hvilken tidrymd ansetts såsom den längsta, som valet borde i afvaktan på prof uppehållas.

§ 31.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Till förekommande af ett mycket öfverklagadt missbruk att någon för ett prestval af en eller annan anledning intresserad person skaffar sig en mängd fullmakter af sådana, som för saken äro mera likgiltiga, hvarigenom han ensam eller företrädesvis bestämmer valets utgång, och då inga verkliga skäl synas kunna anföras, hvarföre andra regler för rättighet att öfverlåta rösträtt på fullmäktig skola gälla vid prestval än vid kyrkostämmobeslut, hemställles, att i andra stycket måtte hänvisas till hvad för kyrkostämma stadgas äfven beträffande rösträtts öfverlåtande på annan person.

§ 32.

Första stycket.

Justitieråden *Carleson, Wretman, von Hofsten* och *Östergren* ansågo sista punkten böra såsom öfverflödig utgå.

Justitieråden *Naumann* och *Lindhagen* ansågo församlingens rätt

att kalla fjerde profpredikant böra utsträckas till alla presterliga befattningar, för hvilkas tillsättning val af församlingen skall ega rum.

Tredje stycket.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Ytterst sällan om någonsin kan man vänta att åtminstone i städer eller större landtförsamlingar de röstberättigade skola så talrikt infinna sig, att trefjerdedelar af de i röstlängden uppförda skola vara tillstädes, än mindre att detta antal skall kunna vara ense om att till fjerde profpredikant begära samma prestman. Hvad förslaget innehåller om konsistoriella pastoraters rätt i detta afseende skulle derföre blifva mera ett sken än en verklighet. För att göra det åtminstone möjligt att i alla pastorater begagna den föreslagna rätten, tillstyrkes derföre, att orden »minst tre fjerdedelar» måtte ändras till »mera än hälften».

Fjerde stycket.

I anledning af hvad som blifvit erinradt vid kap. 13 § 6 hemstälde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att orden »till stiftet icke hörer» måtte utgå.

§ 36.

Vid andra stycket af denna § erinrade Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* om hvad vid § 31 blifvit anfördt.

§ 39.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo valet böra förklaras ogildt äfven i det fall, att församlingen ej blifvit genom vederbörlig kungörelse om valdagen underrättad; och yttrade vidare, att försummadt uppropande af röstberättigad ej borde föranleda valets ogiltighet i annat fall än då valets utgång kunnat vara beroende af de icke uppropade valmännens röster.

§ 40.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo orden »enligt 5 §» böra utgå såsom öfverflödiga; och hemstälde vidare att i uttrycket »konsistoriel tjänst» sista ordet må här äfvensom nedan i § 43 ändras till »prestlägenhet», samt

att motsvarande ändring måtte ske äfven på andra liknande ställen nedan i detta kapitel.

§ 42.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo orden »det sålunda förändrade» böra uteslutas såsom öfverflödiga om ej alldeles missledande.

§ 44.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo olämpligt och lätt ledande till missbruk att i kyrkolagen införa den i första stycket föreslagna bestämmelsen att biskopen skulle till Konungen afgifva särskildt utlåtande om hvem han ansåg sig böra förorda till regal kyrkoherdelägenhet och hemställde derföre, att hvad härom förekomme måtte utgå.

§ 46.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten* och *Östergren* yttrade: Konungens rätt att tillsätta kyrkoherdebeställningar i regala pastorater finnes uttalad i Regeringsformens § 30. Då det ej kan vara lämpligt att grundlagsstadganden upptagas i kyrkolag och den i förevarande § gifna föreskriften dessutom kunde tolkas såsom en inskränkning i Konungens rätt enligt grundlagen hemställas, att paragrafen må helt och hållet ur förslaget utgå.

§§ 47—52.

Justitierådet *Carleson* ansåg de förevarande §§ böra såsom afseende undantagsförhållanden uteslutas från den ifrågavarande lagen.

§ 54.

Justitieråden *Carleson* och *Wretman* anförde: Då de i paragrafen omförmälda privilegier ej påkalla något hägn framför andra af enahanda art eller i allmänhet mer än de senare förtjena att bibehållas längre än till dess de utan rättskränkning kunna afskaffas, så hemställas, att det föreslagna stadgandet måtte utbytas mot en hänvisning sådan som den: Der någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest är församling eller enskild person försäkrad, gälle hvad derom särskildt är eller varder stadgadt.

§ 56.

Om sådan underrättelse, som här afses, skall ske från ett stift

till ett annat, ansågo Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* densamma lämpligen böra lemnas icke af den befordrade prestmannen utan af vederbörande domkapitel sjelft.

Justitierådet *Carleson* hemställde, att §§ 56, 57 och 58 måtte utslutas såsom icke tillhörande kyrkolag.

Kap. 16.

Justitierådet *Lindhagen* yttrade: I öfverensstämmelse med den grundsatsen att kyrkan bör så vidt möjligt göras fristående, har komitén i förevarande kapitel sökt uppgöra en särskild lag för presternas embetsbrott, efter hvilken domkapitlen skulle öfver sådana brott döma. Detta försök må visserligen i sig sjelft vara en förtjenst. Men, då komitén dels i § 9 uttryckligen hänvisar till allmänna strafflagen, hvarigenom kap. 25 i denna lag blefve fortfarande tillämpligt på en mängd af presternas embetsbrott, dels i §§ 15 och 16 stadgar kyrkliga embetsmannastraff såsom ovilkorlig påföljd af vissa verldsliga straff, som kunna ådömas prest på grund af allmänna lagen efter dess olika, under tidernas lopp vexlande straffarter, dels slutligen i § 22 föreskrifver, uti tredje stycket, att åtal mot prest för förbrytelse, som i § 9 sägs, skall upptagas vid allmän domstol, och uti fjerde stycket, att afsättning eller mistning af embete på viss tid i fall, som i § 15 sägs, skall ådömas af samma domstol, som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa; så kan jag ej finna annat än att komitén, med uppgifvande af sin först intagna ståndpunkt, invecklat saken i stället för att reda honom. Presternas embetsbrott skulle bedömas efter två särskilda lagar, af hvilka den ena stiftas i annan ordning än den andra, hvadan öfverensstämmelse och enhet mellan dem icke alltid kunde vara att påräkna; och presterna skulle för embetsbrott ställas till ansvar och dömas af två olika slags domstolar, mellan hvilka gränsen för deras kompetens svårigen kunde med tillräcklig noggrannhet uppdragas. Något hinder från allmänna lagens nuvarande lydelse kan icke med skäl åberopas mot uppgörande af en följdriktig kyrkolag i ämnet, enär, om sådant blefve nödigt för ändamålet, allmänna lagen kan likaväl ändras som kyrkolagen. Skulle åter den nuvarande eller den af komitén föreslagna sammansättning af domkapitlen anses medföra svårighet att till dem öfverlemna en fullständigare domsrätt öfver presternas embetsbrott, så utgör detta ett ytterligare skäl för den mera genomgripande förändring af domkapitlens sammansättning, som vid behandlingen af frågan derom blifvit inom Högsta Domstolen påyrkad.

Vidare synes den vidlyftiga, nog mycket kasuistikt gjorda upp-

ställningen af straffbestämmelserna hafva menligt inverkat på redan och ordningen i kapitlet. Paragrafer gå med sitt innehåll in uti hvarandra sålunda att den ena helt och hållet eller till stor del upptager föreskrifter, hvilkas innehåll sammanfaller med hvad som finnes i andra. Derigenom förloras den strängt logiska åtskilnaden mellan särskilda lagbud; och då af dessa det ena ofta innehåller andra straffbestämmelser, än som meddelas uti andra i kapitlet förekommande lagbud, uppstår vid tillämpningen ovisshet om hvilket straff skall i ett speciellt fall rätteligen ådömas. Äfven kan på ett och annat ställe ifrågasättas huruvida straffgraden är den rätta i förhållande till förseelsens beskaffenhet. I afseende på lagbudens ordning sins emellan bör erinras, att, sedan straff för särskildt uppräknade förseelser blifvit stadgade i §§ 1—9, samt derefter generella stadganden meddelats i §§ 10 och 11 för icke särskildt uppräknade förseelser, och man sålunda haft skäl vänta att straffregistret var afslutadt, så följer i §§ 12—14 en ny uppräkning af speciella förseelser, oaktadt dessa icke äro till sin art mera skiljda från flera af de före § 10 omförmälda, än att de lämpligen kunnat och bort i ett sammanhang med dem förekomma.

På grund af det anförda vill jag, särskildt i afseende å kap. 16, för min del underdånigst hemställa, att detsamma måtte omarbetas.

§ 2.

För tydlighetens skull ansåg Justitierådet *Naumann* böra vid denna § tilläggas: I afseende på tryckt skrift gäller hvad i Tryckfrihetsförordningen finnes stadgadt.

§ 3.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Östergren* åberopade vid denna paragraf hvad som blifvit yttradt vid kap. 10 § 2.

Justitierådet *Carleson* yttrade: Denna paragraf torde för att ej råka i strid med allmänna lagen böra erhålla något ändrad lydelse såsom exempelvis den: Röjer prest om hemligt skriftermål annat än hvad honom enligt lag åligger att uppenbara, varde afsatt.

§ 6.

Justitieråden *Carleson*, *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Östergren* förenade sig i följande yttrande: Kyrkolagen bör icke innehålla något om straff för annan än prest. Andra stycket bör derföre utgå. Deremot kan i det kapitel, som handlar om biskopsval, lämpligen införas ett stadgande af innehåll, att lekman, som vid sådant val obehö-

rigen sökt skaffa sig röster, och blifvit på förslag uppförd, skall från förslaget uteslutas.

§§ 7—8.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten* och *Östergren* yttrade att de försummelser, hvarom dessa §§ handla, lämpligen kunde inbegripas i sådant tjenstfel, som enligt § 11 bestraffas, och att förevarande §§ derföre borde utgå.

§ 9.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten* och *Östergren* yttrade: Sedan Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864 om Nya Strafflagens införande upphäft 12 kap. 1 § Giftermålsbalken, i hvad detta lagrum stadgar ansvar för prest, som viger enkling eller enka, förr än afvittring lagligen skedd är, måste sådan lagöfverträdelse bestraffas, allt efter omständigheterna, enligt § 16 eller § 17 i Strafflagens kap. 25. Då nu dessa lagrum enligt förslaget ej skulle i något annat fall vara på prests embetsbrott tillämpliga, synes skäl saknas att låta dem användas blott på denna lagöfverträdelse, helst ingen fara eller olägenhet torde uppstå, om densamma komme att bestraffas efter § 10 eller § 11 af detta kapitel, och om domkapitlet blefve den myndighet, som deröfver ransakade och dömde. Derföre, och då hvad första stycket i öfrigt innehåller icke torde behöfva särskildt stadgas, då det följer af den allmänna bestämmelsen i andra stycket, hemställles, att första stycket måtte helt och hållet utgå.

Icke blott i allmän strafflag utan äfven i andra lagar och författningar, såsom Strafflagen för krigsmakten af den 11 Juni 1868, Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifnings förrättande af den 20 Juli 1861 m. fl., finnes straff stadgadt för förseelser, som kunna af prest i embetet begås. Då det ej torde vara lämpligt, eller afsedt att omförmälda förseelser hädanefter skola bestraffas efter kyrkolag, tillstyrkes, att andra stycket må så förändras, att det kommer att angå förbrytelser, som i allmän strafflag eller »särskild författning» såsom embetsmannabrott uttryckligen och särskildt nämnde äro.

Justitierådet *Svedelius* anförde: Under åberopande af Biskop Genbergs vid förslaget bifogade reservation, anser jag de uti förevarande § äfvensom §§ 15 och 22 föreslagna undantag från domkapitlets disciplinära domsrätt icke vara af behovet påkallade eller kunna någon verklig nytta medföra.

§ 15.

Justitieråden *Carleson* och *Wretman* yttrade: Enligt allmän lag har den som är dömd till förlust af medborgerligt förtroende förverkat embete, tjänst eller annan allmän befattning, som af honom innehafves. Det synes därför vara öfverflödigt att särskildt utsäga, att för prest skall gälla hvad allmän lag föreskrifver för alla embets- och tjänstemän. Strafflagens kap. 25 § 20 uppställer visserligen ock den hufvudregel att embetsman, som dömes till straffarbete eller svårare straff, skall tillika dömas till afsättning från det embete han innehafver. Men, då detta lagrum tillåter att, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, i stället döma till mistning af embetet på viss tid, men en prest, under omförmälda förutsättning, under inga omständigheter torde böra få behålla ett embete, som han ej utan församlingens anstöt torde kunna utöfva, synes skäl förefinnas att i kyrkolagen upptaga hvad förslaget i denna del innehåller, likasom den i andra stycket uttalade hufvudregel ej lemna rum för anmärkning. Men då de i paragrafen omförmälda straff kunna ådömas äfven af krigsdomstol, samt det synes följdriktigt och ändamålsenligt att låta domkapitel ådöma alla straff eller straffpåföljder efter kyrkolag, torde paragrafen böra erhålla en förändrad lydelse, hvarigenom stadgas, att om prest begått brott, därför han dömes till straffarbete eller svårare straff, han ock skall dömas till afsättning, ändå att brottet är begånget utom embetet; samt att, om prest begått brott, därför han omedelbart dömes till fängelse, han ock skall mista embetet under den ådömda fängelsetiden, ändå att brottet utom embetet begånget är.

Justitierådet *Naumann* ansåg, att här endast borde lemnas hänvisning till hvad allmänna strafflagen i 25 kap. 20 § innehåller.

§ 16.

Då de i denna paragraf omförmälda straff kunna åläggas äfven af krigsdomstol eller efter annan lag än strafflagen, tillstyrkte Justitieråden *Carleson* och *Wretman* att orden: »af allmän domstol enligt strafflag» måtte ur båda styckena utgå.

Justitierådet *Naumann* hemställde att denna § måtte utgå, helst orden »att hans presterliga anseende derigenom förverkad är» synas alltför sväfvande för att i en strafflag kunna upptagas.

§ 17.

Justitieråden *Wretman*, *von Hofsten* och *Östergren* ansågo att ordet »ändock» såsom öfverflödigt och förorsakande omening måtte utgå.

Justitierådet *Naumann* anmärkte, att här endast borde lemnas hänvisning till 2 kap. 21 § Strafflagen.

§ 19.

Justitieråden *Carleson*, *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Östergren* yttrade: Hvad denna paragraf innehåller, synes kunna i vissa fall föranleda en onödig och orättvis hårdhet, såsom då lång tid förflutit mellan de föregående och de efterföljande förseelserna och då dessa härflutit icke från trots emot lag utan från glömska eller förbi-seende. Med afseende härå, och då förut undergången bestraffning vid ny förseelse kommer att räknas såsom försvårande omständighet samt de i förevarande kapitlet föreslagna straffbestämmelser lemna tillräckligt tillfälle att, utan tillämpning af ifrågavarande §, strängt straffa en prestman, som genom upprepade förseelser visar sig sådant förtjena, hemställes att paragrafen måtte helt och hållet utgå.

§ 20.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Östergren* ansågo de i andra stycket förekommande orden: »i lagen» böra ändras till »i denna lag»; i sammanhang hvarmed orden: »vare straffet enligt denna lag förfallet» lämpligen kunde utbytas emot »vare det straff förfallet.»

§ 21.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Östergren* ansågo orden i andra stycket: »dock att bostad i det till tjensten hörande boställe honom under tiden förunnas» böra utgå, såsom dels öfverflödiga, dels lätt föranledande den föreställning att presten under den tid han vore från embetet skild, äfven om denna vore aldrig så kort, ovilkorligen skulle lemna ifrån sig bostället med undantag af nödig bostad.

Justitierådet *Svedelius* yttrade: Enär boställe enligt lag ej må annorlunda än efter åtnjuten fardag afträdas, bör här intagna stadgandet om rätt till bostad under suspensionstiden, såsom öfverflödigt och vilseledande, ur förslaget utgå.

§ 22.

Af skäl, som vid § 15 blifvit anfördt, ansågo Justitieråden *Carleson* och *Wretman* fjärde stycket böra utgå och i sammanhang dermed andra stycket så omskrifvas, att det afser äfven de fall, som i nämnda paragraf omtalas.

I afseende på fjärde stycket åberopade Justitierådet *Naumann* sitt yttrande vid § 15 af förevarande kapitel.

Kap. 17.

§§ 1—3.

Då den här ifrågavarande kyrkobetjeningens skyldigheter synas lämpligare hafva sin plats i stadga än i kyrkolag, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att dessa paragrafer måtte ur kyrkolagen utgå.

§§ 6, 7 och 8.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Öfvervägande grunder tala för bibehållande af församlingens rätt att genom eget val tillsätta klockare, hvarvid dock pastors embetsröst bör bortfalla, då han på valet utöfvar tillräckligt inflytande genom att ensam få upprätta förslaget; och torde giltigt skäl saknas att härvid så som i § 8 föreslagits göra vissa undantagsbestämmelser för Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län. Det i 6 § föreskrifna prof synes ej vara lämpligt i andra fall än der fråga är om tillsättning af en befattning, med hvilken skyldighet att sjunga är förknad. Det hemställes alltså, att §§ 6 och 7 måtte ändras i öfverensstämmelse med hvad nu är sagdt och att § 8 måtte helt och hållet utgå.

§ 9.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo denna § böra utgå såsom obehöflig.

§ 10.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Den här meddelade föreskrift, att vid tillsättning af förenad folkskolelärare- och klockaretjenst skall förhållas på sätt om tillsättning af folkskoleläraretjenst är förordnad, synes så mycket mera olämplig, som lagstiftningen om folkskoleväsendet tillkommer i helt annan ordning än kyrkolagen. Komiterade hafva ock välbetänkt i allt öfrigt skiljt folkskolestadgarne från kyrkolagen; och det synes icke vara skäl att här göra ett undantag. Vill man i en församling till begge befattningarne välja en och samma person, går det utan tvifvel för sig utan att formerna för tillsättningen behöfva vara desamma för begge.

§ 11.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och

Östergren yttrade: På sätt ett domkapitel anmärkt, synes det lämpligast att församlingarna må ega rätt att, utan föregående ansökan eller förslag, öfverenskomma med lämpliga personer för längre eller kortare tid att sköta orgelspelningen och leda kyrkosången.

Justitierådet *Lindhagen* gjorde samma anmärkning äfven i afseende å klockare.

§ 18.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* ansågo stadgandena i första stycket, med uteslutande af orden »ändå att han brott ej begått», vara tillfyllestgörande i afseende å kyrkorådets rätt att varna eller från tjensten skilja en kyrkobetjent, som af sådan påföljd gjort sig förtjent; i följd hvaraf andra stycket borde utgå.

§ 20.

Om den vid § 18 gjorda hemställan gillas, funno Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* denna § böra omskrifvas så, att de då mindre lämpliga orden »dömd» och »domen» måtte undvikas.

Kap. 18.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* förenade sig i följande anmärkningar vid nedanstående paragrafer:

§ 1.

Då kyrkolagen icke bör ovilkorligen lägga hinder i vägen för två eller flera församlingar att under vissa förhållanden hafva gemensam gudstjenst, ansågos orden »hvar för sig» böra utgå.

§ 2.

Det hemställes, att orden »genom häfd eller skriftlig urkund» måtte utgå såsom öfverflödiga, samt att till undvikande af det mindre lämpliga uttrycket »icke-territoriel» senare delen af paragrafen måtte omredigeras så, att derigenom bestämdes, att särskild församling, som oberoende af det område, inom hvilket dess medlemmar bo, redan är eller genom Konungens beslut varder bildad, må ega bestånd, så länge Konungen finner omständigheterna dertill föranleda.

§ 4.

Då meningen syntes riktigare återgifvas, om orden »skall tillhöra» och »bör tillhöra» utbyttes mot »tillhör», och då, såsom vid § 2 är erinradt, ordet icke-territoriell torde böra undvikas, hemställdes, att paragrafen måtte få sådan redaktion, att derigenom bestämdes, att en hvar kyrkans medlem tillhör den församling, inom hvars område han sitt rätta bo och hemvist hafver, derest han icke tillhör särskild enligt § 2 bildad församling.

Då det bör åligga en flyttande att, äfven om han för tillfället icke har hustru och barn med sig, strax aflemna flyttningsbevis jemväl för dem, hemställdes, i likhet med hvad flera domkapitel yttrat, att orden »med sig» i tredje stycket måtte utgå.

§ 5.

Då bestämmelser om undervisningsväsendet icke böra intagas i kyrkolagen och i allmänhet äfven uti förslaget undvikits, syntes bestämmelse angående detta ämne ej heller i denna § böra förekomma.

Äfven i öfrigt torde paragrafen böra omarbetas till undvikande af det missförstånd, att kostnader för kyrkoväsendet icke skulle kunna drabba någon annan än dem, som äro svenska kyrkans medlemmar.

Kap. 19.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* förenade sig vid detta kapitel i följande yttranden: Det lärar ej låta sig göra att utan föregående ändring af Regeringsformen § 57 uti kyrkolag intaga bestämmelse om kyrkostämmas beskattningsrätt, alldenstund, om dessa bestämmelser der intagas, kyrkomötets bifall skulle, i strid med de i Regeringsformen § 57 mom. 2 stadgade former, blifva för deras ändrande erforderligt. Af detta skäl och då en ändring af grundlagen af omförmälde orsak ej syntes vara att tillstyrka, hemställdes, att ur förslaget måtte utgå och uti en särskild kommunallag intagas följande delar af 19 kapitlet, nemligen: § 2 mom. 9; bestämmelserna, uti § 10 att debiteringslängd skall granskas i den ordinarie kyrkostämma, som hålles i December månad, och i § 13, om viss kallelsetid för kyrkostämma, der beslut skall fattas om erläggande af bidrag till utgift; samt § 22, 25 och af § 27 hvad under b) och c) finnes förslaget. Deremot torde bestämmelserna om utgifts- och inkomststat kunna uti förslaget qvarstå, då utgifts- och inkomststat vore erforderlig, äfven om kyrkostämma ej egde någon beskattningsrätt.

I öfrigt ansågs visserligen obestriddligt att bestämmelserna om kyrkostämmas organisation och befogenhet samt om församlingsmedlems rätt att besvära sig öfver dess beslut hafva det innehåll och äro för kyrkan af den ingripande betydelse, att de rätteligen böra uti kyrkolag intagas. Men detsamma syntes ej kunna sägas om de många reglementariska bestämmelserna om formerna för kyrkostämmas verksamhet, hvilka allt för väl kunde ur kyrkolagen uteslutas och dymedelst undantagas från de tunga former, som gälla för stiftande, ändring eller upphäfvande af kyrkolag. I dessa ännu borde Konungen kunna ensam besluta.

§ 1.

Då kyrkoherden är medlem af församlingen borde orden »med kyrkoherden» såsom öfverflödiga och olämpliga utgå.

§ 2.

Då flera ärenden, utom de i denna paragraf uppräknade, såsom öfverenskommelser om hållande af bibelförklaringar, om ottesångs utbytande emot annan gudstjänst, beslut huruvida organist och kyrkosångare skola finnas m. fl., skulle tillhöra kyrkostämmas handläggning, hemställes, att paragrafen måtte inledas med den förklaring att till kyrkostämmas handläggning hörde, utom andra frågor, som särskildt i denna lag eller eljest blifvit dit hänskjutna, de frågor, som sedermera i paragrafen uppräknades.

I följd af de föreslagna ändringarna vid de första paragraferna i kap. 17 hemställes att ur mom. 5 måtte utgå frågor om ordnande af klockares undervisningsåligganden samt hänvisningen till 17 kap. 8 §, hvaremot i momentet borde tilläggas äfven frågor om besättande af organist- och kyrkosångare-befattningarne. Momentet komme då att omförmåla: förening af klockare- och organisttjänst samt tillsättning af klockare, organist och kyrkosångare.

Det syntes vara ett naturligt åliggande för en församling att utan godtgörelse lemna mark till dess medlemmars begrafning, då för sådant ändamål ej göres anspråk på annat än allmän grafplats, hvaremot församlingen vore i sin goda rätt, om hon tager betalning för upplåtelse af enskild grafplats. För att förekomma all tvetydighet härutinnan och för att tillika undanrödja sådant missförstånd att församling, dess kyrkostämma eller kyrkoråd kunde hafva något att besluta i afseende å annan begravningsplats inom eller utom dess område än församlingens egen, hemställes, att mom. 11 måtte komma att innehålla: ordnande och fördelning af grafplatser på församlingens begravningsplats, för-

säljning af enskilda grafplatser derstädes, samt afgifter för begagnande af kyrkoklockor och annan kyrkans egendom.

§ 3.

I enlighet med den af kyrkolagskomitén uttalade grundsats, att skolväsendet ej borde höra till kyrkolag, syntes denna paragraf böra ur förslaget utgå, hvilket naturligtvis ej hindrade att i annan lagstiftningsväg bestämma, att folkskolefrågor fortfarande skola af kyrkostämman handläggas.

§§ 5 och 7.

En hänvisning här till bestämmelserna i kommunallagen, hvilken stiftas i helt annan ordning än kyrkolagen, ansågs olämplig, och hemställdes derföre, att i detta kapitel måtte intagas samtliga de stadganden, som skola gälla för rättighet att i kyrkostämman förhandlingar deltaga äfvensom om röstberäkningen, samt rösträttens utöfning och öfverlåtande på annan person.

§ 23.

Då utgifter kunde erfordras för samtliga församlingens ändamål och angelägenheter, och således för andra än ensamt *kyrkans*, hemställdes att orden »för kyrkan» måtte såsom oegentliga och möjligen vilseledande utgå.

§ 28.

Då de uti § 2 ej uppräknade frågor, som af kyrkostämman behandlas, äro af den natur, att besvär öfver kyrkostämman beslut äfven rörande dem lämpligen synes böra upptagas af domkapitel, hemställdes, att besvär till domkapitlet måtte uppställas såsom regel, och att följaktligen i paragrafen må utsägas, att besvär i mål, som omförmälas uti § 2 mom. 7, 8, 10, 11 och 12, skola ingifvas till Konungens Befallningshafvande, men i öfriga mål till domkapitlet.

§ 30.

Denna paragraf ansågs böra såsom öfverflödig utgå.

§ 31.

Det kunde ej möta några svårigheter att låta kap. 19 gälla äfven för Stockholm, blott med iakttagande af några högst få mindre jemkningar, som under särskilda paragrafer i kapitlet kunde angifvas. Hvad härvid anginge den särskilda grund för röstberäkningen vid kyrko-

stämma, som gäller för Stockholm; så om denna beräkningsgrund må anses ega företräde framför den allmänt gällande, finnes intet hinder eller svårighet att föreskrifva den, om ej för hela riket, åtminstone för alla dess städer. På grund häraf och då det måste anses oegentligt och olämpligt att hafva en egen lag om kyrkostämma för Stockholm, hemställes, att paragrafen måtte utgå och att i stället de stadganden, som kunde anses nödvändiga särskildt med afseende å Stockholm, måtte i detta kapitel införas.

Kap. 20.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* framstälde till detta kapitel följande anmärkningar:

§ 2.

I likhet med hvad Skara domkapitel anmärkt, ansågs det olämpligt, att kyrkorådet skulle först hänvisas till andra lagar och författningar och endast i andra rummet till den lag, som egentligen reglerar dess verksamhet. Med anledning häraf tillstyrktes, att paragrafen måtte i öfverensstämmelse härmed omredigeras.

§ 4.

Då tillräckliga skäl torde saknas att bestämma minsta antalet medlemmar uti kyrkorådet utöfver det i nu gällande lag fastställda eller fem, samt det torde här böra bestämdt och tydligt stadgas, att, derest några särskilda ledamöter med benämning *kyrkovårdar* fortfarande skola finnas, dessa skola utses på samma sätt och för samma tid som de öfriga hemställes, att paragrafen i dessa delar måtte undergå ändring.

§ 5.

I sammanhang med den åsigt, som förut uttalats angående det oriktiga uti att utestänga från nattvarden, hemställes, att orden: »som enligt 11 kap. 2 eller 3 § är från tillträde till den heliga nattvarden utestängd» måtte utgå.

§ 13.

Då kyrkorådets medlemmar äro gemensamt ansvariga för förvaltningen, torde det i hvarje händelse tillkomma kyrkorådet att inom sig sjelft utse de ledamöter, som böra hafva närmaste vården om kyrkan och dess egendom samt handhafva öfrige i denna § omförmälda bestyr.

Stadgande om rätt att söka ändring i kyrkorådets beslut finnes på åtskilliga ställen gifvet; men det torde förtjena tagas i öfvervägande huruvida ej det vore lämpligare att i ett sammanhang meddela en allmän föreskrift i hvilka fall besvär må anföras mot kyrkoråds beslut.

Kap. 21.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* framställde till nedanstående paragrafer följande anmärkningar:

§ 1.

Andra punkten af första stycket: »Räcka de anslagna medlen ej till — — — utgör» syntes böra utgå. Första delen deraf vore nemligen obehöflig; och hvad domkyrkorna angår, finnes ej något skäl att i kyrkolagen för dem göra undantag från den allmänna regeln. Kunde andra medel, än dem församlingen tillskjuter, domkyrka beredas, så komme dessa henne till godo oberoende af hvad kyrkolagen stadgar. Kunna sådana deremot icke beredas, hjälper det föga att församlingen i kyrkolagen frikallas från byggnads- och underhållsskyldighet utöfver en viss gräns, enär församlingen i allt fall måste, om hon ej vill låta kyrkan alldeles förfalla, underhålla henne och vid behof äfven vidkännas nybyggnad, i hvilket senare fall församlingen naturligen icke kan tvingas att bygga större eller dyrbarare kyrka än hennes eget behof kräfver.

§ 2.

Paragrafen syntes ej lämpligen tillhöra kyrkolag utan särskilda stadgar och därför böra här utgå.

§§ 3 och 4.

Då 4 § första stycket syntes rätteligen tillhöra kyrkostadga, och hvad 3 och 4 §§ i öfrigt innehålla utgöres af rent ekonomiska bestämmelser, som till en del redan hafva sin plats i Helsovårdsstadgan för riket af den 25 September 1874, hemställes, att dessa paragrafer må ur förslaget utgå.

§ 5.

Denna paragrafs innehåll tillhörde dels allmän civillag, dels ekonomisk lag och borde derföre ur förslaget utgå.

§ 7.

Afgörandet i det fall, denna § omtalar, borde tillhöra icke kyrkoherden ensam utan kyrkorådet.

§ 8.

Denna § borde såsom olämplig ur förslaget utgå.

§§ 9—13.

Af flera domkapitel har blifvit upplyst, att förslagets bestämmelser om förvaltning af domkyrka och dess egendom för flera stift äro alldeles olämpliga. Med anledning häraf och då de närmare föreskrifterna i detta ämne mera tillhöra kyrkostadga än kyrkolag, tillstyrktes att §§ 9—13 måtte utbytas emot ett allmänt stadgande, att domkyrka och dess egendom vårdas på det sätt, Konungen särskildt förordnar.

§§ 14—15.

Hvad dessa paragrafer innehålla syntes vara ekonomiska anordningar, som ej hade sin plats i kyrkolag.

§ 16.

Af innehållet af styckena 1 och 2 syntes böra behållas bestämmelserna att ett kyrkoarkiv skall finnas, af pastor sorgfälligt vårdas och på kyrkans bekostnad i försvarligt skick hållas, hvaremot de närmare bestämmelserna om innehållet af kyrkoarkivet såsom varande af mera ekonomisk och föränderlig natur borde hafva sin plats i kyrkostadga.

Stycket 3 torde deremot böra qvarstå.

§ 17.

Det vore ej lämpligt att ovilkorligen föreskrifva, att kyrkas fasta egendom ej må afhändas utan att ersättas af annan fastighet af lika värde. Fall förekomma ofta, då en sådan föreskrift blefve alldeles orimlig, såsom då församlingen nödgats inköpa fast egendom för att bevara värdet af inteckningar, som församlingen deri egde. Tillräcklig trygghet emot förskingrande af kyrkan tillhörig fast egendom vinnes genom förbud att afhända densamma utan Konungens lof.

§ 18.

Denna paragraf borde såsom öfverflödig utgå.

§ 20.

I följd af den vid §§ 9—13 af detta kapitel gjorda anmärkning syntes denna paragraf böra utgå.

Kap. 22.

§ 1.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Förslagens kap. 18 omtalar indelning uti församlingar och kap. 25 uti prosterier, hvarjemte sistnämnde kapitel föreskrifver att vederbörande prosteriers ordinarie presterskap skall höras öfver förslag att ändra prosteriernas områden. Såsom af ett domkapitel blifvit anmärkt, synes likformigheten fordra, att uti 22 kapitlet uttryckligen utsäges, dels att församlingarne fördelas uti stift, dels huru ändring uti denna indelning må kunna åvägabringas, i hvilket afseende det af reservanten Riksarkivarien Nordström framställda förslag, att presterskapets betänkande skall å kyrkomöte inhemtas, torde hafva skäl för sig. De intagna bestämmelserna om biskops ställning till läroverken synas åter enligt den uti förslaget i allmänhet följda grundsats ej böra hafva sin plats uti kyrkolag.

Justitierådet *Naumann* tillade den allmänna anmärkning, att förslaget har till biskop på flera ställen öfverlemnadt att ensam besluta i ärender, hvilka böra tillhöra handläggning af domkapitel, såsom den myndighet, hvilken, med biskop till ordförande, har sig uppdraget att utöfva uppsigten i stiftet.

§ 3.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen, Svedelius* och *Östergren* förenade sig i följande yttrande: Intet annat skäl än bruket synes finnas för att utestänga vissa prestmän med fast anställning från rätt att deltaga i biskopsval. I öfverensstämmelse med hvad en reservant och åtskilliga domkapitel yrkat, hemställdes derföre om sådan ändring af första stycket, att hvarje prestman, som innehar eller förestår ordinarie presterlig tjenst, må ega rätt att deltaga i biskopsval.

Justitieråden *Wretman, Naumann* och *Lindhagen* tillade: Den gång efter annan och jemväl af kyrkomötet uttalade önskan att det måtte beredas församlingarne tillfälle att under lämplig form deltaga i biskopsval syntes hafva synnerligt skäl för sig; och hemställdes alltså,

att stadgande härom, hvarigenom äfven lekmän finge rätt att deltaga i biskopsval, måtte i kyrkolagen inflyta.

Vid andra stycket tillstyrkte Justitieråden *Wretman, von Hofsten* och *Östergren* att rätt till deltagande i här omförmälda biskopsval må utsträckas till alla, så ordinarie, som extra ordinarie professorer vid universiteten, men att denna rätt må tillkomma dem endast såvida de tillhöra svenska kyrkan.

Justitieråden *Naumann* och *Lindhagen*, hvilka icke hade något att erinra mot detta tillstyrkande, i fall ett stadgande i ämnet skulle qvarstå, ansågo emellertid att, då prokanslersbefattningen vore ett särskildt uppdrag åt biskoparne i universitetsstäderna, hvilket icke hade att skaffa med kyrkan eller biskopsembetet såsom sådant, ifrågavarande stycke måtte ur kyrkolagen utgå och motsvarande föreskrift i nästa stycke äfvensom nedan i § 7 jemväl uteslutas.

Vid tredje stycket anmärkte Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att bestämmelse saknades hvar regementspastor skulle utöfva sin rösträtt.

§ 4.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: I öfverensstämmelse med hvad på flera ställen blifvit anfördt, torde de i andra stycket förekommande orden »och läroverkens» böra utgå.

I fjerde stycket angifver förslaget ej tydligt hvem rätten att granska valsedlarne tillkommer. Det bör derföre utsägas, att denna rätt tillhör de närvarande valmännen.

§ 5.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde, att de i andra stycket förekommande orden: »till antalets fyllande» måtte utgå, såsom utgörande ett oegentligt uttryck, då meningen ej är, att nödvändigt *valmän* behöfva tillkallas.

§ 7.

Då erkebiskop icke tillkommer någon visitationsrätt inom öfriga stiftet eller något förmanskap för öfriga biskopar, utan endast bland dem är primus inter pares, samt hans i lag grundade pligt att föra ordet vid kyrkmöte och den omständighet, att hans utlåtande infordras rörande svenska presttjenster utom lands, med flera dylika ärender, som till särskildt stift icke höra, ingalunda kan motivera ett särskildt valsätt, då detta embete skall tillsättas, hemställde Justitierådet

Naumann, att med erkebiskopsval måtte förhållas hufvudsakligen så, som med andra biskopsval.

§ 10.

Då innehållet af denna paragraf redan återfinnes i Regeringsformens § 29, tillstyrkte Justitieråden *Carleson*, *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* att antingen paragrafen måtte ur förslaget utgå eller ock hänvisning ske till grundlagen.

§ 11.

Justitierådet *Carleson* yttrade: Denna paragraf innefattar bestämmelser, som angå kyrkan allena, och därför efter min tanke böra ur den ifrågavarande lagen uteslutas.

§ 12.

Justitierådet *Carleson* ansåg denna paragraf såsom reglementarisk anordning böra utgå.

§ 13.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Såsom anledningar till biskops åtalande äro i denna paragraf anförda, att biskop yttrar eller försvarar meningar, som emot den rena evangeliska läran stridande äro, således ett brott, som uttryckligen, ehuru i något andra ordalag, är omnämndt uti förslagets 16 kap. 2 § om prest i allmänhet; vidare att biskop försummar sitt embete, ett brott, som synes vara att hänföra under 11 § af samma kapitel, samt slutligen ett sådant förargelseväckande uppförande, hvarom 14 § af nämnda kapitel handlar. Genom ett sådant uppräknande af några af de fall, som uti kap. 16 beläggas med straff, blir det mindre klart, om de öfriga straffbestämmelserna uti samma kapitel äro på biskop tillämpliga, hvilket framför allt gäller 15, 16 och 17 §§ eller de, hvilka handla om det ansvar, som kan drabba en prest, hvilken blifvit efter annan lag än kyrkolag dömd till straff och hvars presterliga utseende antingen genom straffets eller den bestraffande gerningens beskaffenhet fläckats eller spilts.

I de fall, paragrafen omförmåler, skulle det bero af Konungen att förordna om biskops åtalande inför vederbörande Hofrätt. Ett sådant ärendets hänskjutande till Konungen synes onödigt och till och med olämpligt, om meningen är, att Konungen skulle hafva rätt att undertrycka den gjorda anmälan och biskop derigenom beredas en undantagsställning, som ej tillkommer embetsmän i allmänhet.

Paragrafen bör af dessa skäl omskrifvas, så att, jemte det uttryckligt stadgande meddelas derom, att Hofrätt är laga forum för åtal mot biskop, dels det må otvetydigt framgå, att 16 kap. i sin helhet är på biskop tillämpligt, dels formerna för väckande af åtal emot biskop inför Hofrätt må blifva desamma, som gälla för väckande af åtal emot andra embetsmän inför samma domstol.

Justitierådet *Carleson* yttrade: Meningen är jemväl efter min tanke mindre tydlig, och paragrafens ersättande med en omskrifning af 24 kap. 14 § i den så kallade 1686 års kyrkolag förordas af mig så mycket hellre, som bibehållandet af erkebiskopens deruti anvisade ställning till de öfrige biskoparne väl kan lända till gagn, men näppeligen till skada och något skäl till ändringen ej blifvit anförddt.

Kap. 23.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* framställde följande anmärkningar vid nedanstående paragrafer:

§ 2.

Denna paragraf syntes böra flyttas näst före § 6 uti detta kapitel.

§ 3.

På det visitation uti stiftets församlingar må hafva skett en gång mellan hvarje prestmöte och tiden för visitationer och prestmöten således måtte stå i förhållande till hvarandra, tillstyrktes, att, såsom äfven af ett domkapitel blifvit föreslaget, visitation bör ske minst hvart sjette år.

§ 6.

Långt ifrån att kyrkorådets medlemmar borde uteslutas från rättsligheten att vara tillstädes vid den enskilda visitationen i alla dess delar, syntes det tvärtom vara af vigt, att de dervid voro närvarande; och hemställdes derföre, att paragrafens lydelse måtte ändras i denna syftning.

§ 7.

I likhet med hvad ett domkapitel föreslagit, tillstyrktes, att det förhör, hvarom första punkten af andra stycket handlar, må anställas jemväl med den ungdom, som samma år, då visitationen eger rum, i församlingen blifvit beredd och vunnit tillträde till konfirmation och den heliga nattvarden.

Det förhör med församlingens öfriga medlemmar, som det enligt senare punkten i andra stycket skulle bero på visitators ompröfning att låta anställa, ansågs så väl mindre tidsenligt, som till intet gagnande; och hemställdes derföre, att denna punkt måtte utgå.

§ 8.

Den rätt, första punkten af denna paragraf tillägger visitator, har icke hittills tillkommit honom, utan har, der ett anmärkt missförhållande ej ansetts kunna rättas blott på grund af visitators till vederbörande framställda anmärkning, anmälan om förhållandet skett i domkapitlet, som i ämnet förordnat. Detta sätt att gå till väga syntes ock vara fullt tillfredsställande och vida att föredraga framför det i paragrafen föreslagna, hvilket senare äfven skulle hafva till följd, att, enär ett misstag af visitator naturligtvis kunde tänkas, rätt att anförda besvär öfver visitators förordnanden måste medgifvas.

Hvad paragrafens andra punkt innehåller syntes obehöfligt, då det otvunget följer af föreskrifterna i 19 kap. 9, 11, 13 och 14 §§.

Af dessa skäl tillstyrktes, att paragrafen i sin helhet måtte utgå.

Kap. 24.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade till nedanstående paragrafer:

§ 3.

I enlighet med hvad ett domkapitel föreslagit tillstyrkes sådan ändring, att biskopen må ega bestämma hvad i sista punkten af första stycket omförmäles endast i det fall, att föregående prestmöte ej fattat beslut derom.

§ 6.

Det syntes alltför betänkligt att låta prestmöte fatta bindande beslut i andra frågor än som omedelbarligen angå ordningen vid mötet; och hemställes derföre, att paragrafen måtte få en häremot svarande lydelse.

§ 8.

I enlighet med den vid § 6 gjorda anmärkning, hemställes, att § 8 måtte utgå såsom öfverflödig, om nämnda anmärkning gillas.

§ 10.

Då enligt hvad vid 26 kap. kommer att hemställas, någon sådan ständig notarie, som här afses, icke skulle komma att finnas, hemställles, att uttrycket må rättas efter hvad i nämnda kapitel kommer att stadgas.

§ 11.

I likhet med hvad af en reservant och ett domkapitel föreslagits, tillstyrkes, att extra ordinarie presterskapet måtte fritagas från deltagande uti prestmöteskostnaderna.

Derjemte hemställles, att domkapitlet måtte tilläggas rätt att i ämnet förordna, der öfverenskommelse ej blifvit vid prestmöte träffad.

Kap. 25.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade vid följande paragrafer:

§ 2.

Enligt kap. 14 § 3 utöfvar kyrkoherde närmaste inseendet öfver öfriga i församlingen tjenstgörande prester. Med anledning häraf tillstyrkes, att orden »närmaste inseendet» måtte utbytas mot ordet »inseende».

Då slutorden i paragrafen »så ock hvad biskopen eller domkapitlet anbefaller» synas öfverflödiga och lätt missledande, hemställles, att de måtte utgå och de närmast föregående orden få den lydelse: att prosten skall fullgöra hvad honom enligt lag och författningar i embetet åligger.

§ 5.

Då orden »prost i prosteri» kunde fattas såsom skulle eller kunde andra prostar finnas, tillstyrkes, att orden »i prosteri» måtte utgå.

Justitieråden *Naumann* och *Lindhagen* hemställde derjemte om sådan ändring af denna och nästföljande paragrafer, att domkapitlet, men icke biskopen, skulle förordna prostar och vikarier för dem.

Kap. 26.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Förslaget upptager uti detta kapitel med stor fullständighet hvad domkapitel och parter hafva att i rättegången iakttaga. Det är dock synnerligen önskvärdt, att rättegångsformerna hos olika slag af domstolar ej måtte skilja sig från hvarandra mera än hvad förhållandenas natur kräfver. Upptagande i kyrkolag af de bestämmelser, som skulle vara enahanda för domkapitel, då detta är domstol, och de allmänna domstolarne, skulle dessutom föranleda den olägenhet, att hvarje förändring uti allmän lag antingen skulle bryta likformigheten uti lagstiftningen i ämnet eller blifva beroende af kyrkomötets bifall, hvilket ej kan vara lämpligt. En mängd stadganden, som dels äro, dels utan olägenhet kunna vara enahanda med allmänna lagens, böra derföre ur förslaget utgå. En amman del af föreskrifterna i detta kapitel är af den reglementariska art, att de egentligen tillhöra domkapitlets arbetsordning. Äfven dessa böra ur förslaget utgå, alldenstund eljest hvarje förändring af dessa mindre viktiga stadganden skulle blifva bunden vid de tunga formerna för ändring af kyrkolag.

Gillas de uteslutningar ur förslaget, som af dessa skäl tillstyrkas, blifva tvenne nya paragrafer i kapitlets slut nödvändiga, nemligen en, som stadgar, att allmän rättegångsordning skall gälla äfven för rättegång i domkapitel, der icke denna lag annorlunda föreskrifver, samt en om rätt för domkapitel att antaga nödiga tjenstemän och betjening.

§ 1.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: En lagfaren ledamot i domkapitel har länge utgjort ett viktigt önskningsmål. Då en omgestaltning af domkapitlens sammansättning skall ske, synes tiden vara inne att härom förordna. Om denne ledamot tillika blir domkapitlets protokollsförare och kassaförvaltare, torde förändringen ej komma att medföra nämnvärda kostnader. Af de ledamöter uti domkapitel, som förslaget upptager, synes lektorn uti teologi vid högre elementarläroverket i stiftsstadens böra utgå. Det måste nemligen anses mindre följdriktigt att, på samma gång man från kyrkolag utsöndrar alla bestämmelser om elementarläroverk, uti samma lag fastställa, att en lärare vid sådant läroverk skall vara sjelfskrifven deltagare uti den kyrkliga förvaltning, som är åt domkapitel uppdragen. Icke heller bör svenska pastorn vid *Christinæ* eller Tyska församlingen i Göteborg upptagas såsom sjelfskrifven

ledamot, helst det kan vara ovisst om någon sådan pastor länge kommer att finnas.

Någon anledning att behålla den särskilda sammansättningen af domkapitlen uti universitetsstäderna synes ej vara för handen, så mycket mindre som en god universitetslärare ej nödvändigt är en god domkapitelsledamot och de mångartade domkapitelsgöromålen, såsom äfven blifvit anmärkt af domkapitlet just uti en universitetsstad, ofta måste menligt inverka på universitetslärarens egentliga verksamhet. Naturligtvis kunde i allt fall till domkapitelsledamot förordnas en eller annan lärare, om de till uppdraget anses lämpliga. Att inskränka Konungens val af de ledamöter, som skulle af honom särskildt förordnas, till vissa medborgareklasser, synes icke böra sättas i fråga. Äfven lekmän böra kunna af Konungen dertill utses. Hvad slutligen angår antalet af domkapitlets medlemmar, torde detta lämpligen böra bestämmas till sju.

På grund häraf hemställes, att domkapitlen måtte komma att bestå af biskopen, domprosten, en lagfaren af Konungen tillsatt ledamot samt fyra af Konungen för vissa år förordnade ledamöter. Der domprost ej finnes, skulle annan, af Konungen förordnad kyrkoherde inträda.

§ 2.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: I fall förslaget skulle godkännas derutinnan, att vid tillsättning af de af Konungen särskildt förordnade domkapitelsledamöter domkapitlet skall afgifva förslag allenast på en enda person, blefve detta i verkligheten oftast liktydigt med att domkapitlet kompletterar sig sjelft. Men då sådant icke kan vara lämpligt eller nyttigt, hemställes att det förslag, som till Konungen ingifves, måtte upptaga tre personer, och synes samma regel böra gälla för tillsättning äfven af den juridiskt bildade ledamoten.

§ 3.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten* och *Lindhagen* anförde: att den vid § 1 föreslagna lagfarne ledamoten skulle åtnjuta lön faller af sig sjelft. Men det synes äfven nödvändigt, att de särskildt af Konungen förordnade domkapitelsledamöterna få åtnjuta arfvode för sitt besvär. Uttrycklig bestämmelse härom bör i kyrkolagen införas. Deremot synes det icke tillhöra kyrkolagen att meddela föreskrift, hvarifrån medel till dessa löner eller arfvoden skola tagas.

Justitieråden *Carleson* och *Östergren* ansågo stadgandet i denna § icke falla inom kyrkolagens område.

§ 4.

Mom. 1.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Med anledning af de anmärkningar, som blifvit framställda vid förslagets 17 kap. 1 och 2 §§, 19 kap. 28 § samt 11 kap. hemställas, att de ändringar måtte här vidtagas, som af dessa anmärkningar, derest de gillas, blifva en följd.

Derjente tillstyrkes, att slutorden: »i hvad ej rörer skadestånd eller upprättelse, hvarom allmän domstol döma skall» måtte utgå, all denstund samma sak finnes redigare och bättre uttryckt uti paragrafens tredje moment.

Mom. 2.

I sammanhang med den vid kap. 16 § 15 gjorda anmärkning tillstyrkte Justitierådet *Wretman*, att utom §§ 16 och 17 i kap. 16 äfven § 15 af samma kapitel måtte här anföras.

Mom. 4.

Då det ej synes vara lämpligt att ålägga domkapitel en ovillkorlig angifvarepligt, men skäl kunna finnas, att i lag uttrycka domkapitels befogenhet att, om det anser en missfirmelse höra under allmänt åtal, derom hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan, hemställde Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* att sista punkten af detta moment må få sådan lydelse, att derigenom stadgas, att om domkapitlet finner missfirmelse vara sådan, att den under allmänt åtal hör, det ankommer på domkapitlet att derom hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan.

Justitierådet *Carleson* yttrade: § 4 lemnas af mig utan annan anmärkning, än att lydelsen af mom. 1 beror af den omfattning lagen erhåller och att hemställan om ett tillägg i mom. 2 betingas af hvad i afseende å 16 kap. 15 § blifvit anfördt.

§ 6.

Justitieråden *Naumann*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Giltiga skäl saknas att låta den för närvarande gällande undantagsställningen för Stockholms stad längre fortfara. Det är nu på tiden att, på sätt Stockholms konsistorium hemställt, låta nämnde stad till alla delar utgöra ett särskildt stift. Åt pastor primarius skulle då gifvas alla en biskops åligganden; och stadens domkapitel skulle blifva fullt likställt

med öfriga domkapitlen. Andra stycket i paragrafen torde till följd häraf böra utgå, och erkebiskopens rätt att vara ledamot och ordförande i Stockholms domkapitel försvinna.

Hvad angår detta domkapitels sammansättning, så bör den naturligen blifva lika med öfriga domkapitlens, endast med iakttagande deraf att pastor primarius, vare sig med samma eller ändrad benämning, blifver ordförande i stället för biskop, och att pastor i Clara församling blifver ledamot i stället för domprost.

Justitieråden *Wretman* och *von Hofsten* anmärkte endast, att sammansättningen af Stockholms domkapitel borde ordnas så, att erkebiskopen, när han tillstädes är, men eljest pastor primarius är ordförande, pastor i Clara vice ordförande, samt domkapitlet i öfrigt utgöres af en lagfaren samt fyra andra af Konungen utsedde ledamöter, på sätt om domkapitlen i stiftet är föreslaget.

§ 7.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Skall ej den krets blifva allt för trång, inom hvilken de personer kunna tagas, som skola särskildt förordnas till ledamöter i domkapitel, är nödigt att kallet göres så litet som möjligt betungande för personer, som ej bo i stiftsstaden. Domkapitlets ordinarie sammanträden böra därför återkomma mera sällan, hvaremot löpande mindre vigtiga ärenden väl kunna på extra sammanträden afgöras af de ledamöter, som bo i stiftsstaden och dess närmaste granskap. Hvilka ärenden ej skulle förekomma annat än vid ordinarie sammanträden torde ej böra i kyrkolag bestämmas, utan införas uti en arbetsordning för domkapitlen. I öfverensstämmelse härmed tillstyrkes, att domkapitlens sammanträden måtte bestämmas att ega rum minst en gång i månaden.

Det ämne, hvarom andra stycket handlar, synes ej utgöra föremål för bestämmelse i kyrkolagen; och hemställes därför, att stycket måtte utgå.

Justitierådet *Carleson* fann denna paragraf ej tillhöra kyrkolagen och därför böra utgå.

§ 9.

Justitieråden *Wretman*, *Naumann*, *von Hofsten*, *Lindhagen* och *Östergren* erinrade att slutorden: »och förty må ej — — — ega säte och stämma» borde uteslutas såsom utgörande öfverflödigt tillägg till paragrafens öfriga innehåll.

Justitieråden *Naumann*, *Lindhagen* och *Östergren* tillade att då, enligt hvad ofvan af dem föreslagits, icke mer än sju ledamöter skulle

finnas i något domkapitel och förevarande §, derest sådant blefve lag, skulle vara utan all betydelse, densamma måtte utgå.

§ 10.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde att paragrafen måtte omskrifvas, så att domarejäf i allmänhet ej må ega rum vid behandling af administrativa frågor.

§ 11.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Efter hvad vid § 1 blifvit föreslaget, behöfva ej de, hvilka Konungen särskildt förordnar till ledamöter i domkapitel, tagas från vissa bestämda klasser af medborgare. Vid sådant förhållande hemställles, att i stället för orden: »bland de — — — sitta» måtte införas den föreskrift, att de tillstädesvarande må tillkalla aktade och lämplige män. Vidare synes ej riktigt eller rådligt att närvarande ledamöterna få för tillfället komplettera domkapitlet, så vida ej minst tre äro tillstädes. I annat fall torde anmälan om förhållandet böra ske hos Konungen.

§§ 13 och 14.

Då större delen af de uti dessa paragrafer intagna bestämmelser syntes vara af reglementarisk natur, och en justering af ordföranden allena uti ingen händelse torde vara lämplig, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att i stället för dessa paragrafer må införas blott det stadgande att protokoll skall uti domkapitel föras och af domkapitlet justeras.

Justitierådet *Carleson* ansåg §§ 13—24 ej tillhöra kyrkolag och derföre böra utgå.

§§ 15 och 16.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Derest den nuvarande notariebefattningen försvinner och notariens göromål till större delen öfvergå på en lagfaren ledamot i domkapitlet, blifva förevarande §§ ej tillämpliga. Men dessa §§ synas i allt fall höra till domkapitlets arbetsordning och derföre böra ur förslaget utgå.

§ 17.

Då föreskrift om dagbok syntes höra till domkapitlets arbetsord-

ning, och den föreslagna tjänstgöringsboken, om och möjligen nyttig, likväl ej borde genom att i lag föreskrifvas göras till en officiel handling, hvarur hvem som helst skulle hafva rätt att få utdrag, hemstälde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att paragrafen måtte utgå.

§ 18.

I öfverensstämmelse med den vid 1 § af detta kapitel gjorda anmärkning, hemstälde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att paragrafen måtte komma att innehålla, att den uti domkapitlet anställde lagfarne ledamoten skall föra domkapitlets protokoll och tillika fullgöra de bestyr, som i denna § finnas omförmälda. Senare stycket af paragrafen ansågs böra utgå.

§§ 19—24.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo dessa paragrafer böra ur förslaget utgå, och de motsvarande stadganden, som kunde vara behöfliga och lämpliga, intagas uti domkapitlets instruktion eller arbetsordning.

§ 25.

Hvad som i denna § följer efter orden »göra det skriftligen» ansågo Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* böra utgå såsom innehållande stadganden, som till en del äro obehöfliga och i öfrigt hafva sin rätta plats i domkapitlets arbetsordning.

§§ 26 och 27.

Då skäl torde saknas att om rättighet att genom fullmäktig svara stadga annorlunda för domkapitel, då detta är domstol, än för andra domstolar, samt hvad dessa §§ i öfrigt innehålla finnes stadgadt i allmän lag, tillstyrkte Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att båda paragraferna måtte utgå.

§ 28.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ansågo denna paragraf böra utgå, så mycket hellre som sådan bestämmelse saknas för motsvarande myndigheter i allmänhet.

§ 29.

Samme ledamöter erinrade, att, om § 28 utgår, förevarande paragraf bör undergå de ändringar, som häraf blifva en följd.

§ 30.

Samme ledamöter hemställde, dels att hänvisning måtte ske till § 29 i stället för till § 28, dels att orden »vid talans förlust» måtte utbytas emot: »vid det i § 29 stadgade äfventyr», dels slutligen att ur tredje stycket måtte borttagas slutorden: »eller ock — — — inlemnas».

§ 31.

Ordet »kärande» i paragrafens början ansågo Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* olämpligt och böra utbytas emot »sökande» eller »klagande». I likhet med hvad vid nästföregående paragraf blifvit föreslaget, borde 28 § ändras till »29 §». I stället för orden »vid äfventyr att målet afgöres, der han med påminnelser uteblifver» borde hänvisas till det i 29 § stadgade äfventyr.

§ 32.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* tillstyrkte, att paragrafen måtte utgå såsom obehöflig och möjligen missledande, då den kunde föranleda till det missförstånd att domkapitlet egde rätt att afgöra mål på grund af hvad dess medlemmar på enskild väg veta eller mena sig veta.

§§ 33 och 34.

Med anledning af den vid 28 § framställda anmärkning, ansågo Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* ordet »tvefald» böra utgå.

Den rätt att åklaga, som här omförmäles, ansågo Justitieråden *Wretman, Naumann* och *Lindhagen* lämpligen böra inskränkas till rättighet att hos domkapitlet angifva förment förseelse och hemställde, att §§ 33 och 34 äfvensom § 38 måtte i öfverensstämmelse härmed ändras.

Justitieråden *von Hofsten* och *Östergren* inskränkte anmärkningen dertill, att rättigheten att anställa åtal vore för långt utsträckt och icke borde tillkomma annan än den, hvilkens rätt vore genom förseelsen kränkt.

§ 38.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Ordalagen i andra stycket kunna leda till den orimliga slutföljd att en angivelse t. ex. af barn eller mindre vetande person skulle nödga domkapitel att begära förordnande för allmän åkla-

gare att, om han skäl dertill finner, inför domkapitlet utföra åtal. Derföre och emedan det äfven eljest synes orimligt och endast till onödigt besvär ledande att ovilkorligen ålägga domkapitel att utverka förordnande för allmän åklagare med anledning af en angivelse, som ej är beledsagad af uppgift om bevisning, tillstyrkes, att domkapitel måtte tilläggas rätt att, sedan förklaring af den angifne inkommit, lemna angifvelsen utan vidare afseende, der angifvarens beskaffenhet eller frånvaron af uppgift om bevisning synes göra hvarje vidare åtgärd gagnlös.

§ 39.

Då första punkten af denna paragraf syntes vara fullkomligt öfverflödig, och andra punkten innehåller en bestämmelse, hvars uttalande såsom allmän regel ej syntes lämplig, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att paragrafen måtte utgå.

§ 40.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Om domkapitlet, såsom hemställt blifvit, får en ständig lagfaren ledamot, bör domkapitlet ega att sjelf hålla vittnesförhör, och paragrafen i enlighet härmed ändras.

Skulle åter förslaget om lagfaren ledamot ej vinna afseende, erinras: att sista punkten af första stycket bör såsom öfverflödig utgå; samt att vittnesförhör äfven i brottmål må, för större bekvämlighets skull och då ingen olägenhet deraf är att befara, få hållas vid den underrätt, der domkapitlet finner det lämpligen kunna ske.

Vid andra stycket anmärkes, att värjemålsed bör få afläggas inför domkapitlet sjelft, alldenstund, om domkapitlet kan vara befogadt förelägga sådan ed, det likaväl må vara berättigadt att emottaga den.

§ 41.

Denna paragraf ansågo Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* böra såsom öfverflödig utgå.

§ 42.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Hvad denna § innehåller följer redan af allmän lag, med undantag af förbudet för domkapitel att pröfva jäf mot vittne. Med hänsyn härtill och då nämnde förbud af sig sjelft bortfaller, derest

domkapitlen, såsom hemställdt blifvit, få rätt att hålla vittnesförhör, hemställas, att paragrafen måtte utgå.

§ 44.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Första stycket bör som öfverflödigt utgå.

Det kunde lätt leda till orättvisor om domkapitel finge ålägga särskildt disciplinärt ansvar utan att den, hvilket ansvaret skulle drabba, lemnats tillfälle att yttra hvad han just med hänsyn härtill kunde hafva att andraga. Det bör derföre, i motsats mot hvad andra stycket härom innehåller, stadgas att domkapitlet må ålägga det ytterligare ansvar, hvarom här är fråga, först sedan den sakfælde fått tillfälle att sig yttra.

§ 46.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Det bör väl föreskrifvas i hvilka mål domkapitlet skall meddela utslag; men hvad denna paragraf i öfrigt innehåller torde böra utgå såsom dels öfverflödigt, dels innehållande endast reglementariska stadganden, som ej höra till kyrkolag.

§ 47.

I anledning af den vid § 28 af detta kapitel gjorda anmärkning, samt då innehållet af sista punkten af förevarande paragraf syntes lämpligen hafva sin plats i expeditionstaxa, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten* och *Lindhagen* att paragrafen endast måtte komma att innehålla föreskrift derom, att utslag i mål, som uti 4 § 1 mom. omförmålas, skola utfärdas efter anslag.

Justitierådet *Östergren* yttrade: att, då utslag i administrativa mål, som af andra myndigheter handläggas, skola parterna delgifvas, det syntes honom inkonsekvent att för domkapitel stadga, att i sådana mål utslag skola meddelas efter anslag.

§ 48.

För att undvika en hänvisning till paragrafer, af hvilka den ena åter hänvisade till tvenne föregående, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att denna paragraf må innehålla, att utslag i mål, som angå prests fel i embete och tjänst eller lefverne, skall sändas till Konungens Befallningshafvande att till parterne öfverlemnas emot bevis, som domkapitlet tillställas.

§ 51.

Denna paragraf ansågo Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* höra till expeditionstaxan och böra utgå.

§ 52.

Med anledning af den för § 48 föreslagna ändring, hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att orden: »som i 33 § eller 44 § 2 mom. sägs» måtte ändras till »som i 48 § sägs».

§ 53.

För att åstadkomma större likhet med hvad som stadgas angående besvär, hvilka till Hofrätt ingifvas öfver andra myndigheters utslag, och till undvikande af onödiga föreskrifter, hemställde Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att ordet *tvelfald* måtte utgå, samt de derefter följande orden utbytas mot orden »sina besvär».

§ 54.

Af de vid nästföregående paragraf angifna skäl tillstyrkte Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten* och *Lindhagen* att förevarande paragraf måtte få sådan lydelse, att derigenom bestämmes, att besvär skola ingifvas hos Konungen i mål, hvarom i 47 eller 49 § sägs, sist innan klockan tolf å trettionde dagen efter den, då utslaget afkunnadt eller beslutet å domkapitlets anslagstafel kungjordt blef, dagen då det skedde likväl oräknadt; men i mål, som afses i § 50, sist innan klockan tolf å trettionde dagen efter den, då klaganden af beslutet fick del, dagen då det skedde likväl oräknadt.

Justitierådet *Östergren* åberopade här sitt vid § 47 afgifna yttrande samt fäste tillika uppmärksamheten på det önskvärda deri att, för vinnande af enhet i lagstiftningen, den uti Förordningen den 14 December 1866 stadgade besvärstid blefve föreskrifven jemväl för administrativa mål, som från domkapitlen fullföljas.

§ 56.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: Då de både besvärliga och med äfven-tyrlig påföljd för underlåtenhet förenade åligganden, som här föreskrifvas parter, icke synas vara mera nödvändiga vid besvär mot dom-

kapitels än vid besvär mot andra myndigheters beslut, hemställles, att paragrafen måtte helt och hållet utgå. Skulle emellertid sådant ej medgifvas, hemställles, att klagande åtminstone måtte befrias från skyldigheten att hos domkapitel anmäla, att han ämnar anföra besvär.

§§ 57 och 59.

I anledning af den vid § 56 framställda anmärkning hemställde Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* att den i §§ 57 och 59 förekommande hänvisning till § 56 måtte utgå.

§ 60.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde att paragrafen måtte undergå den ändring, som blefve en nödvändig följd, om den vid kap. 17 §§ 1 och 2 framställda anmärkning gillas, samt att då äfven 14 kap. §§ 6 och 13 handla om fördelning af göromål under likartade förhållanden med dem, som om-
talas uti 14 kap. 5 §, hänvisning måtte ske äfven till nyssberörda lagrum.

§ 61.

Af de vid § 56 af detta kapitel anförda skäl tillstyrkte Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att paragrafen måtte ur förslaget utgå. Skulle den qvarstå, borde den så affattas, att derigenom uttrycktes ett åliggande för klaganden men icke, såsom nu, en skyldighet för Hofrätten.

§ 62.

I öfverensstämmelse med hvad förut är vordet föreslaget derom, att i kyrkolagen ej må ingå föreskrift om hvilka tjenstemän domkapitlet bör ega, hemställde Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att andra stycket i denna § må utgå.

§ 63.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade: För embets- och tjenstemäns afsättning erfordras ej någon särskild verkställighetsåtgärd, så snart afsättningsutslaget vunnit laga kraft. Det finnes icke skäl till annat förfarande i afseende å prest. På grund häraf och då det föreslagna kungöran-
det af afsättningen synes hvarken nödigt eller lämpligt, hemställles, att paragrafen måtte helt och hållet utgå.

§ 64.

I öfverensstämmelse med hvad vid nästföregående § yttrats, ansågo Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* sista punkten, såsom mindre lämplig, böra utgå; och borde i hvarje händelse ordet »lägenhet» ändras till »presterlig tjänst».

§ 65.

Så väl med hänsyn dertill att, i Stockholm, der prost ej finnes anställd, varning ej kan af sådan meddelas, som ock emedan förhållandena kunna vara sådana, att varning inför domkapitlet kan vara mera ändamålsenlig, ansågo Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* rättighet böra lemnas domkapitlet att, om så finnes lämpligt, kalla vederbörande prestman inför sig för att meddela honom den varning, som blifvit honom ådömd.

§ 66.

Då Konungens Befallningshafvande redan har genom lag och författningar sig ålagdt att lemna andra myndigheter handräckning, hemställde Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att paragrafen måtte såsom onödig utgå.

§ 67.

På grund af den vid § 28 af detta kapitel gjorda anmärkning hemställde Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att förevarande paragraf måtte utgå.

§ 68.

I öfverensstämmelse med förut gjord erinran derom, att kyrkolagen ej bör innehålla något om domkapitlets tjenstemän, hemställde Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren*, att andra stycket af första momentet måtte utgå.

§ 69.

Justitieråden *Carleson, Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde, att orden »genom notariens förvållande» borde ändras till »genom uppbördsmannens förvållande».

Kap. 27.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* yttrade vid nedanstående paragrafer:

§ 2.

Det torde med skäl kunna anmärkas emot den nuvarande sammansättningen af kyrkomötet, att de valda ledamöternas antal är alltför ringa. Detta missförhållande kan ej annat än verka menligt i flera afseenden; och skall en sjelfständigare ställning kunna tilldelas den svenska kyrkan i förhållande till staten, måste detsamma afhjelpas. I likhet med hvad tvenne domkapitel föreslagit, hemställes därför, att antalet af valda ledamöter uti kyrkomötet måtte ökas.

§ 4.

I likhet med hvad ett domkapitel föreslagit tillstyrkes, att äfven prestmän, som ej ega fast anställning, måtte få deltaga uti val af de presterliga ombuden. Enligt förslaget, som i denna del öfverensstämmer med nu gällande lag, skulle dessa prestmän icke ega deltaga i val hvarken af presterliga eller lekmannaombud.

§ 5.

Om antalet af valda ledamöter ökas, måste naturligen valdistriktens antal jemväl ökas. Enär skäl synes alldeles saknas att inskränka den frihet, nu gällande lag medgifver, att välja lekmannaombud äfven utom stiftet, hemställes, att orden »inom stiftet» uti andra punkten af paragrafens fjärde stycke måtte utgå.

§ 9.

Om, såsom förslaget innehåller, rätten att väcka motion inskränkes till en begränsad tid af åtta dagar, torde i första stycket böra införas motsvarande stadgande mot det, som förekommer i Riksdagsordningens § 55 om rätt att i bestämda fall väcka motion äfven efter den stadgade motionstidens utgång.

Andra stycket af denna § bör utgå, enär det endast innefattar föreskrifter, hvilka redan finnas i grundlag.

Hvad det uti tredje stycket intagna stadgande angår, så har detsamma till syfte att begränsa Konungens befogenhet uti det hänseende hvarom stycket handlar. Men då ett så beskaffadt stadgande, om det i öfrigt anses behöfligt eller lämpligt, har sin rätta plats i grundlag, hemställes, att äfven tredje stycket måtte utgå.

Om anmärkningarna vid styckena 2 och 3 gillas, torde paragrafens sista stycke böra erhålla samma ordalydelse, som sista punkten i § 9 af nuvarande lag om kyrkomöte eger.

Justitieråden *Wretman, Naumann, von Hofsten, Lindhagen* och *Östergren* hemställde, att uti den promulgationslag, som kan komma att utarbetas, måtte utsägas, att genom den nya kyrkolagen ändring ej sker uti hvad gällande Reglemente för Ecklesiastikverket uti Lappmarken för denna del af riket bestämmer.

In fidem

E. Adlersträhle.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 12 Juli 1878,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Statsråden: Herr LAGERSTRÅLE,
 THYSELIUS,
 CARLSON,
 LOVÉN,
 Friherre VON OTTER,
 FORSSELL,
 ROSENSVÄRD,
 VON STEYERN.

Herr Statsministern och Chefen för Justitie-departementet anmälde i underdånighet:

13:o.

Det af särskilda komiterade den 2 Oktober 1873 afgifna förslag till kyrkolag och kyrkostadgar jemte deröfver af Domkapitlen, Stockholms stads Konsistorium och Hofkonsistorium äfvensom af Högsta Domstolen afgifna utlåtanden och i sammanhang dermed följande, af Riksdagen och Kyrkomötet aflåtna underdåniga skrivelser, nemligen:

Bih. till Riksd. Prot. 1879. 1 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

1

Kyrkomötets skrifvelse den 3 Oktober 1868 i anledning af väckta förslag om revision och omarbetning af kyrkolagen;

Kyrkomötets skrifvelse den 6 Oktober 1868 i anledning af väckta förslag om ändring i författningarna rörande presterlig befordran och tillsättandet af presterliga tjenester;

Rikets Ständers skrifvelse den 18 Juni 1866 angående förändradt röstberäkningssätt vid prestval m. m.;

Riksdagens skrifvelse den 9 Maj 1877 angående utsträckt rätt för församlingarna att vid tillsättning af presterliga beställningar kalla fjerde profpredikant;

Rikets Ständers skrifvelse den 11 November 1863 angående upprättande af förslag om omorganisation af domkapitlen;

Kyrkomötets skrifvelse den 24 September 1868 angående ändring i vissa delar af föreskrifterna rörande domkapitlens sammansättning och arbetssätt;

Kyrkomötets skrifvelse den 1 Oktober 1868 i anledning af väckt förslag om ändring af gällande stadganden rörande biskopsval; äfvensom

Kyrkomötets skrifvelse den 3 Oktober 1868 i anledning af väckta förslag angående förklaring af samt ändring i vissa delar af Kongl. förordningen om allmänt Kyrkomöte den 16 November 1863.

Herr Statsministern anförde härefter:

»I skrifvelse den 3 Oktober 1868 har Kyrkomötet, med förmälan att inom Kyrkomötet förslag blifvit väckt angående en allmän revision af 1686 års kyrkolag, underdånigst anført, hurusom behovet af en dylik revision varit allt för länge och allmänt erkänt, för att icke Kyrkomötet skulle äfven för sin del vitsorda detsamma. Då emellertid en omarbetning af kyrkolagen i hela dess omfång syntes vara ett allt för omfattande arbete för att kunna på en gång inom kortare tid åstadkommas, syntes det Kyrkomötet lämpligast, att, i likhet med hvad på andra områden af lagstiftningen under senare tider skett, den åsyftade revisionen så genomfördes, att vissa större hufvuddelar af kyrkolagen hvar för sig tid efter annan omarbetades. I detta fall borde början göras med den ecklesiastika rättegångsordningen, inom hvilket område i flera hänseenden länge rådt stor ovisshet om rätta tillämpningen af gällande lag, hvilken ovisshet genom nya strafflagens tillkomst ännu ytterligare blifvit ökad. En förändring af befordringslagarna hade ock både länge och kraftigt blifvit yrkad och kunde icke utan skada för kyrkan uppskjutas. Kyrkomötet anhöll derföre, med framhållande af det

fortfarande behovet af den gällande kyrkolagens omarbetning, att Kongl. Maj:t till en början täcktes låta ombesörja en revision af den ecklesiastika rättegångsordningen och de presterliga befordringslagarna och för näst sammanträdande Kyrkomöte framlägga det medelst denna revision utarbetade förslag.

Vidare har Kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 6 Oktober samma år hemställt, att Kongl. Maj:t i sammanhang med nämnda revision täcktes låta utarbeta och i grundlagsenlig ordning behandlas förslag till lagförändringar i den syftning, att församlingarna erhöles större inflytande vid tillsättningen af sina själasörjare än dem för närvarande tillkomme, och att den olikhet, som i detta afseende nu förefunnes, blefve, så vidt ske kunde, undanröjd.

Med anledning häraf uppdrog Kongl. Maj:t under den 5 Januari 1869 åt en komité att verkställa revision af 1686 års kyrkolag, med föreskrift att komitén dervid skulle göra början med befordringslagarna och rättegångsordningen. Till samma komité's yttrande öfverlemnades samtliga förenämnda underdåniga skrifvelser med undantag af Riksdagens skrifvelse den 9 Maj 1877, hvilken först efter det komitén afslutat sina arbeten till Eders Kongl. Maj:t inkom.

Den 2 Oktober 1873 afgaf komitén underdånigt utlåtande, åtföljdt af:
1:o. Förslag till kyrkolag med dit hörande särskild lag angående kyrkostämman i Stockholm;

2:o. Förslag till följande kyrkostadgar:

- a) rörande prestexamen;
- b) rörande pastoralprof;
- c) rörande ansökningar till presterliga tjänster;
- d) rörande prestval;
- e) rörande ansökningar till klockare-, organist- och kyrkosångare-tjänster;
- f) rörande garnisonsförsamlings medlemmar;
- g) rörande ringning med kyrkoklockor;
- h) edsformulär för ecklesiastika embets- och tjänstemän.

Sedan Donkapitlen, Stockholms stads Konsistorium och Hofkonsistorium öfver förslagen sig yttrat, samt jemväl Högsta Domstolen i ärendet afgifvit infordradt utlåtande, får jag i underdånighet, efter gemensam beredning med Chefen för Ecklesiastik-departementet, underställa detta ärende Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

De viktiga anmärkningar, som, vid den granskning komiterades förslag undergått, blifvit framställda icke blott mot särskilda delar af förslaget

utan jemväl mot komiterades uppfattning af sjelfva begreppet kyrkolag och omfattningen af de stadganden, som enligt förslaget böra till kyrkolag hänföras, synas mig hafva till fullo bekräftat de farhågor Kyrkomötet uttalat derför, att, om ett fullständigt förslag till kyrkolag nu förelades Riksdagen och Kyrkomötet till antagande, detta icke skulle, åtminstone inom den närmare framtiden, leda till ett önskadtt resultat. Med ledning af erfarenheten om det sätt, hvarpå under senare tider lagar af större omfattning kommit till stånd, håller jag det derför rådligare att, först efter hand och i den mån öfverensstämmelse i åsikter i afseende på särskilda viktigare delar af förslaget kan vara att förvänta, framlägga dessa till Riksdagens och Kyrkomötets pröfning, för att, sedan den kyrkliga lagstiftningens hufvudfrågor sålunda hvar efter annan vunnit sin lösning, sammanföra det hela till en gemensam kyrkolag.

Såsom företrädesvis egnade för en dylik fristående behandling har Eders Kongl. Maj:t liksom Kyrkomötet utmärkt de presterliga befordringslagarna och rätttegångsordningen i kyrkliga mål. Den förra frågan, som afhandlas i 15 kapitlet af komiterades förslag, har under en lång följd af år varit föremål för en särskild lagstiftning och eger följaktligen icke det oskiljaktiga samband med kyrkolagstiftningens öfriga delar, att dess utbrytande från förslaget af denna anledning kan möta några betänkligheter. Jag har derför låtit utarbета ett förslag till förordning om tillsättande af presterliga tjänster, för hvars hufvudsakliga afvikelser från komiténs förslag och från den gällande lagstiftningen det nu torde tillåtas mig att redogöra.

Utgående från de grundsatser i afseende på tillsättning af presterliga tjänster, som i Sverige varit rådande allt från den tid, då den äldsta till våra dagar bevarade lagstiftning för vårt lands kyrkliga förhållande kom till stånd, låter 1686 års kyrkolag valet af församlingslärare framgå såsom resultat af en samverkan mellan församlingen och den kyrkliga myndigheten. Till konsistoriella gäll egde enligt denna lag församlingen utan förslag kalla kyrkoherde, men fann biskopen att i stiftet vore andra, som för lärdom, lång tjänst, goda gåfvor och skicklighet borde framför den valde ihågkommas, måste församlingen åtnöjas med biskopens och konsistorii förordning. Försummade församlingen att inom viss tid begagna sin kallelserätt, stadgade kyrkolagen ett förfarande, som temligen nära öfverensstämde med det nu brukliga. Biskopen och kapitlet skulle då föreslå en eller två, som sändes att predika prof, och sedan församlingens samtycke och ordentliga kallelse derpå inhemtats utfärdades stadfästelsebref af biskopen.

Till regala gäll skulle biskopen afgifva förslag; men derjemte tilläts församlingen att i underdånighet begära en eller annan, som hon förmenade vara dertill beqväm, hvarefter Kongl. Maj:t ville utnämna en af de föreslagna eller ock någon annan, som Kongl. Maj:t sjelf kände och visste vara befordran värdig.

Om kapellaners tillsättande skulle biskopen och kapitlet tillitas; dock borde nödvändigt församlingens val och kallelse föregå och äfven kyrkoherdens samtycke och votum ej förbigås, så vidt det pröfvades vara skäligt.

Genom presterskapets privilegier den 16 Oktober 1723 utvidgades församlingens rättigheter i afseende på tillsättandet af de regala pastoraten så, att hon fick yttra sig öfver de af domkapitlet föreslagna. Dessa skulle profpredika, och församlingen derefter bland dem eller andra på sitt förslag uppföra tre. Så väl domkapitlets förslag som församlingens, det senare åtföljdt af domkapitlets påminnelser, insändes till Konungen, som förfor på sätt ofvan sägs.

Gränsen mellan församlingens och kyrkostyrelsens befogenhet, som i dessa bestämmelser icke alltid kan med full tydlighet urskiljas, uppdrogs skarpare genom Kongl. förordningen angående prestval den 5 Juni 1739. Denna författning lägger uttryckligen domkapitlets förslag till grund för tillsättningsåtgärderna och bestämmer de föreslagnas antal till tre. Sedan dessa hållit profpredikningar, inträdde vid regala pastorat församlingens rätt att, i fall den ej åtnöjdes med de af domkapitlet föreslagna, "begära ännu en till att låta höra sig", och sedan af dessa fyra genom val utse tre, hvilka skulle hos Kongl. Maj:t af domkapitlet föreslås. Var gället konsistorielt, motsvarades denna rättighet af en annan, som sedermera bortfallit, nemligen den att hos Kongl. Maj:t anföra besvär öfver förslag, med hvilket församlingen icke fann sig nöjd. Med kapellansval skulle förhållas såsom med kyrkoherdeval i konsistoriella gäll. Lägges härtill, att endast fastighetsinnehafvare hade rösträtt, och att denna på landet beräknades efter oförmedladt hemmantal, så finner man redan i denna förordning upptagna de grundbestämmelser, hvilka sedermera allt intill vår tid varit gällande vid tillsättning af presterliga tjänster inom svenska kyrkan.

Den lagstiftning, som under tiden från år 1739 till år 1843, då nu gällande förordning om prestval utfärdades, på detta fält förekom, har förnämligast afsett att närmare bestämma de befodringsgrunder, som vid upprättande af förslag till presterliga tjänster borde af domkapitlen iakttagas. Kyrkolagen framhåller i detta hänseende såsom hufvudgrunder förtjenst och skicklighet. I hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed erinrades domkapitlen genom Kongl. cirkuläret den 21 Augusti 1786 §§ 7 och 8 derom, att vid förslags upprättande afseende först och främst borde fästas vid de sökandes gudsfruktan samt ett dygdigt och stadigt uppförande, men att i öfrigt endast

förtjenst och skicklighet skulle gifva den ena företråde framför den andra. Till närmare bestämmande af dessa befordringsgrunders betydelse stadgades derjemte, att det skulle anses för skicklighet hos en sökande, att han egde lärdom och de kunskaper, som till sysslans fullkomliga bestridande fordrades, samt för förtjenst, att han med kännedom, nit och försigtighet skött det kall honom varit anförtrödt. Mellan dem, som voro hvarannan jemlike i förtjenst och skicklighet, borde den tid, som på verklig tjenstgöring varit använd, blifva grund för förslagsrätten. Men då slutligen i cirkulärets 9 § tillägges, att, ehuru icke allenast domkyrkor och andra större församlingar i riket borde förses med sådane män, de der för särdeles lärdom och skicklighet gjort sig i det allmänna kända, utan ock i öfrigt ej andre än prester af verklig förtjenst varda till kyrkoherdelägenbeter i allmänhet befordrade, domkapitlet likväl skulle vid tillsättning af de minsta och svagaste pastoratens mindre strängt förfara i de förhör, som borde föregå förslaget, och fästa större afseende vid tjenstår, så finner man här första antydningen till den klassifikation af pastoratens efter löneinkomsten, med stadgande af olika befordringsgrunder för hvarje klass, som sedermera efter hand utbildats.

En sådan klassifikation började redan under det närmast derpå följande årtiondet införas inom vissa stift, och genom cirkuläret den 22 Mars 1798 föreskrefs, med åberopande af 9 § i 1786 års cirkulär, att domkapitlet i hvarje stift skulle, der sådant ej redan skett, efter presterskapets hörande vid infallande prestmöte upprätta behörigen klassificerade förteckningar på derstädes varande pastorat, hvilka förteckningar borde till Kongl. Maj:t insändas.

Detta cirkulär bestämmer således ej ännu klassernas antal, men hänvisningen till 1786 års cirkulär antyder, att de borde blifva tre, och detta förhållande stadfästas af de till förklaring af sistnämnde cirkulär utfärdade cirkulären den 24 Januari 1811 och 23 Juni 1813. Det sistnämnda sammanfattar de befordringsgrunder, som skulle lända till efterrättelse, sålunda: till de största pastoratens gifver utmärkt lärdom ostridigt företråde; tredje klassens pastorat tillsättas på grund af årsberäkning och kunna erhållas äfven af prester med svagare kunskaper. Vid förslag till andra klassens pastorat mätes den enas större kunskap mot den andras i tjensten ådaga-lagda skicklighet och genom en långvarigare utöfning af prestembetet sam-lade förtjenster.

I stället för att de sökandes förtjenst och skicklighet borde vid *hvarje* förslags upprättande mot hvarandra vägas, innebar sålunda denna lagstifning, att lärdom, med uteslutande af allt afseende på andra befordringsgrunder, borde gifva ovilkorligt företråde till första klassens, och antalet tjenstår (som 1786 års cirkulär hvarken hänförde till skicklighet eller till förtjenst) ovilkorligt företråde till tredje klassen pastorat, samt att endast vid den andra

klassens kyrkoherdelägenheter kunskap, skicklighet och förtjenst (nu definierad lika med tjänstår) finge i förening med hvarandra tagas i öfvervägande.

Till kapellanstjenster skulle enligt 1786 års cirkulär uppföras på förslag de tre, som hade de flesta tjänståren.

I dessa bestämmelser har likväl en modifikation inträdt genom Kongl. cirkuläret den 31 Maj 1867, som på framställning af Rikets Ständer dels förklarar, att den genom cirkuläret den 21 Augusti 1786 domkapitlen meddelade föreskrift, att vid upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter hafva afseende icke allenast på de sökandes lärdom och tjänstålder, utan äfven på den kännedom, nit och försigtighet, hvarmed de skött dem förut anförtrödda kall, icke må anses hafva undergått förändring genom senare i ämnet gifna författningar, dels ock förordnat, att vid upprättande af förslag till komministerstjenster enahanda skyldighet skall åligga domkapitlen.

De ändringar komitén föreslagit i nu gällande stadganden om tillsättning af presterliga tjenster afse förnämligast tre hufvudpunkter, nemligen grunderna för förslagens upprättande, församlingarnas rätt att kalla fjerde profpredikant och röstgrunden vid prestval.

I förstnämnda hänseende har komitén visserligen ansett välgrundade de nära till hands liggande anmärkningar, som vanligen göras deremot, att gällande lagstiftning i sammanhang med klassifikation af pastoraten stadgar olika grunder för bestämmande af förslagsrätten till pastorat af olika klass, men likväl funnit betänkligheter vid att framlägga ett förslag, som i detta afseende skulle fullständigt bryta med den bestående ordningen, hvilken redan vore gammal och för nära sammanhänge med åtskilliga för vår kyrka egendomliga förhållanden för att utan olägenhet kunna i grund omskapas. För att emellertid i någon mån afhjelpa olägenheterna af närvarande förhållanden, har komitén i sitt förslag inskränkt pastoratklassernas antal till två. Till den första klassen höra de förmänligare pastoraten, särskildt domprostlägenheterna och pastoraten i Stockholm. Vid upprättande af förslag till dessa pastorat äro de sökande till företråde berättigade i den ordning, hvari de genom högre grad af lärdom utmärkt sig framför medsökande, eller, om de äro i lärdom jemngoda, efter förtjenst. I fråga om pastorat af andra klassen, dit samtliga öfriga gäll höra, skall öfvervägande afseende göras på de sökandes förtjent. Pröfvas sökande i förtjenst jemngoda, då skall företrädet dem emellan afgöras efter deras lärdom. Vid komministerstjenster skall företrädet de sökande emellan bestämmas efter deras förtjenst. Sökandes förtjenst bedömes så väl efter tjänstålder som efter det nit och den skicklighet, hvarmed han skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjenst dittills varit anförtrödt.

Detta förslag, som af de flesta domkapitel lemnats utan anmärkning, har likväl flerstädes mött gensägelse jemväl från de kyrkliga myndigheternas sida. Så anser Domkapitlet i Vesterås, att pastoratens delning i två klasser, med de af komitén föreslagna bestämmelser i öfrigt, skulle åstadkomma starkt missnöje, i det att ingen klass funnes, i hvilken tjenstenitet (tjenståren) och lärdomen kunde få jämföras med hvarandra, och således alla, som ej hade större lärdom eller en större mängd af tjenstår, skulle blifva uteslutna från befordran. Härmed instämmer i hufvudsak Domkapitlet i Lund. Motivet till förslaget att inskränka pastoratsklassernas antal till två anser domkapitlet ligga i den förmenta svårigheten, att med tillämpning af nu lagstadgade grunder upprätta förslag till andra klassens pastorat. Då emellertid denna svårighet icke är större, än att en temligen likformig och fast praxis kunnat i detta hänseende utbilda sig, en praxis, som, att sluta af sällsyntheten af de fall, då dess tillämpning föranleder underdåniga besvär, synes hafva träffat sjelfva lagstiftningens grund och mening, synes det antydda skälet för afskaffande just af mellanklassen vara betydelselöst. Detta domkapitel har derföre likasom Domkapitlet i Vesterås förordat bibehållande af de nu varande tre klasserna.

Domkapitlet i Visby sätter i fråga, huruvida icke den sorgfälligare och mera omfattande prestbildning, som börjat införas, samt den allmänna fordran på verklig duglighet och lämplighet för embetets viktigaste kraf, hvilken erhållit ett offentligt erkännande genom cirkuläret den 31 Maj 1867, numera gjort all klassindelning öfverflödig; och Hofkonsistorium vill afskaffa klassindelningen, men med bestämmande af olika grunder för de särskilda förslagsrummens fyllande.

Högsta Domstolens fleste ledamöter hafva erinrat, att, enligt Regeringsformens 28 §, förtjenst och skicklighet vore de allmänna befordringsgrunderna vid tillsättande af embeten. Att för presterliga tjenester i allmänhet eller för vissa slag af dem uppställa andra befordringsgrunder läte sig ej försvara. Detta hindrar icke, att den förtjenst och skicklighet, som ansåges ådagalägga lämplighet för ett presterligt embete, kunde vara på ett särskildt sätt gestaltad. I detta afseende syntes, jemte en sökandes tjenstålder och det nit samt det mer eller mindre berömvärda sätt, hvarpå han skött de befattningar han hittills innehaft, äfven hans lärdom böra tagas i betraktande. Men att härvid göra skilnad mellan olika slag af tjenstebefattningar, så att vid somliga lärdomen, vid andra tjenståldern och nitet m. m. skulle vara uteslutande eller förherskande befordringsgrund, kunde icke med goda skäl försvaras, såsom äfven på det hela erkänts i motiven till komiténs förslag. Den i förslaget bibehållna, ehuru förenklade klassindelningen af pastorat syntes derföre Högsta Domstolen böra helt och hållet bortfalla, och ifrågasvarande §§ omredigeras i öfverensstämmelse härmed.

Den af Högsta Domstolen sålunda uttalade mening lär svårligen kunna jäfvas. Att vården om församlingarnas andliga lif, dessa må till folkmängden vara större eller mindre eller med afseende på de presterskapet tillflytande löneinkomster mer eller mindre förmånliga, af kyrkoherdeembetets innehafvare fordrar väsentligen enahanda egenskaper, kan icke vara tvifvel underkastadt. Intill senare tider hafva ock grunderna för befordran till dessa viktiga embeten varit hufvudsakligen lika för dem alla, och klassifikationen med sin skarpt begränsade åtskilnad mellan olika villkor för befordran till särskilda slag af pastorat är, såsom jag redan haft tillfälle att visa, en inom svenska kyrkan jemförelsevis sent upptagen institution, som icke eger tillräcklig grund i kyrkoherdeembetets kraf, och hvars verkningar, bedömda efter beskaffenheten af de upprättade förslagen, mången gång varit af mindre tillfredsställande art. Denna uppfattning, som man ofta hört uttalas inom församlingarna, synes mig nu mera vara delad jemväl af kyrkans målsmän, då nemligen i ofvan berörda underdåniga skrifvelse den 6 Oktober 1868 Kyrkomötet i fråga om den garanti vid besättandet af presterliga tjänster, domkapitlens förslag kunna anses innebära, anför, hurusom det icke kunde förnekas, att domkapitlen, oaktadt deras genom Kongl. cirkuläret den 31 April 1867 något vidgade pröfningsrätt, likväl genom de ännu gällande befordringslagarna funne sig föranlåtna att på förslagen uppföra prestmän, hvilka, oaktadt ingen anmärkning skett eller kunnat ske mot den kännedom, nit och skicklighet, de under föregående embetsförvaltning ådagalagt, likväl sakna eller i ringa mån besitta den kraft och öfriga gåfvor, som till tjänstens bestridande erfordras. I någon mån skulle visserligen den sålunda anmärkta bristen kunna afhjelpas genom det af komitén föreslagna förbud för domkapitlen att till presterlig tjänst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga, som för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras. Men i valet mellan dem, som funnits hafva uppnått detta minsta mått af förmåga, skulle domkapitlen blifva ännu mera bundna än hittills genom den öfvervägande betydelse, som vid hvarje klass af presterliga tjänster blifvit tillagd *en* af de föreslagna befordringsgrunderna, och hvarigenom det ringaste företräde i detta hänseende berättigade en sökande till förslagsrum framför i öfrigt vida bättre utrustade medsökande. I motsats häremot borde enligt mitt förmenande den frihet, som genom en lag, affattad på de af Högsta Domstolen angifna grunder, skulle beredas domkapitlen, att vid förslags upprättande afse de sökandes alla egenskaper och ömsesidiga företräden med särskild hänsyn till den lediga tjänstens behof, väsentligen bidraga till åstadkommande af goda förslag och derigenom bibehålla åt domkapitlen det inflytande på tillsättningen af presterliga tjänster, som bör tillkomma stiftsstyrelsen, men som måhända skulle komma att väsentligen minskas, derest församlingarnas rätt att kalla fjerde profpredikant, på

sätt komitén föreslagit, utsträcktes, under det domkapitlen, bundna af befordringslagarnas allt för inskränkande föreskrifter, i många fall saknade utväg att vid förslagens upprättande tillgodose äfven de mest berättigade önsknningar från församlingarnas sida.

De svårigheter, som kunna förefinnas att jemföra flera sökandes förtjänst och skicklighet, böra ej vara större än de, som möta vid upprättande af förslag till hvarje annan tjänst, der befordringsgrunderna icke äro närmare bestämda.

I förevarande fall torde den omständigheten, att befordringsrätten är bunden vid stiftet, utgöra en säkerhet för att domkapitlet om de sökande eger den kännedom, som erfordras för anställande af en dylik jemförelse.

Vid affattande af de §§, som i enlighet med hvad jag nu anfört skulle träda i stället för de af komitén föreslagna, har jag icke ansett nödigt att mera än antydningssvis definiera begreppen förtjänst och skicklighet, helst sådana definitioner icke funnits erforderliga i fråga om tillsättning af andra tjänster, samt stora svårigheter skulle möta att på ett fullt tillfredsställande sätt särskilja hvilka egenskaper hos en sökande böra hänföras till den ena eller andra af dessa befordringsgrunder. Ett sådant särskiljande saknar i öfrigt tillräcklig praktisk betydelse vid det förhållande, att begge befordringsgrunderna böra i hvarje förekommande fall af domkapitlen tagas i betraktande.

I ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 6 Oktober 1868 har Kyrkomötet, på sätt redan är anfördt, uttalat den mening, att församlingarna böra erhålla större inflytande vid tillsättningen af själasörjare än dem för närvarande tillkommer. Med anledning häraf har komitén, som visserligen ansett den samverkan mellan kyrkostyrelse och församling, hvilken enligt nu gällande lagstiftning i allmänhet eger rum vid tillsättning af presterliga tjänster, fortfarande böra såsom regel fasthållas, likväl förklarat sin mening vara, att, då någon motsvarighet till den säkerhet mot ett olämpligt val, som vid tillsättning af konsistoriel kyrkoherdetjänst skall ligga i det af domkapitlet upprättade förslaget, torde kunna sökas i den församlingens enhällighet, som, derest församlingen finge utanför ett dylikt förslag kalla prest, borde fordras såsom villkor för att på kallelsen skulle kunna fästas afseende, lagen icke borde göra det omöjligt för en konsistoriel församling att, oberoende af domkapitlets förslag, till kyrkoherde erhålla den prestman, som hela församlingen omissskänneligen önskade, derest han eljest pröfvades vara till tjänsten fullt behörig. Komitén har derföre föreslagit, att vid tillsättning af konsistoriel kyrkoherdetjänst församlingen må berättigas att, i likhet med hvad vid tillsättning af regalt pastorat är medgifvet, på frågodag kalla fjerde profpredikant att på förslaget uppföras och vid valet komma under omröstning jemte de af domkapitlet föreslagne, dock under villkor att

han blifvit kallad af minst tre fjerdedelar af hela antalet af församlingens efter vallängden röstberättigade medlemmar.

Högsta Domstolen har härvid erinrat, att det ytterst sällan, om någonsin, kunde väntas, att åtminstone i städer eller större landsförsamlingar de röstberättigade skulle så talrikt infinna sig, att tre fjerdedelar af de i röstlängden uppförda komme tillstådes, än mindre att detta antal skulle kunna vara ense om att till fjerde profpredikant begära samme prestman. Hvad förslaget innehåller om de konsistoriella pastoratens rätt i detta afseende skulle derföre blifva mera ett sken än en verklighet. För att göra det åtminstone möjligt att i alla pastorat begagna den föreslagna rätten tillstyrker Högsta Domstolen derföre, att orden "minst tre fjerdedelar" i komiténs förslag ändras till "mera än hälften."

Denna åsigts rättighet bekräftas i viss mån af den erfarenhet, som vid granskning af handlingarna angående tillsättning af kyrkoherdar i regala gäll vunnits angående förhållandet mellan antalet röstberättigade församlingsmedlemmar och antalet af dem, som vid val af kyrkoherde varit närvarande och dervid afgifvit sina röster för den, hvilken uppnått högsta röstetalet. Har mer än hälften af de i röstlängden upptagne sjelfve kommit tillstådes och förenat sig om kallande af fjerde profpredikant, torde detta få anses innebära tillfyllestgörande vittnesbörd om en så stor enighet å församlingens för kyrkliga ärenden intresserade medlemmars sida, som skäligen bör fordras, för att en afvikelse från domkapitlets förslag skall kunna medgifvas.

Sedan komiténs betänkande och förslag inkommit, har Riksdagen i underdänig skrifvelse den 9 Maj 1877 hos Eders Kongl. Maj:t begärt den ändring i förordningen om prestval, att församlingarna berättigas kalla fjerde profpredikant vid tillsättande så väl af kyrkoherdebeställningen i konsistoriella gäll som af komministerstjänster; och vid granskning i Högsta Domstolen af komiterades förslag hafva två ledamöter ansett församlingarnas rätt att kalla fjerde profpredikant böra utsträckas till alla presterliga befattningar, för hvilkas tillsättning val af församlingen skall ega rum. Då giltig anledning icke torde förefinnas att vid tillsättning af vissa konsistoriella prestlägenheter: komministersbefattningar och kapellpredikanttjänster, förfara annorlunda än vid tillsättning af konsistoriella pastorat, finner jag mig böra biträda den sålunda uttalade meningen.

I Kyrkomötets sist omförmälda skrifvelse hade Kyrkomötet erinrat om det missförhållande, som kunde uppkomma i konsistoriella pastorat, der en enda eller helt få större godsegare kunde vid prestval öfverrösta en hel menighet af mindre hemmansegare. I samma ämne har Riksdagen den 18 Juni 1866 aflåtit underdänig skrifvelse, som dock icke åsyftar annan ändring i gällande stadganden, än att rösträtten vid prestval så väl för jordbruks- som andra fastigheter, hvilkas innehafvande berättigar till deltagande i dy-

likt val, skulle bestämmas efter fastigheternas taxeringsvärde och desamma i enlighet dermed åsatt fyrktal, i stället för att, såsom hittills, bestämmas hufvudsakligen efter oförmedladt hemmantal. Komitén åter har föreslagit att låta hvad i allmänhet i afseende på röstberäkning vid kyrkostämma stadgats gälla äfven för prestval, och har komitén till stöd härför åberopat hufvudsakligen följande omständigheter.

Hvad först beträffar städerna, i hvilka enligt nu gällande förordning skall vid prestval följas den för hvarje särskild ort stadgade röstgrund, har komitén ansett någon anledning icke nu mera förefinnas att binda rösträtten i förevarande afseende vid hus, gårdetal eller deraf gående utskylder af olika slag, enär, hvad särskildt beträffar skyldigheten att bygga och underhålla prestgård i stad, det enligt Kongl. förordningen den 19 Juli 1859 åligger alla, som i kyrkostämma ega rösträtt, att i sådan byggnads- och underhållsskyldighet deltaga, samt städernas utskylder i öfrigt för kyrkliga ändamål till den vida betydligare delen utgå efter bevillning.

Hvad åter beträffar landsförsamlingarna, utgå visserligen inom dessa de ecklesiastika utskylderna ännu till allra största delen af den fasta egendomen. Men då ostridigt är, att skyldigheten att bidraga till presterskapets aflöning lika litet på landet som i stad beror uteslutande på innehafvandet af fastighet, och då i anseende till de kyrkliga utskyldernas i många afseenden obestämda beskaffenhet det i allt fall icke låter sig göra att noga afpassa hvars och ens rösträtt efter beloppet af de bidrag, han för kyrkliga ändamål utgör, skulle enligt komiténs mening äfven i landsförsamlingarna det församlingsmedlemmarna för alla särskilda beskattningsföremål påförda fyrktal blifva en mera antaglig röstgrund vid prestval än det fyrktal, som påförts uteslutande för fastighet.

Med afseende på hvad Kyrkomötet anfört ville komitén icke bestrida, att i särskilda fall fastställandet af ett i visst förhållande till församlingens hela röstetal bestämdt röstmaximum, som för en och samma röstegare finge vid prestval i landsförsamling beräknas, kunde visa sig af behof påkalladt, men då komitén ansett rösträtten vid prestval icke böra utgöra föremål för undantagslagstiftning, utan bestämmas efter samma grunder som den kommunala rösträtten i allmänhet, har komitén trott lösningen af frågan om inskränkning i den enskildes rösträtt vid prestval böra bero af den lösning, som i en framtid kunde varda gifven åt den redan upprepade gånger behandlade frågan om begränsning i den kommunala rösträtten i allmänhet. Äfven utan en sådan begränsning skulle tillämpningen vid prestval af de i afseende på röstberäkning och rösträtts utöfning för kyrkostämma gällande grunder i de flesta fall väl icke alldeles undanrödja, men dock väsentligen inskränka möjligheten för en enda eller ett mindre antal större jordegare att vid valet öfverrösta en hel menighet, enär väl nu mera i allmänhet af

de större jordegendomarna i riket betydande områden funnes upplättna åt landtbor eller arrendatorer, och egarne således icke för dessa områden sjelfva finge utöfva rösträtten, hvilket de deremot enligt nu gällande stadganden kunde förbehålla sig.

Mot komiténs förslag har bland dem, som haft att deröfver yttra sig, anmärkning gjorts endast af Göteborgs domkapitel, som önskat bestämmande af ett röstmaximum vid prestval, och af en ledamot i Högsta Domstolen, som ansett det med skäl kunna sättas i fråga, om ej här vore rätta stället att tillämpa den lika rösträtten efter hufvudtalet för alla röstberättigade.

Ehuru jag icke underskattar vigten af de skäl, som kunna anföras derför, att vid val af församlingslärare allas röster, som i valet deltaga, må lika beräknas, anser jag dock, med afseende på den enhällighet, hvarmed komiténs förslag blifvit omfattadt, rådligast att för närvarande stanna vid detta förslag, helst detsamma onekligen, i jemförelse med nu gällande lag, innebär stora fördelar, och kan sägas vara ett steg i den rätta riktningen. Sedan den grundsats en gång blifvit inom lagstiftningen tillämpad, att alla å kyrkostämma röstberättigade få i prestval deltaga, kunna må hända meningarna lättare enas om den jemkning, som erfordras i röstberäkningen. Det bör ej heller förbises, att, då vid kallande af fjerde profpredikant röstas efter hufvudtal, en annan röstgrund måste följas vid sjelfva valet, derest ej detta skall vara afgjort redan genom profpredikants kallande, och således ej blott valet utan ock domkapitlets förslag nedsjunka till en tom formalitet.

Genom upptagande af komiténs förslag skulle rösträtten vid prestval bringas i öfverensstämmelse med de grunder för utöfvande af rösträtt vid tillsättning af klockaretjenster, hvilka Riksdagen i underdänig skrifvelse den 2 Maj 1878 understält Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

I ett hänseende har jag likväl ansett mig böra tillstyrka en jemkning i komiténs förslag, nemligen i afseende på rösträtten för städerna. Visserligen gäller för stadsförsamlingarna den af komitén antydda allmänna regel, att rösträtten beräknas efter egendom och de allmänna utskylder, särdeles ecklesiastika, som deraf utgöras. Men det står likväl, på sätt komitén likaledes erinrat, stadsförsamling öppet att förena sig om särskild röstgrund vid prestval, och denna rättighet har af många städer begagnats i allmänhet så, att rösträtt medgifvits samtliga å kyrkostämma röstberättigade, och beräknats efter en graderad skala. Då jag icke funnit någon anledning att betaga dessa församlingar den rättighet de sålunda af gammalt fått utöfva, och något missbruk af denna rättighet desto mindre kan befaras, som sådan särskild röstgrund skulle såsom hittills beslutas å kyrkostämma och underställas Kongl. Maj:ts pröfning, har jag låtit i förslaget införa ett stadgande af innehåll, att de städer, för hvilka särskild röstgrund vid prestval blifvit af Kongl. Maj:t fastställd, må fortfarande begagna sig af denna röstgrund, äfvensom med

Kongl. Maj:ts tillstånd vidtaga sådana ändringar i densamma, som kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga. Ett dylikt stadgande synes mig stå i full öfverensstämmelse med förslaget § 44, som förbehåller vissa församlingar rätt att bibehållas vid de förmåner i afseende på tillsättning af presterliga tjänster, hvilka kunna vara dem förunnade.

Då upprättande af särskild röstlängd för Stockholm i anseende till församlingarnas talrikhet befunnits förenadt med allt för stora svårigheter, hafva enligt Kongl. förordningen den 7 April 1865 i detta hänseende för Stockholm gällt särskilda stadganden, hvilkas bibehållande, på sätt Stockholms stads Konsistorium erinrat, torde vara af behof påkalladt.

I öfriga delar af komiténs förslag hafva några mindre väsentliga ändringar synts mig af nöden i följd af anmärkningar, hvilka vid förslaget granskning blifvit framställda.

Hvad § 2 mom. 2 stadgar angående rätt att återkalla ansökning till presterlig tjänst sedan ansökningstiden utgått, men innan förslag upprättats, innefattar ett ämne, hvilket, såsom af Kongl. cirkuläret den 12 November 1845 inhemtas, hittills afhandlats i närmaste sammanhang med de föreskrifter, Konungen enligt näst följande mom. skulle ega att meddela angående ansökningstid m. m., och synes mig lämpligen kunna i detta sammanhang kvarstå, hvadan det från förslaget uteslutits.

Den tid, inom hvilken det enligt § 7 skulle vara kyrkoherde tillåtet att, sedan han tillträdtt sitt pastorat, söka annan presterlig tjänst, har blifvit i anledning af hvad Högsta Domstolen och flera domkapitel anført nedsatt från fem till tre år.

Då Konungen hädanefter som hittills bör kunna medgifva undantag från kyrkolagens stadgande om trettio års ålder såsom vilkor för rättigheten att söka kyrkoherdetjänst, har förbehåll härom blifvit intaget i förordningens § 7.

Rättigheten för lärare vid universitet, elementarläroverk, pedagogier och folkskolelärareseminarier att räkna tjänstår för befordran till presterliga tjänster har hittills varit genom särskilda af Konungen ensam utfärdade bestämmelser reglerad och är väl ej heller af natur att böra för framtiden förlänas en större betydelse än tillförene genom dessa bestämmelsers upptagande i kyrkolag, hvilken derföre endast torde böra uppdraga den gräns, utöfver hvilken denna rättighet ej må utsträckas. Det föreslås derföre, att rättigheten må tillkomma innehafvare af *lärare*-befattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad.

Har presterlig tjänst två gånger varit kungjord till ansökning ledig, utan att tre sökande anmält sig, skall enligt nu gällande cirkuläret den 11 Juli 1842 domkapitlet fylla förslaget med skickliga och förtjenta prestmän, som ej sökt lägenheten; och detta förfarande skall, i händelse någon af de

sålunda på förslaget insatta afsäger sig detsamma, ännu en gång upprepas. I öfverensstämmelse härmed har ock 18 § i komiténs förslag blifvit affattad. I händelse af bifall till hvad jag föreslagit om utsträckning af församlingarnas rättighet att kalla profpredikant, så att den komme att omfatta alla prestlägenheter, synes det vara utan ändamål att genom de omförmälda åtgärderna komplettera förslaget, och stadgandet härom har derföre uteslutits.

§§ 20: 2 och 22: 2 i komiterades förslag hafva, såsom afseende fall, hvilka inträffa först sedan val egt rum, flyttats efter stadgandena om valet, hvarigenom ock kunnat på ett ställe sammanföras hvad som för dylika fall bör föreskrifvas så väl för konsistoriella som regala prestlägenheter.

Hvad § 21 hos komitén innehåller derom, att, då på förslag uppförd prest är under åtal, på hvars utgång beror, om han må anses till förslagsrum obehörig, domkapitlet skall inställa åtgärderna för tjenstens återbesättande till dess i målet är dömdt, saknar motsvarighet i nu gällande lagstiftning. Då ett dylikt inställande af alla valåtgärder kan medföra olägenheter ej blott för den åtalades medsökande utan ock för församlingen, och ändamålet synes vunnet dermed, att fullmakt ej utfärdas för den, som sålunda är stånd under åtal förr än öfver åtalet slutligen är dömdt, har komiténs förslag ersatts med ett stadgande i sist nämnda syftning, intaget i förordningens § 37.

Mot redaktionen af § 24 i komiterades förslag har af Högsta Domstolens fleste ledamöter framställts anmärkning, som blifvit iakttagen vid affattande af motsvarande § i förordningen.

Hänvisningen i § 28 af komiténs förslag till allmän lags stadganden om jäf mot domare och vittnen synes, på sätt ett domkapitel anmärkt, mindre lämpligt, då der upptages en mängd jäfsanledningar, hvilka ej böra kunna komma i fråga i afseende på valförrättare och valnotarie vid prestval.

Vid § 31 hafva Högsta Domstolens fleste ledamöter till förekommande af ett mycket öfverklagadt missbruk, att någon för ett prestval af en eller annan anledning intresserad person skaffar sig en mängd fullmakter af sådana, som för saken äro mera likgiltiga, hvarigenom han ensam eller företrädesvis bestämmer valets utgång, och då inga verkliga skäl syntes kunna anföras, hvarföre andra regler för rättighet att öfverlåta rösträtt på fullmäktig skola gälla vid prestval än vid kyrkostämmobeslut, hemställt att i andra stycket af §:n måtte hänvisas till hvad för kyrkostämma stadgas äfven beträffande rösträtts öfverlåtande på annan person. På grund af denna anmärkning, som torde finnas väl grundad, har denna § blifvit ändrad och § 36 mom. 2 uteslutet.

En föreskrift, huru förfaras bör när valdag ej blifvit behörigen utlyst, är tillagd såsom ett särskildt mom. till förordningens § 29.

De §§, som handla om besvär öfver prestval, hafva blifvit med led-

ning af de af Högsta Domstolen och i öfrigt gjorda anmärkningar omredigerade. De förändringar i sak, som dervid förekommit, äro hufvudsakligen: att försummadt uppropande af en eller annan röstberättigad ej skulle föranleda valets ogillande i annat fall än då dess utgång kunnat bero af de icke uppropade valmännens röster; att såsom anledningar till valets ogillande upptagits jemväl de fall, att valdagen ej blifvit behörigen kungjord och att rösträtt blifvit någon olagligen vägrad; samt att föreskrift gifvits för det fall att röst, som afgifvits af behörig person, blifvit för högt eller för lågt beräknad. Derjemte har i öfverensstämmelse med den tolkning, som genom praxis gifvits åt § 34 af nu gällande prestvalsförordning, tillagts en bestämmelse derom, att, i händelse besvär innefatta anmärkning mot behörigen justerad röstlängd, de icke må i denna del till pröfning upptagas, derest ej missnöje med valförrättarens åtgärd blifvit anmaldt till det vid justeringen hållna protokoll. Då lagstiftningen till undanrödjande af en ofta förekommande anledning till besvär öfver prestval bereder samtliga röstberättigade tillfälle att å särskildt för ändamålet utsatt dag deltaga i vallängdens granskning, bör man ock kunna fordra, att alla de anmärkningar, som komma i fråga icke blott mot det förslag till vallängd, som på frågodagen granskas, utan ock vid de beslut, som i anledning af väckt fråga om ändring i detta förslag fattas, må vid justeringen till protokollet anmälas, vid äfventyr att rätt till fullföljande af sådan anmärkning eljest förloras.

Förbudet för prest, som innebar rum å förslag, att under tiden söka annan presterlig tjänst, har ofta föranledt prester, hvilka vid val erhållit ringa antal röster, att, då genom besvär öfver valet eller af annan anledning utnämningen blifvit fördröjd, hos Kongl. Maj:t begära att få afgå från förslaget för att derigenom vinn behörighet att söka annan tjänst. Dessa ansökningar hafva bifallits, då sådant utan olägenhet kunnat ske, och har för att bereda Konungen tillfälle att fortfarande utöfva en dylik dispensrätt en § i förordningen, den 39:de, blifvit tillagd.

Bland dem, hvilka enligt komiténs förslag § 45 icke vidare skulle ega rättighet att i följd af sitt embete utom förslag hos Konungen söka regala pastorat, äro Konungens hofpredikanter. Då likväl genom den rätt i detta hänseende, som hittills varit dessa prestmän medgifven, Eders Kongl. Maj:t blifvit satt i tillfälle att åt synnerligen skicklige och förtjente män, utsedde bland hela rikets presterskap, bereda utsigter till befordran jemväl utom stiftet, har jag trott mig böra föreslå rättighetens bibehållande, äfven så vidt den afser tjänstgörande hofpredikanter.

Hvad komiten föreslagit i § 46 är, såsom Högsta Domstolen anmärkt, ett stadgande af grundlags natur, som förekommer i Regeringsformens 30 §.

Då det därför ej kan anses lämpligt att upptaga det jemväl i kyrkolag, har det blifvit här uteslutet.

§§ 47—52, afhandlande tillsättning af patronela pastorat, torde, på sätt ock i Högsta Domstolen anmärkts, böra, såsom afseende undantagsförhållanden, uteslutas från den ifrågavarande förordningen. Vederbörandes rättigheter i afseende på dylika pastorat äro i alla händelser bevarade, särskildt genom den lydelse, som föreslagits för förordningen § 44.

Denna § har erhållit ett tillägg, hufvudsakligen afseende de flesta presterliga tjänster i Lappmarken samt några kapellpredikantstjänster i Verm-lands finnmarker, om hvilka nu gäller att de tillsättas af domkapitlen utan val af församlingarna. I den mån deltagande i sådant val lämpligen kan åt invånarne i dessa trakter uppdragas, kommer valrätten utan tvifvel att dem tilldelas, på sätt redan efter Kyrkomötets framställning skett med en del lappmarkspastorat genom nådiga brefvet den 25 September 1874.

§§ 56—58 i komiténs förslag äro uteslutna, såsom icke tillhörande befordringslagarna.

Slutligen hafva tillagts några öfvergångsstadganden af beskaffenhet, att de ej synas tarfva någon särskild motivering.

Bland de delar af kyrkolagen, som företrädesvis vore i behof af revision, har Kyrkomötet, såsom jag redan erinrat, angifvit, förutom befordringslagarna, jemväl, den ecklesiastika rättegångsordningen. Till denna kunna hänföras de delar af den kyrkliga lagstiftningen, som komitén sammanfattat dels i kap. 26 "om domkapitel", dels ock i kap. 16 "om straff för förbrytelser af prest och om domstol i sådana mål".

Af dessa kapitel afhandlar det förra den egentliga rättegångsordningen. Komitén har i detta kapitel med stor fullständighet upptagit hvad domkapitel och parter hafva att i rättegången iakttaga. Häremot har, såsom mig synes på goda grunder, blifvit af Högsta Domstolens fleste ledamöter erinradt, hurusom det vore önskvärdt, att rättegångsformerna hos olika slag af domstolar ej måtte skilja sig från hvarandra mera än hvad förhållandenas natur kräfde. Upptagande i kyrkolag af de bestämmelser, som skulle vara enahanda för domkapitel, då detta är domstol, och de allmänna domstolarna, skulle dessutom föranleda den olägenheten, att hvarje förändring i allmän lag antingen komme att bryta likformigheten i lagstiftningen i ämnet eller blifva beroende af Kyrkomötets bifall, hvilket ej voro lämpligt. En mängd stadganden, som dels vore och dels utan olägenhet kunde vara enahanda med allmänna lagens, borde derföre enligt dessa ledamöters mening ur förslaget utgå. För den omarbetning, som detta förslag af dessa skäl torde böra undergå, synes den närvarande tidpunkten vara så mycket mindre lämplig, som den allmänna rättegångsordningen antagligen under den närmaste

framtiden bliver föremål för en revision, hvars hufvudsakliga resultat det vore af vigt att afvakta, innan man bestämmer i hvilken utsträckning denna rättegångsordning bör ligga till grund för den ecklesiastika.

Deremot förekommer enligt mitt förmenande icke något hinder att från det omfattande förslaget till kyrkolag utbryta de i 16 kap. upptagna stadganden, vid hvilka Kyrkomötet, att döma efter dess skrifvelse, fäst en särskild vigt, och mot hvilka några väsentliga anmärkningar icke blifvit af de granskande myndigheterna anförda. Jag anhåller derföre att få underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning ett på de af komiterade angifna grunder byggt förslag till förordning om straff för förbrytelser af prest och om laga domstol i sådana mål.

Enligt Kongl. cirkuläret den 7 December 1787 tillkommer det domkapitel att upptaga och afgöra alla de mål, som röra en prests förhållande i embetet och ankomma på föreställning, afhållande från tjensten på viss tid eller embetets förlust, dock med undantag af mål, som angå religionen eller söndring och affall från den rena evangeliska läran, med hvilka mål skulle efter särskilda författningar förfaras. Då nu strafflagens 25 kap. som gäller äfven för brott i embetet begångna af prester, i vissa §§ stadgar såsom straff för en och samma förbrytelse afsättning, förlust af embete på viss tid eller böter, allt efter som de omständigheter, under hvilka förbrytelsen blifvit begången, varit försvärande eller mildrande, uppstår tvekan, huruvida åtalet i dessa fall bör upptagas af domkapitlet eller af verldslig rätt.

Då af denna anledning komitén ansett nödigt, att gällande stadganden om laga domstol i mål angående presters embetsförbrytelser omarbetades, har komitén uppgjort ett fullständigt förslag till bestämmelser om straff för förbrytelser af prest och om domsrätten i dylika mål. Komitén utgår från den i nu gällande lagstiftning antagna grundsats, att kyrkan fortfarande bör genom sina egna organer i första instans utöfva kyrkotukt mot sina prester. Gränsen för den domsrätt, som sålunda bör tillkomma domkapitlet, har komitén ansett böra bestämmas efter förbrytelseernas natur, icke såsom hittills efter de i lagen utsatta straff. Uppgiften blefve då, att i lagen bestämdt angifva de förbrytelser af prester, till hvilka domkapitlens domsrätt skulle sträcka sig.

I sådant afseende har komitén icke haft något att erinra mot den hittills vedertagna grundsats, att om förbrytelser, som prest begår utom embetet, bör ransakas och dömas af verldslig domstol. Deremot har komitén funnit det principiellt riktigt att, såsom nu eger rum på grund af Kongl. cirkuläret den 7 December 1787, åt kyrklig myndighet öfverlemnas att pröfva hvilka följder skola för presten i afseende på hans embetsställning härflyta deraf, att han för begånget brott utom embetet bliver af verldslig domstol fäld till borgerligt straff. Likväl anser komitén denna domkapitlets

rätt böra eftergifvas i de fall, då kyrkolagen utsätter förlust af embetet eller mistning deraf på någon tid såsom *ovillkorlig* följd deraf, att ett visst borgerligt straff blifvit ådömdt, och någon särskild pröfning, huruvida mistning af embetet skall följa eller ej, alltså icke eger rum. Då sålunda straffarbete alltid bör medföra embetets förlust, och fängelse alltid mistning af embetet under fängelsetiden, kan, enligt komiténs åsigt, från kyrkans sida icke något vara att erinra deremot, att, till förkortning af rättegången, dessa påföljder ådömas af samma världsliga rätt, som ålägger det borgerliga straffet.

Beträffande derefter embetsbrotten, bör det enligt komiténs mening vara regel, att dessa upptagas och bedömas af domkapitel, jemväl de s. k. religionsbrotten, hvilka numera endast bestraffas med embetets förlust, och för hvilkas bedömande i de flesta fall fordras den djupare insigt i kyrkolärans sammanhang och väsen, som i allmänhet icke hos andra myndigheter än de kyrkliga kan med säkerhet påräknas. Från denna regel skulle dock enligt komiténs förslag undantag medgifvas för de i §§ 1—15 af 25 kap. strafflagen upptagna brott, hvilka, så vidt prest kan dertill göra sig saker, utgöra förbrytelser, mindre mot kyrkans, än statens rättsordning och derföre böra kunna af världslig rätt upptagas.

Då kyrkan såsom sådan icke bör stadga andra straff än som i allmänhet låta sig verkställas utan anlitande af den exekutiva maktens biträde, har komitén såsom straffarter föreslagit afsättning, mistning af embetet på viss tid och varning.

Mot de grunder, på hvilka komiténs förslag sålunda hvilar, och hvilka, så vidt de innebära någon förändring i de kyrkliga myndigheternas domsrätt, snarare afse inskränkning än utvidgning af denna, har jag i likhet med det öfvervägande flertalet af de myndigheter, som i ärendet sig yttrat, icke funnit något af väsentligare vigt att erinra. Endast vid en del af förslagets §§ hafva anmärkningar förekommit, för hvilka jag nu torde få redogöra.

Att utspridande medelst tryckt skrift af lärosats, som strider mot den rena evangeliska läran, bör, utan hinder af hvad i § 2 stadgas, bestraffas enligt Tryckfrihetsförordningen, följer af denna lags natur af grundlag och torde derföre icke behöfva, på sätt en ledamot af Högsta Domstolen föreslagit, i lagen särskildt anmärkas.

§ 3 har i öfverensstämmelse med den af en ledamot i Högsta Domstolen uttalade mening erhållit en något förändrad redaktion för att bringas i öfverensstämmelse med strafflagens 3 kap. 8 §.

Röstvärfning vid prestval bestraffas numera enligt 10 kap. 15 § strafflagen med böter eller fängelse i högst sex månader. Men derjemte har komitén ansett nödigt att, i öfverensstämmelse med hvad i gällande prestvalsförordning stadgas, denna förbrytelse, då den begås af prest, beläggas

med särskildt straff, bestående i förlust af embetet på viss tid. Detta stadgas i § 5 och ett likartadt stadgande för biskopsval har intagits i § 6 af komiténs förslag. Begge dessa fall kunna emellertid, der § 8 i samma förslag icke är på dem tillämplig, hänföras under den allmänna regel, som komitén uppställt i § 16, att, då prest af allmän domstol blifvit fäld till böter eller fängelse för brott, domkapitlet kan, om hans presterliga anseende derigenom spilles eller förverkas, döma honom till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning. Godkännes denna regel, synes mig skäl ej förefinnas att bibehålla de särskilda stadgandena i §§ 5 och 6, helst desamma jemväl i andra afseenden lemna rum för anmärkning. Så har der, i strid med den af komitén eljest följda grundsats, viss tid för embetets mistning blifvit bestämd utan afseende på brottets svårare eller lindrigare beskaffenhet, och hvad i § 22 med åberopande af dessa §§ stadgas, kunde måhända leda dertill, att särskilda ransakningar angående samma brott komme att hållas vid domkapitel och vid allmän domstol, hvilket icke kan anses lämpligt.

Om §§ 7 och 8 i komiténs förslag hafva Högsta Domstolens fleste ledamöter yttrat, att de försummelser, om hvilka dessa §§ handlade, lämpligen kunde inbegripas i sådant tjenstefel, som enligt § 11 i samma förslag bestraffas, och att förevarande §§ därför borde utgå. Då detta icke synt mig vara fullt klart i afseende på § 8, har denna bibehållits, hvaremot § 7 på det sålunda anförda skälet uteslutits.

I enlighet med anmärkningar, som blifvit inom Högsta Domstolen gjorda, har § 9 mom. 1 af komiténs förslag fått utgå och mom. 2 omredigerats.

Då de i komiténs § 15 omförmälda straff kunna ådömas äfven af krigsdomstol, hafva, på erinran af några ledamöter i Högsta Domstolen, orden: "af allmän domstol" utelemnats. Af enahanda anledning äro ur följande § orden: "af allmän domstol enligt strafflag" borttagna.

§ 19 i komiténs förslag torde böra utgå på de i Högsta Domstolen anförda skäl.

I anledning af en af Högsta Domstolens fleste ledamöter gjord anmärkning, att orden i 2 mom. af § 21: "dock att bostad i det till tjensten hörande boställe honom under tiden förunnas" böra utgå, såsom dels öfverflödiga, dels lätt föranledande den föreställning, att presten under den tid han vore från embetet skild, äfven om denna vore aldrig så kort, ovilkorligen skulle lemna ifrån sig bostället med undantag af nödig bostad, hafva dessa ord ur §:n uteslutits.

Det stadgande, som, i händelse denna förordning antages, erfordras om åläggande för verldslig domstol, hvilken dömt prest till straff, att till domkapitel insända domen och i vissa fall ransakningshandlingarna, torde,

såsom icke tillhörande kyrkolag, framdeles få af mig underställas Eders Kongl. Maj:ts pröfning“.

Efter uppläsande af omförmälda förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster och till förordning om straff för förbrytelser af prest och om laga domstol i sådana mål, och efter att hafva fästat uppmärksamheten derpå, att dessa förslag blifvit så affattade, att det ena kunde antagas oberoende af det andra, hemställde Herr Statsministern, att Kongl. Maj:t täcktes jemlikt 87 § 2 mom. Regeringsformen i nåder inhemta Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet för sin del godkänner samma förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda; och tillstyrkte Herr Statsministern tillika, att komiténs förslag till kyrkostadgar måtte, såsom innefattande ämnen, hvilka enligt de af komitén följda grunder icke voro att hänföra till kyrkolag, öfverlemnas till Ecklesiastik-departementet för handläggning i vederbörlig ordning.

Hvad Herr Statsministern sålunda hemställt och tillstyrkt, deri Statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla; i följd hvaraf skrifvelse till Kyrkomötet skulle aflåtas af det innehåll bilagan till detta protokoll utvisar, samt protokollsutdrag afgå till Ecklesiastik-departementet.

Ex protocollo

Carl Boheman.

Förslag

till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster.

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall det domkapitel, under hvilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning, med utsättande af dag då ansökningstiden går till ända.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom tjugu dagar efter den, då ansökningstid går till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjenstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjenst njute prest befodringsrätt endast inom det stift han tillhör, der icke vidsträcktare rätt är genom denna förordning eller särskildt af Konungen honom meddelad.

2. Befodringsrätt till presterlig tjenst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befodrning komma i fråga, innan han i embetets utöfning lagligen åter inträdt.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjenst, eller medan besvär, som han anført öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjenst.

§ 6.

1. Den, som är till komministers- eller kapellpredikantstjenst utnämnd, men densamma icke tillträdt, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjenst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjenst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjenst, hvartill han senast blef befördrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjenst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjenst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjenstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjensten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på förslaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjenst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande så väl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjenst dittills varit anförtrödt, jemte hans tjenstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjenstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjenstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annan dermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjenstledighet, den tid icke må vid tjenstårsberäkningen afdragas. För tjenstgöring före fylda tjugutre år må tjenstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjenstebefattning, der sökanden flera sådana samtidigt bestridt.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjenstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjenst äfven för notarie- och amanuens-tjenster vid domkapitlen, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjenstår. Ej må någon såsom tjenstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid omröstning till förslag skall röstas om hvarit förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvarit rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit. Hafva flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt, då skall först mellan dem skiljas genom särskild omröstning, hvarvid i händelse af lika röster ordförandens röst gifver utslaget.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjensteförteckning och jemväl utföras den tjenstålder, som

han enligt domkapitlets pröfning lagligen egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behöriga sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behöriga, företråde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behöriga, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, vidtage domkapitlet de åtgärder, som för tjenstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, eller nöjes församlingen icke åt ofullständigt förslag, anmäla domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjensten sökte, vunnit annan befordran eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den söka tjensten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfäres vidare som i § 13 sägs; skolande, der någon förut förslaget sökt, men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke utan att han densamma uttryckligen förnyat komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företråde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med pre-

dikande och altartjänst i den kyrka, vid hvilken ledigheten är, eller, om flera kyrkor under tjänsten lyda, och domkapitlet icke annorlunda bestämmer, i moderkyrkan. Är med den lediga tjänsten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjänst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling der han aflägger prof utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göra derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjänstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjänst. Är han förut der anställd, då må han kunna med den tjänstgöring fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågodag och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anføres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prestman dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna förordning öfverensstämmer.

2. Visas att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgadt.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit af Konungen fastställd, skall gälla hvad derom är eller, på framställning af vederbörande kyrkostämma, blifver af Konungen förordnad. Lag samma vare i fråga om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodagen ege församlingen, om hon det önskar, begära att uppgifven prestman skall såsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras.

2. Yppas härom delade meningar, och skall genom omröstning utrönas, om uppgifven prestman skall till fjerde profpredikant begäras, då må endast den rösta, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstädes är, och beräknas dervid för hvarje röstande en röst.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och då fråga är om annan presterlig tjenst mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförde röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samma prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som på grund af § 3 eller eljest är obehörig att på förslaget uppföras, eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stånde församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget, och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall sålunda anställas, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvori de i den justerade vallängden förekomma.

Vid uppropet framträdde till valbordet en hvar väljande för sig, att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträdt och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17 — 30 i afseende å profpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stånd under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, på nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt att vittnen höras må, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgadt.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrättaren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet uppropad, eller rösträtt blifvit någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göre domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af

valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmaldt till det vid vallängdens justering hållna protokoll.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är, eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogild.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § öförmälda grund, bör, vid äfventyr som i § 32 mom. 2 sägs, vid besvären fogas bevis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anföres, må af domkapitlet anmärkning mot valåtgärderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöre domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvära.

§ 37.

Är till konsistoriel prestlägenhet val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig, eller afidit, eller fått förslaget sig afsäga, varde tjensten till ny ansökning kungjord. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till regal tjenst val hållet, och inträffar att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarna äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han från förslaget skild; skolande i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet afidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göre derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

1. Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förses med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna förordning annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flera, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flera, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt.

2. Fullmakt utfärdas af domkapitlet och dateras den dag valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad, eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskild förunnad. Enahanda rätt tillkomme ock tjenstgörande hofpredikant, som fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälle hvad derom är eller blifver af Konungen stadgadt.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är till ansökning kungjord, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar som, då denna förordning träder i tillämpning, är, utöfver hvad i förordningen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår, eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas, sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.

Förslag

till förordning om straff för förbrytelser af prest och om laga domstol i sådana mål.

§ 1.

Affaller prest från den rena evangeliska läran, sådan den i Regeringsformens § 2 är beskrifven; varde afsatt.

§ 2.

Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot den rena evangeliska läran, och låter han af undervisning och förmaning inför domkapitlet sig icke förmås till återkallelse deraf; varde afsatt. Finnes prest å nyo, på sätt nu är sagdt, förkunna

eller utsprida lärosats, som han en gång återkallat, då skall, äfven om han sin villomening å nyo återkalla vill, till afsättning dömas.

§ 3.

Röjer prest om hemligt skriftermål annat, än hvad honom enligt lag åligger att uppenbara; varde afsatt.

§ 4.

Är prest, som är uppförd på förslag till presterlig tjänst, hvilken efter föregående val tillsättes, blifvit förvunnen att hafva före valet ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjensten; varde afsatt.

§ 5.

Gör prest vid allmän gudstjänst eller kyrklig förrättning störande afvikelse från den antagna kyrkohandboken, eller begagnar han vid sådan förrättning annat i kyrkohandboken intaget formulär, än i hvart särskildt fall begagnas bör, eller inblandar han i predikan eller kristendomsundervisning hvad otillständigt är, eller visar han olydnad mot domkapitlet, biskopen eller annan förman i det som embetet angår; dömes till varning eller, vid försvårande omständigheter, till mistning af embetet på viss tid.

§ 6.

Begår prest i sitt embete sådan förbrytelse, som i allmän strafflag eller annan författning, hvilken ej är att hänföra till kyrkolag, är uttryckligen och särskildt nämnd såsom brott af embetsman; straffes såsom i den lag eller författning för hvart fall sägs.

§ 7.

Begår prest uppsåtligen på annat sätt än förut är sagdt förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter prest uppsåtligen, i afsigt, som sagd är, sin embetspligt; varde afsatt. Var det af förhastande, som presten sig förgick, och kom deraf ingen eller ringa skada; då må till varning eller till mistning af embetet på viss tid dömas.

§ 8.

Visar prest vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar derå satt; dömes till varning eller till mistning af embetet på viss tid. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till afsättning dömas.

§ 9.

Har prest utan lof eller tillkännagifvet förfall afhållit sig från tjenstgöring och ej kunnat med kallelse träffas eller inställas: kommer han ej inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarne ågått; varde afsatt.

§ 10.

Finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt.

§ 11.

Inlåter sig prest med handtering eller köpslagan, som hans embete icke anstår, eller befattar han sig såsom sakförare med utförande af rättgångar, som honom eller hans embete icke röra, eller ligger han genom eget förvållande i kif och osämja med embetsbröder eller åhörare, eller åstadkommer han eljest genom sitt lefverne eller någon sin gerning, utan att brott är begånget, hvarå straff efter allmän strafflag bör följa, uppenbar förargelse; dömes till varning eller, vid försvårande omständigheter, till mistning af embetet på viss tid.

§ 12.

1. Har prest begått brott, därför han till förlust af medborgerligt förtroende eller till straffarbete eller till dödsstraff dömes; varde tillika dömd till afsättning, ändå att brottet utom embetet begånget är.

2. Har prest begått brott, därför han omedelbart till fängelse dömes; varde tillika dömd till mistning af embetet under den ådömda fängelsetiden, ändå att brottet utom embetet begånget är.

§ 13.

1. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit omedelbart till fängelse dömd, och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom förverkadt är; varde särskildt dömd till afsättning.

2. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit till böter dömd och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom fläckas eller spilles; varde särskildt dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

§ 14.

Är prest utom riket för brott straffad; skall, derest brottet bör enligt § 13 medföra varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning, sådan påföljd honom här i riket ådömas.

§ 15.

Varder prest, under en lagföring, förvunnen att hafva begått flera af de förbrytelser, som i §§ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10 och 11 sagda äro: är straffet å endera förbrytelsen svårare än å annan; då skall det svårare straffet ådömas: är hvardera förbrytelsen belagd med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall förbrytelse, för hvilken särskildt straff icke ådömes, betraktas såsom försvårande omständighet.

§ 16.

För förbrytelse, som i § 8 sägs, så ock för annan förbrytelse, hvarå straffet är i denna förordning bestämdt till endast varning eller mistning af embetet på viss tid, vare det straff förfallet, om förbrytelsen ej blifvit åtalad inom fem år från den dag, då den begicks.

§ 17.

1. Afsättning innebär för prest förlust af prestembetet och den särskilda tjänst han inom kyrkan innehar.

2. Mistning af embetet på viss tid innebär för den dertill dömd, under den tid, obehörighet att utöfva prestembetet samt förlust af de rättigheter och förmåner, som äro förenade med den tjänst han inom kyrkan innehar.

3. Mistning af embetet på viss tid må icke ådömas för kortare tid än en månad eller för längre tid än ett år, der icke bestämmelsen i § 12 mom. 2 föranleder större utsträckning i tiden för embetets mistning.

§ 18.

1. Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma. Är det förbrytelse, som i § 5, 7 eller 8 sagd är, och innefattar den förbrytelse tillika annat brott, hvarå straff enligt allmän strafflag bör följa, och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott af verldslig rätt blifvit slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i § 13 eller 14 sägs, skall ådömas af domkapitel.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i § 6 sägs, så ock för brott,

hvarå straff efter allmän strafflag eller annan icke till kyrkolag hänförlig författning bör följa, men som ej är att anse såsom embetsbrott, skall upptagas vid verldslig rätt.

4. Afsättning eller mistning af embetet på viss tid i fall, som i § 12 sägs, skall ådömas af samma domstol som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.

§ 19.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den

2. Förbrytelse, som före nämnda dag är af prest begången, men för hvilken dessförinnan straff ej är bestämdt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej öfverklagadt varder, skall efter den nya förordningen straffas, om det straff, som efter samma förordning bör ådömas, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning varit för förbrytelsen stadgad.

3. De i § 16 här ofvan gifna bestämmelser skola tillämpas äfven i afseende på förbrytelser, som äro begångna innan denna förordning blef gällande.

4. Mål, som före nämnda dag är hos domstol anhängiggjort, skall af samma domstol, utan hinder af hvad i denna förordning stadgas, fortfarande handläggas och afgöras, i den mån sådant enligt äldre lag eller författning domstolen tillkom.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 11 Oktober 1878,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: Herr LAGERSTRÅLE,
 THYSELIUS,
 CARLSON,
 LOVÉN,
 Friherre VON OTTER,
 FORSSELL,
 ROSENSVÄRD,
 VON STEYERN.

Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet föredrog i underdånighet:

Kyrkomötets underdåniga skrivelser dels den 7 innevarande månad, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 12 sistlidne Juli med förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster, och dels den 30 sistlidne September, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 12 Juli innevarande år med förslag till förordning om straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Efter att hafva redogjort för innehållet af de utaf Kyrkomötet för dess del antagna författningsförslag samt för de ändringar, hvilka af Kyrkomötet blifvit vidtagna i de förslag, som Kongl. Maj:t för Kyrkomötet framlagt, hemställde Herr Statsministern, att, då de vidtagna ändringarna icke syntes beröra någon af förslagens hufvudpunkter, Kongl. Maj:t måtte, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmåler, infordra Högsta Domstolens yttrande

öfver de vid detta protokoll under litt. A. och B. fogade, i öfverensstämmelse med Kyrkomötets mening affattade förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Denna, af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla.

Tillika och då, för den händelse att sistnämnda författningsförslag blefve antaget, ett tillägg till 25 kap. Strafflagen syntes erforderligt, af innehåll att förbrytelser efter vissa af detta kapitelns §§ skulle, då de begås af prest, straffas efter kyrkolag, hemstälde Herr Statsministern och Statsrådets öfrige ledamöter, att Kongl. Maj:t tacktes, jemlikt 87 § Regeringsformen, inhemta Högsta Domstolens yttrande öfver följande förslag till

Förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen.

23 §.

Förbryter prest sig, på sätt i 16, 17 eller 19 § sägs, straffes efter kyrkolag. Om dömande till mistning af embete på viss tid eller afsättning, då prest begår brott utom embetet, gälle ock hvad i kyrkolag stadgas.

Jemväl till hvad sålunda blifvit hemstäldt behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo

Th. Wilh. Malm.

Litt. A.

Förslag

till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster.

Med upphäfvande af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843 samt af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar i öfrigt innehålla stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall, der ej annorledes stadgadt är, det domkapitel, under hvilket tjensten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning, med utsättande af dag då ansökningstiden går till ända.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom trettio dagar efter den, då ansökningstid går till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjenstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjänst njute prest befodringsrätt endast inom det stift han tillhör, der icke vidsträcktare rätt är genom denna förordning eller särskildt af Konungen honom meddelad.

2. Befodringsrätt till presterlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befodrning komma i fråga.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjänst, eller medan besvär, som han anført öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjänst.

§ 6.

1. Den som är till komministers- eller kapellpredikantstjänst utnämnd, men densamma icke tillträd, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjänst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befordrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjänst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjänst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på förslaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjänst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrödt, jemte hans tjänstålder, som ock hans genom examina utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annan dermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, den tid icke må vid tjänstårsberäkningen afdragas. För tjänstgöring före fyllda tjugutre år må tjänstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjänstebefattning, der sökanden flera sådana samtidigt bestridit.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjänstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjänst äfven för notarie- och amanuens-tjänster vid

domkapitlen, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjänstår. Ej må någon såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid förslags upprättande skall biskopen eller den hans ställe företräder först afgifva sitt utlåtande öfver de sökande efter de i § 9 föreskrifna grunder och med angifvande af den ordning, i hvilken han finner dem böra uppföras, hvarefter skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit, dervid, i händelse af lika röster, ordförandens röst gifver utslaget. Lag samma vare, der flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjänsteförteckning och jemväl utföras den tjänst-ålder, som han enligt domkapitlets pröfning lagligen egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behöriga sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behöriga, företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behörige, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, och är vid annan presterlig tjänst än kyrkoherdetjänst endast en å förslaget uppförd, varde det förklarande lika med val ansedt; är det kyrkoherdetjänst, eller äro vid annan presterlig tjänst två å förslaget uppförde, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, eller

nöjes församlingen icke åt ofullständigt förslag, anmäla domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjensten sökte, vunnit annan befordran eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den sökta tjensten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfares vidare som i § 13 sägs; skolande, der någon förut förslaget sökt, men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke utan att han densamma uttryckligen förnyat komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med predikande och altartjenst i den kyrka, vid hvilken ledigheten är, eller, om flera kyrkor under tjensten lyda, och domkapitlet icke annorlunda bestämmer, i moderkyrkan. Är med den lediga tjensten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjenst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling der han aflägger prof utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göre derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjenstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjenst. Är han förut der anstald, då må han kunna med den tjenstgöring fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågo- och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anføres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prestman dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna förordning öfverensstämmer.

2. Visas att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsatte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgad; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än fastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund och att icke heller någon må med rösträtt, hvarom nu sagdt är, i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarar en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit eller, på framställning af vederbörande kyrkostämma, varder af Konungen faststald, skall gälla hvad derom är eller, på kyrkostämmans framställning, blifver af Konungen förordnad. Lag samma vare i fråga om särskild röstgrund vid prestval i pastorat, som omfattar både stads- och landsförsamling, så ock om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodag för beredande af val till kyrkoherdetjenst ege församlingen, om hon det önskar, begära att uppgifven prestmansskallsåsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras, och må fråga härom väckas alle-

nast af den, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstades är. Begäres till annan presterlig tjenst fjerde profpredikant, varde frågan ej upptagen.

2. Är frågan så väckt, som nu sagdt är, då skall genom omröstning utrönas, huruvida församlingen äskar fjerde profpredikant. Bifaller församlingen det derom väckta förslag med den röstöfvervigt, hvarom i nästföljande moment stadgas, och är endast en prestman uppgifven, vare han till fjerde profpredikant begärd. Äro två eller flere prestmän uppgifne, anställs ny omröstning till utrönande, hvilken af dem skall till fjerde profpredikant begäras. Omröstningen skall öppet verkställas och må endast den rösta, som jemlikt mom. 1 behörig är att i frågan talan föra. Hvar röstandes mening varde för en röst räknad.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförde röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samme prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som på grund af § 3 eller eljest är obehörig att på förslaget uppföras, eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stånde församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget, och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

6. Har, då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, församlingen, på sätt nu är sagdt, till fjerde profpredikant kallat prestman, som behörig är, och har den prestman kallelsen emottagit, skall med tjenstens tillsättande vidare förfaras som om regal kyrkoherdetjenst finnes stadgad.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall öppet verkställas och i öfrigt sålunda, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvori de i den justerade vallängden förekomma. Vid uppropet framträdde till valbordet en hvar väljande för sig, att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträdte och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17—30 i afseende å profpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stäld under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, på nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt att vittnen höras må, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgade.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrät-

taren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet uppropad, eller rösträtt blifvit någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göra domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad valängd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmaldt till det protokoll, som innehåller beslutet.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är, eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogild.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § omförmälda grund, bör, vid äfventyr som i § 32 mom. 2 sägs, vid besvären fogas bevis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anføres, må af domkapitlet anmärkning mot valåtgärderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöra domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvära.

§ 37.

Är till konsistoriel prestlägenhet val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig, eller afidit, eller fått förslaget sig afsäga, varde tjensten till ny ansökning kungjord. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till regal kyrkoherdetjenst val hållet, och inträffar att den, som

vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarne äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han från förslaget skild; skolande i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet afidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göra derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

1. Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet, erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förse med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna förordning annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flera, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flera, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt.

2. Fullmakt utfärdas af domkapitlet och dateras den dag valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskild förunnad. Enahanda rätt tillkomme ock tjenstgörande hofpredikant, som fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälle hvad derom är eller blifver af Konungen stadgadt.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är till ansökning kungjord, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar som, då denna förordning träder i tillämpning, är, utöfver hvad i förordningen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår, eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas, sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.

Litt. B.

Förslag

till förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Med upphäfvande af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar innehålla angående straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, så ock af hvad förordningen om fylleri och dryckenskap den 16 November 1841 innehåller angående ansvar för prest, som är af starka drycker öfverlastad, förordnas som följer:

§ 1.

Affaller prest från den rena evangeliska läran, sådan den i Guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter uppenbarad, genom den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad blifvit; varde afsatt.

§ 2.

Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot den rena evangeliska läran, och låter han af undervisning och förmaning inför domkapitlet sig icke förmås till återkallelse deraf; varde afsatt. Finnes prest å nyo, på sätt nu är sagdt, förkunna eller utsprida lärosats, som han en gång återkallat, då skall, äfven om han sin villomening å nyo återkalla vill, till afsättning dömas.

§ 3.

Röjer prest om hemligt skriftermål annat, än hvad honom enligt gällande kyrkolag tillåtet är att uppenbara; varde afsatt.

§ 4.

1. Är prest förvunnen att vid val, som föregår tillsättning af presterlig tjänst, dervid han varit under omröstning, hafva köpt röst eller genom hot eller tubbande stört valfriheten eller eljest i valet obehörigen verkat; dömes såsom i allmän strafflag sägs.

2. Har prest, för vinnande af befordran till presterlig tjänst, ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjensten; varde afsatt. Lag samma vare, der prest eljest, på annat sätt än i mom. 1 sägs, gifvit eller utfäst vedergällning i ändamål att varda till presterlig tjänst befordrad.

§ 5.

Gör prest egenvilligt vid allmän gudstjänst eller kyrklig förrättning afvikelse från den antagna kyrkohandboken, eller begagnar han annat i kyrkohandboken intaget formulär, än i hvar särskildt fall begagnas bör, eller inblandar han i predikan eller kristendomsundervisning hvad otillständigt är, eller visar han olydnad mot domkapitlet, biskopen eller annan förman i det som embetet angår; dömes till varning eller, vid försvårande omständigheter, till mistning af embetet på viss tid.

§ 6.

Begår prest i sitt embete sådan förbrytelse, som i allmän strafflag eller annan författning, hvilken ej är att hänföra till kyrkolag, är uttryckligen och särskildt nämnd såsom brott af embetsman; straffes såsom i den lag eller författning för hvar fall sägs.

§ 7.

Begår prest uppsåtligen på annat sätt än förut är sagdt förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter prest uppsåtligen, i afsigt, som sagd är, sin embetspligt; varde afsatt. Var det af förhastande, som presten sig förgick, och kom deraf ingen eller ringa skada; då må till varning eller till mistning af embetet på viss tid dömas.

§ 8.

Visar prest vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar derå satt; dömes till varning eller till mistning af embetet på viss tid. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till afsättning dömas.

§ 9.

Har prest utan lof eller tillkännagifvet förfall afhållit sig från tjänstgöring och ej kunnat med kallelse träffas eller inställas: kommer han ej inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarne ågått; varde afsatt.

§ 10.

Finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt.

§ 11.

Inlåter sig prest med handtering eller köpslagan, som hans embete icke anstår, eller befattar han sig såsom sakförare med utförande af rättegångar, som honom eller hans embete icke röra, eller ligger han genom eget förvållande i kif och osämja med embetsbröder eller åhörare, eller åstadkommer han eljest genom sitt lefverne eller någon sin gerning, utan att brott är begånget, hvarå straff efter allmän strafflag bör följa, uppenbar förargelse; dömes till varning eller mistning af embetet på viss tid eller, der omständigheterna äro synnerligen försvårande, till afsättning.

§ 12.

1. Har prest begått brott, därför han till förlust af medborgerligt förtroende eller till straffarbete eller till dödsstraff dömes; varde tillika dömd till afsättning, ändå att brottet utom embetet begånget är.

2. Har prest begått brott, därför han omedelbart till fängelse dömes; varde tillika dömd till mistning af embetet under den ådömda fängelsetiden, ändå att brottet utom embetet begånget är.

§ 13.

1. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit omedelbart till fängelse dömd, och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom förverkadt är; varde särskildt dömd till afsättning.

2. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit till böter dömd, och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom fläckas eller spilles; varde särskildt dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

§ 14.

Är prest utom riket för brott straffad; skall, derest brottet bör enligt § 13 medföra varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning, sådan påföljd honom här i riket ådömas.

§ 15.

Varder prest, under en lagföring, förvunnen att hafva begått flera af de förbrytelser, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 och 11 sagda äro: är straffet å endera förbrytelsen svårare än å annan; då skall det svårare straffet ådömas: är hvardera förbrytelsen belagd med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall förbrytelse, för hvilken särskildt straff icke ådömes, betraktas såsom försvärande omständighet.

§ 16.

För förbrytelse, som i §§ 8 och 11 sägs, så ock för annan förbrytelse, hvarå straffet är i denna förordning bestämdt till endast varning eller mistning af embetet på viss tid, vare det straff förfallet, om förbrytelsen ej blifvit åtalad inom fem år från den dag, då den be-
gicks.

§ 17.

1. Afsättning innebär för prest förlust af prestembetet och den särskilda tjenst han inom kyrkan innehar.

2. Mistning af embetet på viss tid innebär för den dertill dömd, under den tid, obehörighet att utöfva prestembetet samt förlust af de rättigheter och förmåner, som äro förenade med den tjenst han inom kyrkan innehar.

3. Mistning af embetet på viss tid må icke ådömas för kortare tid än en månad eller för längre tid än ett år, der icke bestämmelsen i § 12 mom. 2 föranleder större utsträckning i tiden för embetets mistning.

§ 18.

1. Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma. Är det förbrytelse, som i § 5, 7 eller 8 sagd är, och innefattar den förbrytelse tillika annat brott, hvarå straff enligt allmän strafflag bör följa, och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott af verldslig rätt blifvit slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i § 13 eller 14 sägs, skall ådömas af domkapitel.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i § 6 sägs, så ock för brott, hvarå straff efter allmän strafflag eller annan icke till kyrkolag hänförlig författning bör följa, men som ej är att anse såsom embetsbrott, skall upptagas vid verldslig rätt.

4. Afsättning eller mistning af embetet på viss tid i fall, som i § 12 sägs, skall ådömas af samma domstol som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.

§ 19.

1. Har prest blifvit till afsättning dömd, men laga kraft å domen ej kommit, eller har han blifvit för gröfre brott tilltalad, men dom öfver honom ej fallit; må, när omständigheterna dertill föranleda, domkapitel besluta, att han skall från embetets utöfning sig afhålla, till dess anorlunda förordnadt varder.

2. Prest, som jemlikt mom. 1 från embetsutöfning afhålles, eger, der han ordinarie tjänst i församling innehar, under tiden åtnjuta de med tjensten förenade löneförmåner, dock med afdrag af hvad den, som tjensten förrättar, tillkomma bör.

§ 20.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den

2. Förbrytelse, som före nämnda dag är af prest begången, men för hvilken dessförinnan straff ej är bestämdt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej öfverklagadt varder, skall efter den nya förordningen straffas, om det straff, som efter samma förordning bör ådömas, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning varit för förbrytelsen stadgadt.

3. De i § 16 här ofvan gifna bestämmelser skola tillämpas äfven i afseende på förbrytelser, som äro begångna innan denna förordning blef gällande.

4. Mål, som före nämnda dag är hos domstol anhängiggjordt, skall af samma domstol, utan hinder af hvad i denna förordning stadgas, fortfarande handläggas och afgöras, i den mån sådant enligt äldre lag eller författning domstolen tillkom.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Tisdagen den 26 November 1878.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: SÖDERGREN,
VON HOFSTEN,
HUSS,
LINDHAGEN,
SVEDELIUS,
ÖSTERGREN,
WEDBERG.

Tillförordnade Byråchefen, Revisionssekreteraren Annerstedt föredrog i
underdånighet:

2:o.

Note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet den 11 nästlidne Oktober, hvarmedelst,
för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler, Högsta Domstolens ut-
låtande blifvit infordradt öfver Kyrkomötets förslag till förordning angående
förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål: (Se bilagan till detta
protokoll litt. B.)

Högsta Domstolens fleste ledamöter lemnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet Svedelius afgaf följande yttrande, uti hvilket Justitieråden
Lindhagen och Wedberg instämde:

“Ehuru enligt min tanke önskligt varit, att mom. 2 i § 4 hade blifvit
affattadt i sådana ordalag, som otvetydigt utmärkte, att med de uti samma

mom. omförmälda "aftal om blifvande löneförmåner" afses endast öfverenskommelser, som i brottslig afsigt ega rum och således äro till simoni hänförliga, torde likväl något missförstånd af det föreslagna lagbudets rätta mening icke skäligen vara att befara och jag anser mig derföre böra lemna denna § utan anmärkning.

I öfrigt har jag ej heller något att vid förslaget erinra.

I sammanhang härmed anmälde t. f. Byråchefen, Revisionssekreteraren Annerstedt:

3:o.

Ett inom Justitiedepartementet upprättadt och, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler, medelst note ur statsrådsprotokollet den 11 nästlidne Oktober till Högsta Domstolens utlåtande öfverlemnadt förslag till förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen, så lydande:

"Förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen.

23 §.

Förbryter prest sig, på sätt i 16, 17 eller 19 § sägs, straffes efter kyrkolag. Om dömande till mistning af embete på viss tid eller afsättning, då prest begår brott utom embetet, gälle ock hvad i kyrkolag stadgas."

Högsta Domstolen lemnade förslaget utan anmärkning.

Ex protocollo

E. Adlerstråhle.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Onsdagen den 27 November 1878.*

A n d r a r u m m e t:

Närvarande:

Justitieråden: SÖDERGREN,
VON HOFSTEN,
HUSS,
LINDHAGEN,
SVEDELIUS,
ÖSTERGREN,
WEDBERG.

Tillförordnade Byråchefen, Revisionssekreteraren Annerstedt fortsatte och avslutade föredragningen af det till Högsta Domstolens utlåtande öfverlemnade förslaget till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster; hvilket förslag, under litt. A., bilägges detta protokoll.

Högsta Domstolens fleste ledamöter lemnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet Lindhagen yttrade, att, ehuru han hade att åberopa hvad han vid granskningen af kyrkolagskomiténs förslag till ny kyrkolag anført i det ämne, som utgör föremål för ifrågavarande förslag, han likväl, då det remitterade förslaget innebär väsentliga förbättringar i jemförelse med hvad nu är gällande, ansåg sig icke böra afstyrka, att samma förslag lägges till grund för nådig proposition till Riksdagen.

Justitierådet Wedberg yttrade: Under förutsättning, att ordalagen i förslagets 44 § få så tydas, att icke genom samma § Konungen fått makt att upphäffa eller förändra den rätt, som i fråga om tillsättande af prest kan tillkomma enskild person, t. ex. patronatsrätt, har jag emot förslaget intet att anmärka.

Ex protocollo

E. Adlersträhle.

Utdrag af protokollet öfver Justitie-departementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 30 December 1878,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: Herr LAGERSTRÅLE,
 THYSELIUS,
 LOVÉN,
 Friherre VON OTTER,
 FORSSELL,
 ROSENSVÅRD,
 VON STEYERN,
 MALMSTRÖM.
Justitieråden: RABE,
 OLIVECRONA.

1:o.

Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet anmälde i underdånighet, att, till åttlydnad af Kongl. Maj:ts den 11 sistlidne Oktober meddelade nådiga beslut, Högsta Domstolen afgifvit infordrade utlåtanden dels öfver de i öfverensstämmelse med Kyrkomötets mening affattade förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, och dels öfver ett i Justitiedepartementet upprättadt förslag till förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen.

Bih. till Riksd. Prot. 1879. 1 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

Efter att hafva redogjort för de inom Högsta Domstolen enligt dess protokoll för den 26 och 27 sistlidne November afgifna yttranden och under återopande af hvad till Statsrådets protokoll den 12 Juli och den 11 Oktober innevarande år blifvit i dessa ämnen anfördt, hemställde Herr Statsministern, att ifrågavarande förslag måtte till Riksdagens antagande framläggas.

På tillstyrkan af Statsrådets öfriga ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad Herr Statsministern hemställt; och skulle till följd häraf till Riksdagen aflåtas nådig proposition af det innehåll, som bilagan till detta protokoll under litt. A utvisar.

Ex protocollo

Th. Wilh. Malm.